

študentski list

Ljubljana, 24. maja 1967
Letnik XVII Številka 24

tribuna

***dokumenti mednarodnega sodišča za vojne zločine
(na straneh 5 - 12)***

***poskus interpretacije nekaterih gibanj
v evropski kulturi (na 14. strani)***

***neskladnost med sistemom izobraževanja
in gospodarstvom (na 15. strani)***

***nekaj vtisov z ameriškega collegea
(na 16. strani)***

France Anžel, Collage VIII (Apokalipsa), 1967

DEMOKRACIJA V PRAKSI ALI NIVO ZAKONITOSTI

Ze dolgo vemo, da je demokracija predvsem metoda reševanja družbenih zadev.

Tudi z nasilnimi sredstvi je možno uveljaviti progresivno vsebino. Vendar smo se v Jugoslaviji odločili za demokratično pot. Poglejmo kakšne so te poti ponekod v praksi.

Pred dnevi smo brali v časopisih nonšalantno vest, da so odborniki mestnega sveta izvolili za svojega predsednika tov. ing. Miha Košaka »kar z javnim glasovanjem«.

Slovenska ustava piše v členu 58: »Glasovanje pri volitvah in odpoklicu članov vseh predstavniških teles je tajno.«

Kako je mogoče v Ljubljani tako odkrito kršiti ustavo ne vem; morda iniciatorji tega mislijo, da so to nove oblike javnosti dela; ponavljam: ne vem! Dejstvo je le, da je ta izvolitev protustavna.

Ista ustava tudi določa, da je v takih primerih dolžno in pristojno poseči ustavno sodišče SRS.

Franc Repnik

NOVI JAMES BOND

»Telegram za vas, gospod,« James Bond je odprl eno svojih jekleno sivih oči, vendar se ni niti malo zganil, ampak je še naprej udobno ležal na vročem pesku na obali Jamaške. Tajnica se je prestrašeno vsedla k njemu, a Bonda niti to ni več vznemirilo. Pravzaprav ga ni več nič vznemirilo od takrat, ko je, v letu 1964, dobil iz Londona telegram, ki mu je naznanil smrt njegovega očeta Iana Fleminga.

Od takrat sicer ni storil ničesar posebnega. Nekaj potovanja v London — a skrivnostni M je moral zapaziti topo lenost, ki je prevzela Bonda ob smrti njegovega kronista. Zato mu je dal le dvoje ali troje rutinskih opravkov — le kakih deset ali dvajset mrtvih — in med njimi dolge počitke na Jamaški. Jamaški in pa seveda skrbni tajnici, ki mu je znala streči, se mora zahvaliti, da je ozdravel od glivične bolezni, s katero ga je pred nekaj leti po vzoru doktorja Fu Man Čuja okužil sovjetsko-kubanski agent.

Sedaj so prišle z nedelavnostjo tudi stare težave: hlače so bile vse bolj tesne za njegovo postavo, nič več dolgega plavanja zaradi težke sape, ki so jo delale njegove ljubljene Morlands special cigarete, nič več martinija z vodko, ampak pivo — zaradi jeter — in še druge več ali manj prijetne stvari. Postal je tudi živčen zaradi nenehnega vlačjenja skozi zobe, ki ga je moralo prestopiti njegovo ime in delo. Odkar je Fleming umrl, je planila po njem kopa pisunov. Rodil se je Judovski »Oj Oj Seven«, ki poskuša na bolj ali manj bešen način spraviti s sveta surovega bedaka Loxfingerja. Rodil se je češki James Bond, ki bi ga v nekem tunelu pri opravljanju neke zadeve skoraj povozil vlak, ker mu je šla ura narobe. In kar je najhujše, rodil se je Avakum Zahov, bolgarski detektiv, ki se poleg

ubijanja ukvarja še z Vivaldijem in arheologijo.

Leno je dvignil roko po telegramu. Bil je od založbe, ki varuje Flemingove avtorske pravice. In njegova vsebina je bila ravno tako presenetljiva kot kak mrtvec v prtljžniku. Dobil je novega očeta, nikogar drugega kot angleškega romanopisca Kingsleya Amisa. »Hudič,« je vzdihnil Bond in potegnil prste skozi skodrane lase, ki so mu segali do ramen. »Spet so mi naložili 00.«

Medtem ko je Kingsley Amis v Angliji že skoraj dokončal svoj prvi roman v Bondovem slogu. Dogaja se na Kikladih, področju, ki ga bondofil Amis lahko ravno tako Baedekersko opisuje, kot je Fleming nekoč Karibe. »Pravo zatočišče in skrivališče so ti otoki,« pravi novopečeni Bondov oči. »Dekleta so okrogla in greha vredna, pokrajina izrezana in divja, nevarnosti strašne in skrivnostne. Poskusil sem pisati, kot je znal Fleming.«

Kar se tiče Bondovih talentov pri igranju kart, mešanju in pitju martinija, divji vožnji itd., itd., pa ni vse tako kot prej. Amis — znan po svojem »Srečnem Jimu«, nerodnem, antiherojskem učitelju — se v tem razlikuje od Fleminga. »Fleming je lahko pisal o Bondu kot o filistrskem članu kakega kluba, ki ima slučajno še nekaj naivne šolarske nasilnosti v sebi. Jaz tega ne morem.«

»Veliki dvoboj pri chemin de fexer v Casinou Royale avli, pa elegantna večerja v Raketi Moomraker — bralci Ljubljanskega dnevnika se je bodo prav gotovo spomnili — »so stvari, ki jih v mojem

Bondu ne more biti. Sovražim igro na srečo in raje vidim majhno grško gostilno kot pa kakega Hiltona. Poleg tega nisem izvedenec za potapljanje in hitre avtomobile. Ne kadim specialnih cigaret, ampak njuhram. Ne znam plavati in si pomagati s pestmi, če je treba.«

Amisov Bond ima nekaj več možganov, rešuje skrivnost majskega hrošča in dela pametne pripombe na račun visoke družbe.

Na toplem Jamaškem soncu je Bond počasi vstal in se pretegnil. »Še enkrat v vodo, ljubica,« je dejal. Potem se greva preobleč.«

S. V.

DENAR IN DEMOKRACIJA

Ljudje so imeli vedno mnogovrstne potrebe, ki bi jih bilo treba na nek način zadostiti. Na žalost pa med potrebami in možnostmi ni bilo skladnosti. To velja ta-

ko za danes kot za vso zgodovino. Kljub tej ugotovitvi pa se je stara družba v našem razlikovala od moderne družbe. Stara družba se je sončila v milosti božji, novi svet se sonči v milosti denarja.

Zadovoljstvo, ki ga je nekoč občutil človek, ko je bog z obilno letino blagoslovil njegovo delo, občuti danes človek, če vložen denar s še več denarja blagoslovi njegovo delo. Toda božji blagoslov nekoč ni prišel sam po sebi, da bi oplodil človeško delo. Treba se je bilo držati religioznih principov; zgledega življenja, molitve. In če so bile naše želje večje, je bilo treba bogu (Perunu, Zeusu, Alahu, Jahveju in podobno) žrtvovati tudi kakšno materialno malenkost. Sele potem je bog pametno posredoval s svojo milostjo med nemočno človekovo željo in njeno zadovoljivostjo. V času največje suše je pošiljal dež na zemljo, poraženi je dobival bitke, vse dobro je plačeval in vse hudo je kaznoval. Kolikor pa se je kaj zgodilo drugače, je to veljalo samo kot preizkušnja. On je že vedel, zakaj tako dela. Sicer pa je veljalo: bog je dal, bog je vzel.

Ampak svet se je počasi spreminjal. Zdravljenje nekaterih bolezni kmalu več ni bilo odvisno od milosti božje, pa tudi drugi naravni pojavi so mu vse bolj in bolj uhajali iz vajeti — v človekove roke. Njegova prisotnost se je vse bolj omejevala na nebesa, zgledega življenje je postalo preračunljivo. Kajti prenosorazmerno s tem, ko je ugašala moč milosti božje, je rasla moč denarja. Kot je bila prej moč človeških rok, delo, potrjeno sredi prirodne stihije samo po božjem blagoslovu, tako je danes isto potrjeno po denarju. Kot je bil nekoč bog posrednik med človekovo močjo in rezultatom, ki je izviral iz te moči, tako je danes denar posrednik, ki potrjuje človeka v njegovem delovanju.

Denar je človekova moč, ki ima moč nad človekom, je splošno merilo našega sveta. Vse fizikalne, kemijske, ... enote se v praksi zreducirajo nanj. Premagati razdalje od Cape Kennedyja do Mesece nas velja toliko in toliko denarja. Namesto da molimo, gremo k zdravniku in plačamo toliko in toliko denarja. Za Skopje, za Vietnam, ... smo zbrali toliko denarja, kajti humanizem se da meriti v denarjih. Vojna v Vietnamu stane toliko denarja, vsak ubiti partizan stane toliko denarja. CIA rabi natančno toliko denarja, da vrže vlado neke afriške države ali da preusmeri delovanje neke študentske organizacije. Zato, da študiraš v Ljubljani, potrebuješ denar. Biti ali ne biti pomeni imeti ali ne imeti denar.

Če nismo skrajni idealisti, moramo priznati, da se vsa miroljubna koeksistenca, vse sodelovanje med državami, med industrijskimi in drugimi panogami, sploh med ljudmi, da izmeriti v denarju, ker je univerzalno merilo. Kar jaz kot človek zaradi moje poklicne omejenosti ne znam narediti, mi lahko naredi kdo drugi. Za denar! Tisto moč drugega, produkt drugega, ki ustreza zadovoljivji moje potrebe, si lahko prisvojim, če imam denar. Za denar prodajam svojo moč, svoj produkt drugemu.

Ker denar kot univerzalno merilo tega sveta pomeni tisto občo moč človeka, ki lahko odtuji sleherno posebno človekovo moč (razen, če človek sam sebe ne izobči iz družbe, če ne odloči za lasten propad), ravno zato je načelno vprašanje demokra-

cije ravno vprašanje o denarju. Načelno vprašanje je demokratično odločanje o denarju, ki se je odtujil posameznemu proizvajalcu, da bi se mu vrnil v bolj družbeni (družbeni lastnini) obliki. Da bi se zadovoljile njegove individualne potrebe, ki jih ima on kot družbeno bitje.

Seveda se tu postavlja vprašanje, koliko on sam sebe ima za družbeno bitje, to je, zanima nas stopnja njegove osveščenosti; da kljub temu, da je zase vse, on sam brez drugih ne more biti ničesar, da jih prizna za družbeno bitja in ima v skladu s tem svojim priznanjem do njih ustrezen, zavesten (moralen) odnos. Toda tudi ta moralen odnos najde v demokratičnem odločanju svojo mero v denarju.

Zato bi bilo prav, da vse časopisne informacije, pa naj sodijo tudi na področja kulture, športa, na katerokoli področje gospodarstva nasploh, dajo vpogled v kroženje denarja. Kako naj se član samoupravne družbe ima za člana te družbe, če ne ve, kako kroži denar, ki ga je on proizvedel, koliko in kako se on sam in koliko in kako se z njim okoriščajo drugi. Na primer, vsa naša študentska društva, študentski klubi, odbori, sploh vsakdo v okviru univerze, ki so mu bila zaupana družbena sredstva, bi moral pred širšo javnostjo dati poročilo o tem, kako je obrnil vsak dinar, (ne pa o »praznih« načelnih vprašanjih). Branje teh informacij mora imeti za samoupravljalca tak pomen kot branje borznih poročil za kapitalista. Drugače lahko nehote dopuščamo, da se z družbenimi sredstvi okoriščajo nekake klike ali posamezniki, ki jim njihov položaj to dovoljuje.

Božidar Lakota

»NASILJE« »BOJ« »LJUBEZEN«

Reklama za film »Grajski biki« (ki so jo kazali v ljubljanskih kinematografih) nas je vabila, da si ogledamo film poln »neprikrite resničnosti«. To »neprikrito resničnost« so nam avtorji reklame razkrili kot »nasilje«, »boje«, »ljubezen«.

Prizori v reklamah so bili resnično večinoma v obliki »nasilja«, »boja«, »ljubezni«. Postavlja pa se naslednje vprašanje: zakaj je potrebno reklamirati film kot »nasilje«... oziroma zakaj je treba posebej reklamirati »nasilje«.

Tone Pačnik

TRIBUNA UREJAJO:

FRANCE ANŽEL (TEHNIČNI UREDNIK), IZTOK GEISTER, MITJA JERMOL, BOZIDAR LAKOTA, TONE PAČNIK, MARKO POGAČNIK, RUDI RIZMAN (ODGOVORNI UREDNIK)

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ — UREDNIŠTVO IN UPRAVA TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOCI RAČUN 501-8-78/1 — LETNA NAROČNINA ZA STUDENTE DESET NDIN, ZA OSTALE PETNAJST NDIN — POSAMEZEN IZVOD 50 PAR — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRACAMO — TISK OP DELO, LJUBLJANA, TOMSIČEVA 1, TELEFON 23-522 — POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI

RAZPIS

Zveza študentskih organizacij za telesno kulturo razpisuje mesto rekreatorja v študentskem taboru v Ankaranu. V poštov pridejo študentje in absolventje visoke šole za telesno kulturo. Prošnjo pošljite na ZSOTK, Trg revolucije 1 do 5. 6. 1967. O rešitvi vas bomo pisмено obvestili.

NATEČAJ

Zveza študentskih organizacij za telesno kulturo razpisuje natečaj za izdelavo kipeca s športno tematiko, ki bi služil kot častno darilo organizacijam in društvom, s katerimi ima športne stike.

1. Kipec naj bo visok 25 cm, primeren za vlivanje v bron.

2. Predvidena je ena sama nagrada v višini 300 N din in 200 N din za odkup.

3. Pravico do udeležbe imajo vsi študentje ljubljanske univerze.

4. Predložena dela bo ocenjevala 6-članska komisija.

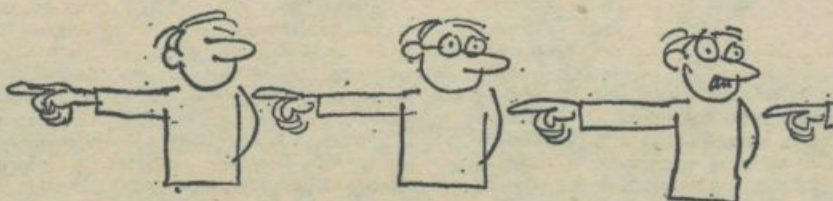
5. ZOSTK si pridržuje pravico, da nobenega dela ne nagradi in odkupi, kolikor bo sodil, da ne ustrezajo namenu, za katerega ga potrebuje.

6. Dela predložite med 1. 9. in 10. 9. 1967.

7. Odbita dela boste dobili vrnjena.

8. Rezultat natečaja in člani žirije bodo objavljeni v Tribuni.

IZ BESEDNJAKA

POKAZATELJ

RAZPIS

Uprava študentskega naselja razpisuje mesto rekreatorja v študentskem naselju. V poštov pridejo študentje in absolventje visoke šole za telesno kulturo, prednost imajo višji letniki. Prošnje z osebnimi podatki, podatki o strokovnosti in praksi na telnovzgojnem področju pošljite do 15. 6. 1967 na upravo SN.

POSLOVNO UDRUŽENJE PROIZVODJACA BILJNIH ULJA, BEOGRAD obvešča študente in dijake srednjih tehničnih šol smeri prehrabena tehnologija, da še ima na zalogi nekaj izvodov knjige »ULJA I MASTI« avtorja Marjana Raca, dipl. ing. kemije, višjega predavatelja tehnološke fakultete v Zagrebu.

Knjiga je izšla 1. 1964, obsega 503 strani, stane pa 30 ND.

Dobite jo lahko pri izdajatelju: Poslovno udruženje proizvajalca ulja, Beograd, ul. Risanska 1 ali Strahinjica Bana 38. Pošljemo vam jo tudi na dom, če vnaprej nakažete denar na žiro račun izdajatelja (608-1-427-2) in če hkrati poravnate poštnino.

SKUPŠČINA ŠTUDENTOV NA FILOZOFSKI FAKULTETI

Sestnajstega maja je dosedanji predsednik FO ZSJ odprl redno letno skupščino študentov FF. Udeležilo se je preko devetdeset študentov in profesorjev, kar je napredek glede na pretekla leta, ko je bila udeležba zelo majhna.

Predsednik FO je poskušal kritično oceniti dosedanje delo te organizacije in nakazati nerešene probleme. Kot je bilo videti iz diskusije, je bila osnovna slabost v premajhni povezanosti med oddelki in neaktivnost študentov. To je poseben problem FF, saj ima šestnajst oddelkov z zelo različnimi smermi študija. Vendar je osnovni vzrok za to, da FO ni opravil svojega dela uspešno, premajhna angažiranost članov in pa velika nezainteresiranost samih študentov. Sam FO (šest članov) ni uspel formirati komisij za različna področja študentske dejavnosti; poleg tega pa tudi združenja, kolikor so delovala, niso imela z njim nobenih stikov.

Edina od komisij, ki je bila kolikor toliko aktivna, je bila socialno-ekonomska. Sestala se je štirikrat in reševala predvsem prošnje za študentska posojila. Komisije za samopomoč niso imele, njene naloge je reševal celotni FO (izdali so rekordno vsoto denarja za pomoč socialno šibkim študentom — preko 600 tisoč starih dinarjev).

Deloma je tudi delala športna komisija. Pripravila je študente za večino športnih srečanj. Spet se je pokazala potreba, kako nujno bi morala imeti FF lasten prostor, kjer bi prirejali športne, družabne, kulturne in druge prireditve. Toda spet je tu finančno stanje, ki to onemogoča.

Ustanovili so tudi študijsko komisijo, ki ni pokazala posebnih uspehov, čeprav je problem stopenjskega študija zelo pereč. Dosedaj so prišli skupaj s profesorji tako daleč, da bo slušatelj dobil diplomu prve stopnje na svojo izrecno željo, drugače pa bo lahko študiral nestopenjsko

štiri leta. Ob problemu stopenjskega študija je delikatna tudi sprejemni izpit. FF je bila proti njemu, ker bi v sedanji stopnji našega šolstva negiral enakost pogoja za vpis, saj je šolstvo iz mnogih oddelčnih krajev na nizki ravni. Uspešno pa je FO sodeloval na aprilskem srečanju študentov in profesorjev v Skopju, kjer so bili sprejeti njegovi predlogi glede sprejemnih izpitov. Uspelo je tudi srečanje študentov pedagogike v Prištini in študentov sociologije v Zagrebu. Novost v delu FO pa je bila navezava stikov z dunajskimi študenti. V to smer bo moral novi FO tudi zastaviti svoje sile. Predavanja v obliki svobodnih kateder so letos popolnoma zamrli. Pri tem so botrovala finančne težave fakultete. Tudi tu bo potrebno formirati novo komisijo, ki bo ta problem vsaj deloma odpravila. Velika pomanjkljivost v dejavnosti FF in FO se kaže v kulturnem udejstvovanju. To leto je prišla iz njihovih vrst samo ena kulturna prireditev (literarno glasbeni večer), moralo pa bi biti to področje eno izmed najvažnejših. Kritične pripombe so se tudi dotaknile OO ZKJ, ki niso dovolj kreativno vplivale na študente in na delo v organizaciji ZS.

Stari FO je priporočil novoizvoljenemu FO, da skuša uvesti prakso seznanjanja maturantov s problemi študija na visokih šolah.

V diskusiji se je pokazala velika pasivnost študentov in FO, bila je postavljena zahteva, da se tako slabo stanje saj deloma uredi. V ta namen so tudi izvolili trinajst članov v novi FO, ki bo formiral komisije za razna področja študentske dejavnosti. Razširitev števila je izhajala ravno iz nujnosti, da se vanj vključijo študentje iz različnih interesnih področij. Osnovna naloga novega FO bo spopritev stikov s čim širšim številom študentov, spravi v delavnost združenja in razgibati njihovo življenje.

Janez Vršek

ZDRUŽENO PODJETJE ISKRA KRANJ

Industrija za elektromehaniko, telekomunikacije, elektroniko, avtomatiko in elemente Kranj

ŠTUDENTJE

Za šolsko leto 1967/68 razpisujemo naslednje štipendije za:

1. Tovarno elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov Kranj — fakulteta za elektrotehniko — šibki tok
5 štipendij — smer telekomunikacije
— fakulteta za elektrotehniko — jaki tok
2 štipendiji — merilna tehnika
— fakulteta za strojništvo
7 štipendij — tehnološka smer
— fakulteta za naravoslovje in tehnologijo
2 štipendiji — tehniška fizika
2 štipendiji — kemijska tehnologija
— ekonomska fakulteta
7 štipendij
2. Tovarno za elektroniko in avtomatiko, Ljubljana, Pržan — fakulteta za strojništvo
3 štipendije — tehnološka smer
— fakulteta za naravoslovje in tehnologijo
1 štipendija — tehniška fizika
— ekonomska fakulteta
1 štipendija
3. Tovarno električnih merilnih instrumentov, Otoče — fakulteta za strojništvo
1 štipendija — tehnološka smer
4. Prodajno-servisno organizacijo, Ljubljana — fakulteta za elektrotehniko — šibki tok
1 štipendija — smer telekomunikacije

1 štipendija — splošna smer, elektronika in mikrovali
— ekonomska fakulteta
2 štipendiji

5. Nabavno organizacijo, Kranj — fakulteta za elektrotehniko — šibki tok
1 štipendija — smer telekomunikacije
— ekonomska fakulteta
2 štipendiji

6. Tovarno polprevodnikov, Trbovlje — fakulteta za elektrotehniko — šibki tok
3 štipendije — smer splošna elektronika
— fakulteta za elektrotehniko — jaki tok
3 štipendije — smer merilna tehnika
— fakulteta za strojništvo
4 štipendije — tehnološka smer
— fakulteta za naravoslovje in tehnologijo
1 štipendija — tehniška fizika
4 štipendije — tehniška kemija
— ekonomska fakulteta
4 štipendije

Kandidati za štipendije naj pošljejo svoje vloge na naslov: Zdrruženo podjetje Iskra — strokovne službe — referat za štipendije, Ljubljana, Miklošičeva 28, kjer dobite tudi vse informacije.

K vlogi naj priložijo potrdilo o vseh do sedaj opravljenih izpitih z ocenami, potrdilo o premoženjskem stanju in o višini osebnih dohodkov staršev. V vlogi naj bo navedeno, za katero tovarno želi kandidat biti štipendiran.

Upoštevali bomo samo tiste vloge, ki jim bodo priloženi vsi potrebni dokumenti. Razpis velja do 12. junija 1967, kandidati pa bodo obveščeni o sklepu komisije za štipendije do 1. julija 1967.

ZBOR ŠTUDENTOV MEDICINE IN STOMATOLOGIJE

V sredo, 17. maja je bil v veliki dvorani stare skupščine zbor študentov medicine in stomatologije, posvečen vprašanju perspektiv študentov in diplomantov medicinske fakultete. Namen zbora je bil predvsem opozoriti pristojne forume in široko javnost na pereče, pa še nezadovoljivo rešene probleme študentov in mladih zdravnikov. Na naše vabilo so se zbora udeležili: dr. Vinko Mozetič, predsednik socialnozdravstvenega zbora republiške skupščine, Stane Selih, republiški sekretar za zdravstvo in socialno varstvo, doc. dr. Saša Cvahte, direktor republiškega zavoda za zdravstveno varstvo, dekan medicinske fakultete prof. dr. Marij Avčič, doc. dr. Radivoj Ozvald, predsednik zveze zdravniških društev Jugoslavije, predstavnik republiškega zavoda za socialno zavarovanje in številni pedagoški delavci MF. Zbor je otvoril predsednik fakultetnega odbora ZS MF J. Darovec, pozdravil navzoče goste in v uvodnem govoru razložil vzroke, namen in pomen zbora:

»Za zbor smo se odločili v času ekonomske in družbene reforme, ko so se že doslej dovolj akutni problemi zdravniškega staža, materialnega položaja študentov, zaposlitve diplomantov in ne nazadnje strokovnih nazivov, še posebej zaostriili.

Številne generacije študentskih predstavnikov so se z večino teh problemov že ubadale na neštetihih sestankih, skupščinah, izrednih skupščinah in zborovanjih, pošiljale resolucije s predlogi za rešitev na vse mogoče forume, pošiljale delegacije horizontalno in vertikalno, protestirale v časopisju, toda zdi se, da je situacija slabša in brezizglednejša, kot pa je bila pred leti.

Na sestanku skupnega odbora študentov vseh medicinskih fakultet Jugoslavije 27. aprila v Beogradu nas je predsednik obvestil, da z našimi predlogi za rešitev omenjenih vprašanj, zlasti glede staža in strokovnih nazivov, ni prišel daleč kot do tajnikov pristojnih zveznih organov oz. do enkratnega kratkega pogovora, ki se je končal z brezobvezno objubo. V diskusiji smo ugotovili, da je študentska organizacija praktično izrpalala vse formalne poti, da bi dosegla zastavljene cilje in se zaradi tega znašla v slepi ulici. Zato je velika večina študentov medicine skoraj popolnoma resigniranih tako nad obstoječo situacijo kot nad študentsko organizacijo samo. Kljub vsemu smo sklenili, da bomo do 20. maja letos organizirali po vseh jugoslovanskih medicinskih fakultetah zbor študentov, kjer bi ob čim številnejši udeležbi odgovornih forumov skušali najti izhod. Poudariti moramo namreč, da so problemi znani že zelo dolgo, ni pa znano,

kdo in kako naj jih rešuje, če je to v dani situaciji sploh mogoče.

Mislimo namreč, da taka anomalija, kot je obvezno, toda neplačano in slabo organizirano enoletno stažiranje ni in ne more biti v skladu s proklamirano pravico do dela in adekvatnega plačila zanj kljub vsemu razumevanju za vse mogoče objektivne težave.

Mislimo tudi, da študij medicine in stomatologije ne sme biti privilegij oziroma luksuz otrok dobro situiranih staršev iz Ljubljane in morda še Maribora, v kar se očitno spreminja glede na naravo, perspektive in možnosti štipendiranja.

Končno tudi ni prav, da stopamo v zaostreni boj za zaposlitev bodisi doma bodisi na tujem zaposlavljeni, brez ustreznega strokovnega naziva.

Kljub spremenjenim pogojem reforme in prav zaradi nje mislimo, da ti problemi ne morejo ostati nerešeni, ne da bi nastala med bodočimi zdravstvenimi in tudi družbenimi delavci nepopravljiva moralnopolitična škoda. Študentom namreč ni mogoče očitati, da se niso do skrajnosti angažirali za ustrezne realne rešitve in da niso ubrali vseh možnih poti.

Glavni namen današnjega zbora je torej, da v čimbolj sproščeni diskusiji, ki jo pričakujemo zlasti od prisotnih gostov, skušamo ugotoviti, ali je kakšna pot iz slepe ulice, in obenem javnost ponovno opozoriti na omenjene pereče probleme. Pozitivni sklepi bodo orientacija fakultetnemu odboru ZS MF orientacija pri nadaljnjih akcijah.

O problemih staža je spregovoril Štefan Stražišar:

Gotovo je vsakdo od nas že večkrat govoril o stažu študenta medicine. Kaj pričakujejo od staža? 1. programiran staž, 2. voden staž, 3. plačan staž, 4. socialno zavarovanje stažista, 5. mesta za stažiranje. Od naštetih zahtev oziroma želja se sedaj izvajajo le nekatere, le po nekod in le deloma. Študentje medicine smo poizkusili prispevati svoj delež za rešitev sedanje situacije. Organizirali smo posvetovanje z našimi učitelji, z nekaterimi družbenopolitičnimi delavci, napravili smo obširno študijo o stanju staža v Sloveniji, posvetili problematiki staža izredno skupščino študentov medicine in stomatologije, ki je sprejela resolucijo o stažu. Nadalje je bil staž vsako leto po večkrat na dnevnem redu sestankov KO študentov medicine in stomatologije vse Jugoslavije. Ta prizadevanja so zahtevala večmesečno delo nekaterih posameznikov in študentske organizacije na fakulteti in izdelani so bili nekateri prav dobri predlogi. Stvar je kljub temu ostala na mrtvi točki. Kje

je vzrok, da naši učitelji in družbeni delavci s svojimi predlogi, ki so bili tehtno izdelani, niso uspeli, ne vem. Delo študentske organizacije pa poznamo toliko, da lahko odgovorim, zakaj naše delo ni bilo uspešno. Za prvi razlog se bom poslužil majhne travestije: študentje smo potrpežljivi osli. Drugi razlog je neustrezna taktika našega dela. Dovolite, da vsakega malo podrobneje osvetlim. Rezultat prej omenjene študije o stanju staža v Sloveniji in izredne skupščine študentov medicine in stomatologije je bila resolucija, ki jo vsi poznamo — resolucijo o stažu, v kateri zahtevamo, da se čimprej uredi osnovni problemi staža. Poslali smo jo številnim forumom, med drugim tudi Republiškem sekretariatu za zdravstvo. Odgovora ni bilo. Pred dobrim letom je bil v Ljubljani sestanek KO ŠMIS. Na dnevnem redu je bil po stari navadi staž. Pregledovali smo osnutek novega zakona o stažu. Dalj smo tri konkretne predloge za spremembo besedila tega zakona in jih poslali republi-

svoji republiki. Odgovora spet ni bilo, niti negativnega ne. Dejansko je bilo tu negirano celotno prizadevanje študentov pri reševanju problematike, ki je še kako pereča. Kadar pa določeni forumi mnenja tako širokega kroga družbe, kot so študentje, ne upoštevajo, je to negacija demokracije. Študentje pa smo mirno čakali rešitve. Drugo, sem rekel, je neustrezna taktika našega dela. Poglejte! Študentje smo se posvetovali z učitelji, delali analizo, imeli izredno skupščino, odposlali resolucijo. Ugotovljali smo ponovno in ponovno iste stvari: Staž ni programiran, staž ni voden, staž ni plačan, stažisti niso socialno zavarovani, stažisti ne dobe mest. Iz skupščinskih zapisov je videti, da se vse ustavi pri denarju. Danes bi zato predlagal obratno pot, ki se mi po vseh neuspehih zdi še edino možna. Prvič: Skušajmo ugotoviti, kdo je tisti, ki ima pri stažu zadnjo besedo. Drugič: vprašajmo ga, če ima denar. V primeru negativnega odgovora se lahko naše delo tu konča in ostane status quo. Ker je to več kot nesprejemljivo, nam ostane, da uporabimo tak način borbe, da bo denar moral biti, ali pa predlagamo ali celo zahtevamo ukinitvev staža, ker tak, kot je, ne ustreza. Če pa denar je, je stvar drugačna. Fakulteta je že pred leti predlagala, da se ji dodeli kompetence pri urejanju in programiranju staža. Slovensko zdravniško društvo je že dalo nekatere konkretne predloge. Tudi študentje smo po svojih močeh pripravili priskočiti na pomoč. Za konec bi ponovil izjavo prof. dr. Janeza Milčinskega z dne 25. decembra 1964 z zasedanja

socialno-zdravstvenega zbora skupščine SRS: Mislim, da je vprašanje staža res zrelo in da nas počasno reševanje v zveznem merilu ne bi smelo ovirati, da nekaj ukrenemo.

O vprašanih strokovnih nazivov je govoril Peter Rakovec:

Čeprav obsega današnji dnevni red več drugih pomembnih vprašanj, se nam zdi prav, da si ogledamo tudi problem doktorskih nazivov.

Pred štirimi leti je začel veljati zakon, po katerem pridobivajo študentje medicine po opravljeni prvi stopnji študija naziv višji medicinski tehnik oziroma višja medicinska sestra, po opravljeni drugi stopnji pa zdravnik. Omeniti je treba, da nikjer v državi ni bilo nikoli ne prve in ne druge stopnje študija splošne medicine. Po 11. aprilu 1963, ko je zakon začel veljati, je še ena skupina diplomantov dobila doktorske naslove, potem pa naj bi začeli izdajati diplome z naslovom zdravnik. Do tega pa ni nikoli prišlo, ker se medicinci in zdravniki z omenjeno določbo zakona niso strinjali ter so si diplomanti za potrdilo o opravljenem študiju raje preskrbeli ustrezno potrdilo o opravljenem študiju. Tako je torej stanje že 4 leta po vsej državi. Svoja stališča smo bodisi sami bodisi skupaj s študenti medicine in stomatologije drugih jugoslovanskih fakultet mnogokrat razložili za to pristojnim organom. V tisku je bila o problemu obveščena tudi javnost. Vsemu navkljub pa se stvar še ni premaknila z mrtve točke.

Zastavita se nam dve vprašanji: Prvič — zakaj diplomanti ne jemljejo diplom brez naziva doktor, in drugič, zakaj je zakonodajalec odpravil naslov doktor medicine oziroma doktor stomatologije. Oglejmo si najprej prvo. Diplomanti si želijo diplomu, na kateri bo pravilno označena stopnja dosežene izobrazbe. Naziv zdravnik pa je nekaj drugega, zdravniki so bili in tudi so doktorji medicine, ki opravljajo svoj poklic in spoštujejo načela zdravniške etike. Ni pa zdravnik nikakršen strokovni naziv za človeka, ki je opravil temeljni študij danes dovolj dobro definirane vede, ki ji pravimo medicina.

Opravljen študij medicine je danes resda predpogoj za opravljanje zdravniškega poklica, ni pa s tem rečeno, da bi ta dva pojma bila sinonima. Nikdar ne moremo dovolj poudariti, da se ne borimo za neke titule, ki naj bi nam dale večjo voljo ali kaj, temveč le za pravilno označbo dosežene izobrazbe.

(nadaljevanje prihodnjico)

grupa konstruktivistov v trstu

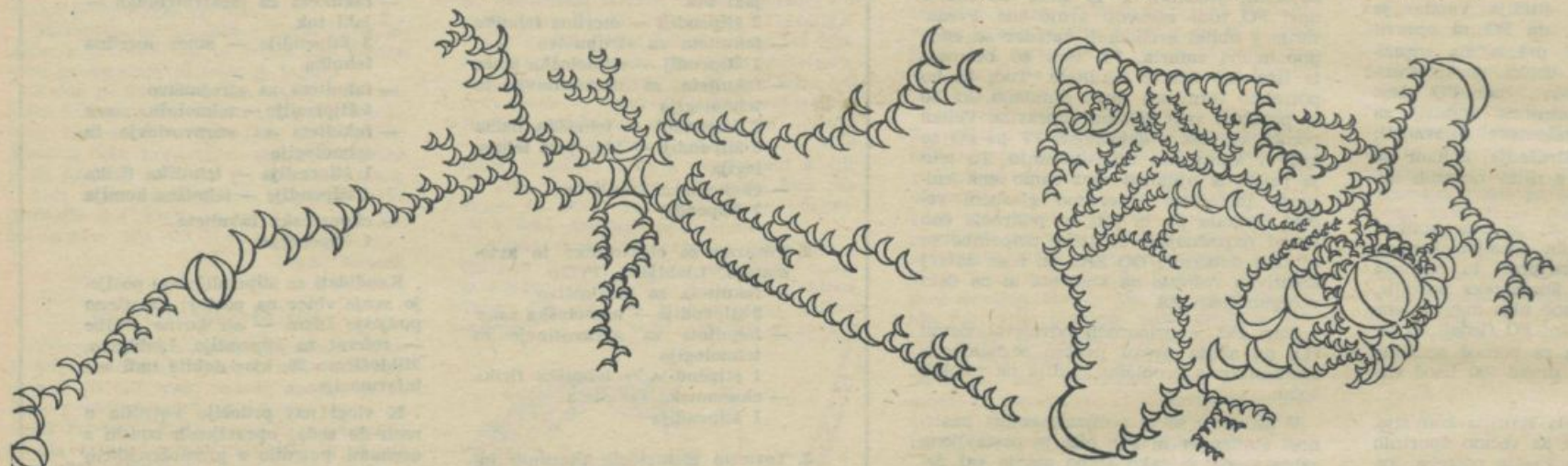
grupa konstruktivistov v trstu oktobra meseca se je otvorila razstava upodabljalnih umetnosti, ki jo je priredil sindicato delle belle artis in scirolo artistico. razstava je imela namen, podati splošno aktivnost vseh likovnih umetnikov v trstu, ob tej priliki je sindikat povabil prof. a. černigoja, vodjo tržaških umetniških avantgardistov k sodelovanju, nakaer je slednji predlagal kolektivno udeležbo grupe, ki jo tvorijo prof. a. černigoj, e. stepančič, g. vlah in g. carmelich.

grupa je dobila na razstavi svoj poseben oddelek, ki si ga je po svoje uredila. razstavljeni predmeti imajo namen vzbuditi pozornost in elastičnost prostora in trajnosti časa. iz razobesnih napisov je razviden program, ki ga proglašajo konstruktivistna grupa. tržaški ambient, ki do sedaj ni imel prilike, da stopi v stik z revolucionarnimi pokretstvi, se je močno razburil, a obenem tudi zainteresiral. kritika je soglasno protivna taki umetniški manifestaciji,

ki jo več ali manj že apriorno odklanja. opaziti je bilo, da je opazovalec ob teh prilikah še vedno egoistično zastrupljen, da bi se lahko osvojil vsakovrstnih obdajajočih gibanj in predmetov, umetniki, slikarji, kiparji in arhitekti pa cinično gledajo take hieroglifne, ki jim nič ne povedo, ker žive pač v takem malomeščanskem ambientu, kjer dobe prostor samo degenerirana ponavljanja vsakdanjega sterilnega življenja.

konstruktivist zahtevajo v umetnosti pristen dotičnost v trstu? čemu ta prevrat? umetnik ne razume, čemu toliko muke in borbe za resnično umetnost, ki jo hočejo konstruktivist. to pa je povsem enostavno.

konstruktivist zahtevajo v umetnosti pristen dogodek in času primeren doživljanje, vse ostale manifestacije so prevara in laž pristnega učinka. nova umetnost ne pozna prostora brez časa, zato je tovrstno manifestiranje abstraktno — toda pristi

samo simčič, agresija I

agresija I — poema o možnosti in nemožnosti obstoja indiga Poema o možnosti in nemožnosti obstoja indiga se pričanja

tu v bitju bitja v prahu obesenem na zvon
posredovanja med a in gejzir in strokovnost darve indiga odraza čutenja razmišljanj v obrisih presoje vrednotenja nezadostnosti ključev konic ne ne ignoranci pokusov okupacije brez O parketa

oglašanja sadnega soka srha padanja usihanja vprašanjsivarnosti množic kulture poezije heretičnosti prostora oblikov stojnosti prehranjevanja in stila sveta skozi prakso uničljivosti končnega občutja papirja

in kruha
v znamenje gor
pitja drgetanja stegovanja zorenja problematike vžigalnika opija predmetov stvaritev razuma sveta navdušenja dreves postelje vse v znamenje gor in modifikacije in izražanja sebe in objektov nerazbitosti sistema spoznavnosti pa izkopov širokih predelov za nove gradnje gor z lepoto sonca pomladi zrak in motenj okrog Londona ob obstojnosti relacij lu-lu ukinitve indiga odmišljanje indiga kot barvnega odtiskovanja

črk glasov besed misli stavkov sestavkov

Poema se pričanja tu

užitek doživljanja trajnega učinka. Kar opazuje navadni opazovalec naravno ni za umetnike končni cilj, ker je pozabljen namen in vzrok bitne eksistence dogodilja.

konstrukcije ne smemo gledati samo predmetno, temveč kot hipno emocijo, ki mora biti v zvezi s prostorom, časom in živju, ki daje življenje bitju, oni emocionalni emoti, ki jo umetnik imenuje konstrukcija (kompozicijo v časovno-prostornem trenutku). navadnemu opazovalcu vse to ni razumljivo, ker razstavljeni predmeti nimajo nikake historije, kar vsebuje navadna slika. pri opazovalcu mora delovati sluh, čut, vid in istočasno razum, ki registrira opazovanje in končno sintetizira trajen doživljanje, ki ga navadno imenujemo občutovanje. s tem ni rečeno, da moramo vedno opazovati naravno, t. j. videti samo zunanje: n. pr. hišo, drevo, osebo, občutovanje mora odgovorjati notranjemu dogodilju z zunanjo vsebino pojma: zato: pristna umetnost je tam, kjer ni naravnega dogodilja in kjer se notranji svet lepote poda zunanji objektiviteti — formi. Clinek je iz mednarodne revije nove umetnosti TANK, ki je izhajala leta 1927 v Ljubljani.

v razkah opazitovaze jage

Klecati v povzdiganju razpusčen med poletno hlenikom. Zvečer se zhrani mirno svrišče: nekdo iz okna luči Jabolka srkajo veter. Pokopavajo le. Jabolka ob padcu izkričajo. Okna zvale balone. Kotaleči se ne pridružijo. Mirno strmeče se vale. S strahom razparani trbi bljuvaje pomiljonene hi. Pokopavajo le. Vihar zdvija v tvoja usta. Grla je elektrarna. Zaman segaš v eni vse se kotali vale. Končno se ti posreči vidanje razpok. Sokrvice zakriči mrežo ja.

podlanje pod stami kozcev

Metulji navešajo svdretve. Brez sten nagrobnikov sal in sejalni gliste svojih kril le kukavice so zaskrebale njih in izrezgale vročične salve. Okvadrateni krogi jim malcev. Bičajo prozorne ribe glje. Odevajo jih s svetlobo. Zato se hip zatem sečnja a padejo v mavrico nezah treskov oslinjenih sledi.

grajski biki

Slovenski (in v širšem, venaar omejenem obsegu jugoslovanski) film se v svojem bistvu opredeljuje po tem, kar se zgodovinsko uveljavlja kot resnično. Filmsko ustvarjanje je ujeto v očit tistega območja, ki vsebuje neki družbeni pomen. Ujetost v očit tega območja kot družbeno zgodovinskost in s tem obenem pričujejo temeljnost vztrajati še naprej v konkretno družbeno zgodovinskem angažmanju. Prije večina teh del ostala v svojem bistvu umetnostno in ontološkega utemeljenosti pravil se naprej znotraj svoje temeljno zgodovinske opredeljenosti. Ta temeljnost se je v njih konstituirala vsi kot čisti formi in zato tudi na ravni čustva. Nobeno teh del, izzemši Rondo nedilo v tistem pomenu, v katerem se ta družbeno zgodovinske resnice razpinjemo bistvu. Tako tudi predstavljanje v njih ne more zadevati na kakršno koli vrsto utemeljenosti. Pomen voljnega biti je ostal zunaj dosega teh del. Nam bomo skušali

božo špraje kvadrat

(Praktični napotki za vsakdanjo rabo)

Ena. Dva. Tri. Stiri. (1, 2, 3, 4.) Stiri stranice. Kvadrat je kvadrat. Stojite lahko v njem, dihate lahko v njem, poljete lahko v njem. Stejete stranice, poslušate vremensko poročila, se brijete z britvico Gillette, jeste banane iz Afrike in če ni sonca lahko berete Marxa ali pa pozijate.

Kot rečeno v kvadratu mirno spite, ne da bi vas kdo motil. Zato je kvadrat zanimiv.

Važno je, da imate v kvadratu luč. Dandanes se uporabljajo petrolejke. Redkokdaj elektrika. Včasih morate uporabljati svečo, če zmanjka petroleja in če ni dežja, da bi imeli elektriko.

Dobro je v kvadratu imeti radio. Tako veste, kaj je dobro in slabo, ker vas radio o tem vseskozi obvešča. Najbolj pomembno pa je to, da poslušate poročila.

Poročila: Ladies and gentlemen! Stopite po svojem kvadratu dva koraka nazaj! Naredite korak naprej! Zaletite se z glavo v stranico svojega kvadrata. Je stranica trdna? Je? Če ni, poskrbite da bo! Za vsak primer lahko poskusite še enkrat. Dovolj! Če vas boli glava od udarca, je stranica dovolj trdna in lahko ste zadovoljni.

Napotki: Dva kvadrata se lahko srečata, si podasta roki, zaplešeta, ga popijeta, liter ali dva in pijana obležita misleč, da bosta za vedno skupaj.

To ne gre in tudi radio vseskozi opozarja, da se to preprosto ne sme.

Če se dva kvadrata napijeta, je v redu. Če pijana ležita, tudi če se ležita vsakebi. Napaka je le, če ležita drug na drugem, da se stranice pokrivaajo in da jasno kažejo, da hočejo zleisti druga v drugo.

Takšna napaka se lahko zgodi. Takrat se oglasi trobenta in potem pride Franc I., ki ima največji kvadrat in ki vam bo prav gotovo prepovedal briti

božo špraje kvadrat

(Praktični napotki za vsakdanjo rabo)

Ena. Dva. Tri. Stiri. (1, 2, 3, 4.) Stiri stranice. Kvadrat je kvadrat. Stojite lahko v njem, dihate lahko v njem, poljete lahko v njem. Stejete stranice, poslušate vremensko poročila, se brijete z britvico Gillette, jeste banane iz Afrike in če ni sonca lahko berete Marxa ali pa pozijate.

Kot rečeno v kvadratu mirno spite, ne da bi vas kdo motil. Zato je kvadrat zanimiv.

Važno je, da imate v kvadratu luč. Dandanes se uporabljajo petrolejke. Redkokdaj elektrika. Včasih morate uporabljati svečo, če zmanjka petroleja in če ni dežja, da bi imeli elektriko.

Dobro je v kvadratu imeti radio. Tako veste, kaj je dobro in slabo, ker vas radio o tem vseskozi obvešča. Najbolj pomembno pa je to, da poslušate poročila.

Poročila: Ladies and gentlemen! Stopite po svojem kvadratu dva koraka nazaj! Naredite korak naprej! Zaletite se z glavo v stranico svojega kvadrata. Je stranica trdna? Je? Če ni, poskrbite da bo! Za vsak primer lahko poskusite še enkrat. Dovolj! Če vas boli glava od udarca, je stranica dovolj trdna in lahko ste zadovoljni.

Napotki: Dva kvadrata se lahko srečata, si podasta roki, zaplešeta, ga popijeta, liter ali dva in pijana obležita misleč, da bosta za vedno skupaj.

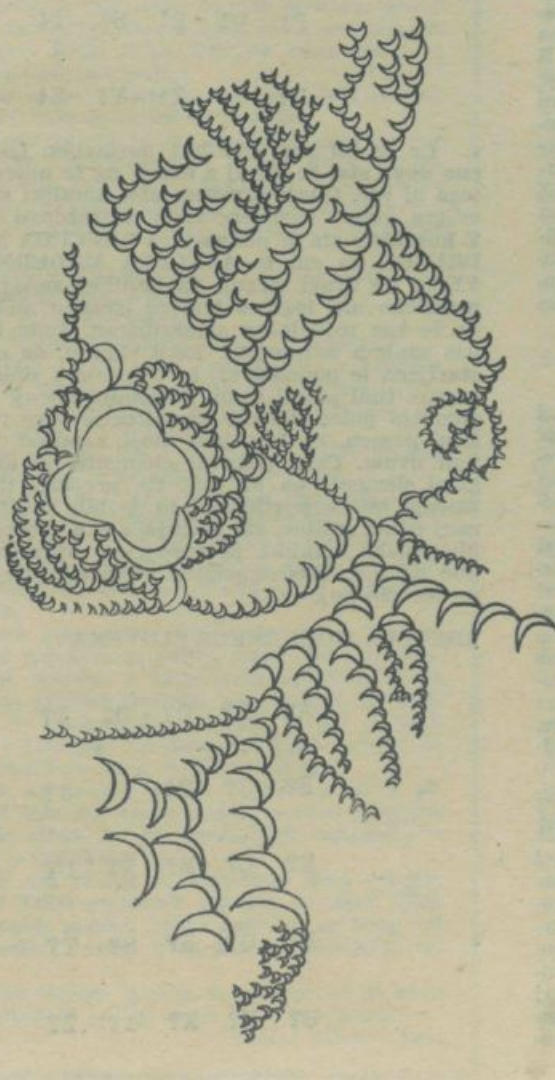
To ne gre in tudi radio vseskozi opozarja, da se to preprosto ne sme.

Če se dva kvadrata napijeta, je v redu. Če pijana ležita, tudi če se ležita vsakebi. Napaka je le, če ležita drug na drugem, da se stranice pokrivaajo in da jasno kažejo, da hočejo zleisti druga v drugo.

Takšna napaka se lahko zgodi. Takrat se oglasi trobenta in potem pride Franc I., ki ima največji kvadrat in ki vam bo prav gotovo prepovedal briti

božo špraje kvadrat

stopi iz skritosti v odprto prisotnost. Upravnikova nekakinja se ozre in vzklitne. Pokliče ga po imenu. Iz tega vzklitka, ki je razprta radost prisotnosti, se priklitje smrti, da nadvlada (ose) tu. Celotna družščina se ozre in plane proti Petru, da bi v njegovem zvičenju prevpila neznozen pritisk smrti. Ona v obupu, ki je Volja sama, zadržuje kot telesna pregrada (tako da sama izpričuje Petrovo strmenje — telo je dar in črtve biti in je samo tu v biti) vse, ki se obsejedi od besa rinejo izza nje proti Petru, a pri tem zadevajo v njej na odpor istega besa, da se tako ona in oni strnjeni v med seboj boreče se skupine nahajajo samo se v dogajanju tega besa, do konca nasilnem in nemočnem hkrati, slepi v slepoti. Peter pa, kar mora njim, ki ga v svojem besu še vidi vidjo steptanega pod svojimi nogami in prikritem slutenju vzbujati grozo, da v svojih kretanjih in kričanju spačeni nemojo, in kar mora njo v njeni popolni izena. čitvi z njim, njenem klicanju: Peter, beži; PETER!, v katerem klitje iz svojega izvirnega zenskega bistva varstva biti, v obupu streti na kole-

se z britvico Gillette, kar pa ni prijetno, ker so vse ostale Silver britvice mnogo slabše in katastrofa je tu.

Primer: Srečali ste čevljar »Pekos, ki ga pripravila radio. Najnovejši model, po zadnji modi, po vaši želji in seveda kar najbolj primeren za vaše udobje. Stevilka je prava. Model resnično moderen. POZOR!! Čevljar ima svoj kvadrat. To se spregledali. Ker vam je bil všeč, ker čevlje »Pekos« radio pripravila, ste šli z njimi v gostilno, se napili in stranice (1, 2, 3, 4) so se položile druga na drugo in polsogama začele grebsti druga v druga.

Pride Franc I. in katastrofa je tu! Kje ste naredili napako? S čevlji se ni igrali. Vsak čevljar ima svoj kvadrat. Par čevljev pa ne more imeti kvadrata ker je par. To ste spregledali. Radio na to ni opozoril, ampak to bi morali sami vedeti, ali pa se pozanimati, kako je s takšnimi stvarmi.

Nauk: Tako nas misel dela vse plašljivce in prirojena barva odločnosti vzbolehne pod razmišljanja bledico (W. Shakespear).

Praktični nasveti: Čistite svoj kvadrat vsakih štrinajst dni. Preverjajte odpornost in trdoto stranice s pomočjo radijskih poročil.

V knjigarni kupite Marxa, da vam ne bo dolgčas. Če boste v knjigarni srečali tudi poezijo, ji recite Dober dan. Spodobni se, da jo vsaj pozdravite, če je ne povabite na kozareček all dva. Njo lahko mirno povabite in se napijete. Ta nima svojih stranic, ker je porojena iz preminjanih kvadratov. Zato je tudi bojazan, da bi prišel Franc I. popolnoma odveč.

Če boste brali — Osmisliti smisel — jo vrzite stran.

Misel o osmisljenju smisla je taka, da lahko pride Franc I. Je napaka, pa tudi radio je še ni priporočil. Po sredi bo torej sabotaža. Nekdo bi želel, da pridete v zagato.

Zato vrzite takšno poezijo stran. Pojdite ponovno v knjigarno in kupite praktične napotke za vsakdanjo rabo, kjer piše, kakšna poezija je za vas kvadrat pripravljiva in kje ne bo sabotaža.

Posebno opozorilo: Ako bo radio poročal, da bo noč postala noči muka, se dobro zaprite v svoj kvadrat, potegnite rolete in prižite luč.

V takem slučaju je tudi zelo priporočljiv Marx za pomirjenje.

Najboljše pa je spanje.

tribuna

dokumenti mednarodnega sodišča za vojne zločine

uvodni nagovor jeana-paula sartra

Naše Sodišče je nastalo na pobudo Bertranda Russella, da bi odočilo, utemeljenosti obtožb proti vladi ZDA in proti vladam Južne Koreje, Avstralije in Nove Zelandije glede »vojnih zločinov« v zvezi z vojno v Vietnamu. Ob priliki inavguralnega zasedanja hoče Sodišče objaviti svoj izvor, svoje funkcije in cilje ter na kaj se opira njegovo delovanje. S tem namerava popolnoma razjasniti svoje stališče v vprašanju svoje »legitimnosti«, kot so jo na splošno imenovali.

Leta 1945 se je zgodilo nekaž, kar je bilo brez vsakega zgodovinskega precedensa: v Nürnbergu je bilo ustanovljeno prvo mednarodno sodišče, poklicano zato, da bi sodilo o zločinih, katere je bila zagrešila bojujoča sila. Res je, da so dotlej že obstajali določeni mednarodni sporazumi, tako kot Briand-Kelloggov pakt, katerih cilj je bilo omejevanje »jus ad bellum« (pravo za vojno). Vendar pa potem ni bil ustanovljen noben ustrezen mednarodni organ, ki bi skrbel za izvrševanje tega pakta, zato so se odnosi med silami še nadalje ravnali po zakonih džungle. Drugače ni moglo biti: narodi, ki so zgradili svoje bogastvo z osvojitvami velikih kolonialnih imperijev, ne bi tolerirali, da bi njihovo dejavnost v Afriki in Aziji sodili v skladu s temi kriteriji. Po letu 1939 pa je blazen bes nacizma postavil svet v takšno nevarnost, da so se Zavezniški odločili soditi in obsoditi, če bi zmagali, mučenja in rasiistično delovanje, katerega lahko označimo kot »genocidno«. Niso pa se zavedali, da so s tem obsodili tudi sami sebe za svoje ravnanje v kolonijah.

Zaradi obsodbe nacističnih zločinov in zaradi tega, ker je odprlo pot izvorni jurisdikciji za ugotavljanje in obsojanje vojnih zločinov ne glede na kraj storitve in storilca v univerzalnejšem smislu, pomeni Nürnbergsko sodišče izraz sledeče življenjsko pomembne spremembe: nadomestitve »jus ad bellum« (prava za vojno) z »jus contra bellum« (pravom proti vojni).

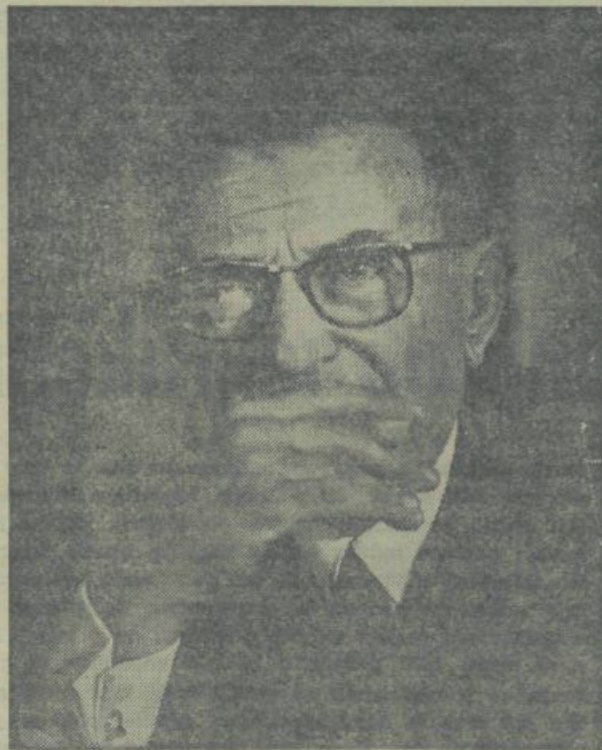
Na nesrečo pa je imelo to Sodišče resne pomanjkljivosti, kot se dogaja vedno, kadar zaradi zgodovinskih zahtev nastane nov organizem. Kritizirali so ga, da ni bil nič drugega kot diktat zmagovalcev proti premagancem in, kar se nanaša na isto stvar, da ni bil resnično mednarodni, saj je ena skupina narodov sodila drugi. Ali bi bilo bolje, če bi bili izbrali sodnika med državljani nevtralnih držav? Ne vem. Čeprav so bile odločitve Sodišča z etičnega stališča popolnoma pravične, je gotovo, da še zdaleč niso bile prepričljive za vse Nemce. To pa pomeni, da zakonitost sodnikov in njihovih razsodb ostaja vprašljiva ter da bi bilo mogoče trditi, da bi bilo Sodišče Osi analogno obsodilo Zavezničke za bombardiranje Dresdena in Hirošime, ko bi bila vojna sreča drugačna.

Vendar pa te zakonitosti ne bi bilo težko vzpostaviti. Zadostovalo bi, če bi organ, ustanovljen za sojenje nacistom, obstojal še po izpolnitvi svoje posebne naloge ali pa če bi Organizacija združenih narodov ugotovila vse posledice tega, kar je bilo storjeno. Potem bi OZN z glasovanjem v Generalni skupščini lahko utrdila obstoj tega organa kot stalnega Sodišča z vsemi močmi ugotavljati in soditi vse vojne zločine, čeprav bi bil obtoženec morda vlada ena od tistih držav, katera je bila preko svojega sodnika izrekala nürnberške obsodbe. Na ta način bi implicitivna univerzalnost prvotne namere postala jasna in eksplicitna. No, kaj se je zgodilo, je dobro znano: komaj so bili obsodili zadnjega nemškega vojnega zločinca, že se je Sodišče v zraku razpršilo in odtlej o njem nihče ni slišal ničesar več.

Ali smo torej tako nedolžni? Ali po letu 1945 ni bilo nobenih vojnih zločinov? Ali se odtlej ni nihče več zatekal k nasilju ali agresiji? Ali ni bilo več »genocidov«? Ali nobena močna država ni skušala z uporabo sile kršiti suverenost majhnega naroda? Ali ni več nobene priložnosti, da bi kjerkoli na svetu denuncirali nove Auschwitz? Resnico poznate. Veliki zgodovinski dogodek zadnjih dvajsetih let je bil boj »tretjega sveta« za svojo osvoboditev. Kolonialni imperiji so se združili in na njihovem mestu so pričeli obstojati novi suvereni narodi ali pa so drugi narodi spet pridobili svojo prvotno neodvisnost, uničeno pod kolonizacijo. Vse to se je dogajalo v trpljenju, znoju in krvi. Sodišče nürnberške vrste je postala stalna potreba. Pred sojenjem nacistom vojna ni imela zakona, kot sem dejal. Nürnbergsko sodišče, dvomljiv organ, je bilo brez dvoma plod pravice močnejšega, toda obenem je odprlo novo perspektivo za prihodnost, tako da sedaj pomeni precedens, zarodek nove tradicije. Nihče se ne more vrniti v čas in onemogočiti, da bi se bil Nürnbergski proces zgodil. Nihče ne more preprečiti, da ljudje ne bi pomislili nazaj, kadar je uboga majhna država žrtev agresije. Nihče ne more preprečiti ljudem, da ne bi rekli: »Toda saj TO, ravno TO, so v Nürnbergu obsodili.« Tako so nepopolne določbe, ki so jih bili Zavezniški v naglici napisali leta 1945 in potem opustili, ustvarile v mednarodnem življenju pravi precedens. Danes nam strašansko primanjkuje

taka institucija, kot je takrat nastala, izjavila svojo stalnost in univerzalnost, nepreklicno definirala določene pravice in obveznosti, potem pa izginila in zapustila praznino, ki bi jo morali zapolniti, pa tega nihče ni skušal storiti.

Dejansko obstojata dva vira moči. Prvi je država s svojimi institucijami. Vendar pa bi se v današnjem času nasilja večina vlad bala, da bi se po uresničitvi take iniciative sodišče moglo nekega dne obrniti proti njim samim in da bi se utegnile same znajti na zatožni klopi. Nadalje so ZDA za večino vlad preveč močan zaveznik. Katera od teh držav bi se prva upala zahtevati obnovo Sodišča, katerega prva akcija bi očitno bil nalog za proučitev vietnamskega konflikta? Drug vir moči je ljudstvo v revolucionarnem obdobju, ko spreminja svoje institucije. Toda čeprav boj ostaja neizprosni, na kakšen način bi se množice — utesnjene v obstoječih državnih mejah — lahko združile in vsilile raznim vladam institucijo, ki bi bila PRISTNO LJUDSKO SODIŠČE?

Jean Paul Sartre

Russellovo sodišče se je rodilo iz spoznanja teh dveh nasprotujočih si dejstev: Nürnbergski proces je povzročil potrebo po obstoju institucije za ugotavljanje in, kjer bi bilo primerno, obsojanje vojnih zločinov po drugi strani pa niti vlade niti ljudstvo v današnjem času niso sposobni ustvariti take institucije. Popolnoma se zavedamo dejstva, da od nikogar nismo prejeli nobenega mandata. Toda če smo uresničili iniciativo, da bi se zbrali, smo to storili iz spoznanja, da nam nihče mandata ne bi MOGEL dati. Gotovo je, da naše Sodišče ni nobena institucija. Toda saj ne zahteva, da bi nadomeščalo katerokoli že ustanovljeno telo. Nasprotno, pojavilo se je iz praznine in kot odgovor na poziv. Niso nas izbrale vlade in nam podelile realnih moči. Toda saj smo ravnokar videli, da take moči v Nürnbergu niso zadostovale, da bi sodnikom oskrbelo neizpodbitno legitimitost. Čisto nasprotno:

dejstvo, da je bilo obsodbe mogoče izvršiti, je omogočilo premagancem izpodbijati njihovo veljavnost. S tem, da je za obsodbami stala prisila, so postale enostaven izraz »pravice močnejšega«. Russellovo sodišče pa nasprotno svojo zakonitost črpa enako iz svoje popolne brezmoči in iz svoje univerzalnosti.

Smo brez moči. To je garancija naše neodvisnosti. Ne prejemamo nobene pomoči, razen od naših odborov, kateri so — kot mi sami — združenja zasebnih posameznikov. Ker ne predstavljamo nobene vlade in nobene strani, nam nihče ne more ukazovati. Zato bomo proučevali dejstva »v naših srcih in vestih«, bi človek lahko dejal, ali če hočete, odkrito in neodvisno. Nihče od nas danes ne more reči, kako bo proces potekal in ali bomo odgovorili na obremenjevalne točke z da ali ne ali pa sploh ne bomo odgovorili, ker jih bomo šteli morda za dobro utemeljene, vendar ne zaključno dokazane.

V vsakem primeru pa je gotovo, da nam naša nemoč onemogoča izrekanje obsodbe, čeprav bi nas dokazi še tako prepričali. Kaj bi pomenila tudi najmilejša obsodba, če nimamo sredstev, da bi jo lahko izvedli? Zato se bomo omejili, če se to izkaže za potrebno, na ugotovitve, da tako in tako dejanje sodi v pristojnost Nürnbergskega procesa. Torej v skladu s to pristojnostjo pomeni vojen zločin in če bi bilo mogoče uporabiti zakon, bi zanj ustrezala taka in taka kazen. V takšnem primeru bomo, če bo mogoče, odločili kateri so storilci zločina. Tako Russellovo sodišče v svojih raziskavah in zaključkih ne bo imelo druge naloge, kot da predoči splošno spoznanje o potrebi obstoja mednarodne institucije — za katero nima sama niti sredstev niti ambicij za nadomeščanje — katere osnovna vloga bi bila v oživitvi prava proti vojni, rojenega v Nürnbergu, s tem pa uveljavitev etičnih in pravnih pravil namesto sedanjih zakonov džungle.

Ravno zato, ker smo navadni državljani, smo lahko na osnovi mednarodnega izbora članov ali našemu Sodišču bolj univerzalno strukturo kot jo je imelo sodišče v Nürnbergu. Ne mislim samo, da je zastopanih več dežel; s tega stališča bi bilo treba zapolniti še mnogo lukenj. Predvsem hočem s tem povedati, da so bili leta 1945 Nemci prisotni edinole na zatožni klopi ali pa v najboljšem primeru kot priče na strani obtožbe, medtem ko je več članov našega Sodišča državljanov Združenih držav Amerike. To pomeni, da prihajajo iz države, katere politika je v preiskavi. Zato ti državljani tudi po svoje razumejo to politiko in so — ne glede na svoje mnenje — z njo, njenimi institucijami in tradicijami v intimnem odnosu. Ta odnos bo prav gotovo dal zaključkom Sodišča svoj pečat.

Vendar pa se ne glede na našo željo po nepristranosti in univerzalnosti popolnoma zavedamo, da nam samo ta želja ne zadostuje za legitimacijo našega podviga. Kar dejansko hočemo je, da bi bilo njegovo legitimiranje retrospektivno, ali če imateraje, a posteriori. Kajti mi ne delamo za svoje zadoščenje, niti nimamo nobenih pretenzij vsiljevati svoje zaključke visokim organom oblasti. Hočemo edino vzdrževati — s pomočjo sodelovanja s tiskom — stalen stik med nami in človeškimi množicami, ki žive po vseh koncih sveta in trpijo zaradi vietnamske tragedije. Upamo, da bodo ljudje zvedeli za vse, kar smo zvedeli sami, da bodo z nami vred odkrivali poročila, dokumente in pričanja, da jih bodo ocenjevali in mislili nanje dan za dnem, skupaj z nami. Hočemo, da bi bili zaključki — najsi bodo že kakršnikoli — plod lastnega razmišljanja vsakega posameznika v istem času, kot nastajajo v naših glavah, morda celo prej. To zasedanje je skupen podvig, katerega rezultat mora biti v besedah filozofa »une vérité devenue« (nastala resnica). Da, če bodo množice potrdile našo sodbo, potem bo ta postala resnica. V tistem trenutku, ko se bomo pokazali pred množicami, ki se bodo postavile za varuhe in podpornike te resnice, bomo vedeli, da smo postali legitimni in da nam ljudje z izkazovanjem svojega soglasja odkrivajo globljo potrebo: potrebo po realnem »Sodišču za vojne zločine«, ki naj bi nastalo kot stalno telo; to pomeni potrebo, po možnosti ugotavljati in kaznovati take zločine kjerkoli in kadar koli bi utegnili biti storjeni.

»Kakšno čudno sodišče: porota in nobenega sodnika!« Res je, smo samo porotniki in nimamo moči niti kogarkoli obsojati niti oproščati. Torej, nobene uradne obtožbe. Strogo vzeto to niti ne bo kazenski proces. Maitre Matarasso, predsednik pravne komisije, vam bo prebral seznam obremenjevalnih točk, ki bodo zamenjale klasično obtožnico. Mi, kot porota, se bomo morali na koncu zasedanja izjaviti o teh obremenjevalnih točkah: so utemeljene ali ne? Toda sodniki so povsod. To so narodi sveta in posebno še Američani. Delamo zanje.

Jean-Paul Sartre
izvršni predsednik Mednarodnega
sodišča za vojne zločine

toda optimistična akcija ostane

Marsikateri trezni, izkušeni in izobraženi ljudje v naši bližini in širom sveta vprašujejo, koliko bo Russellovo sodišče pripomoglo k prenehanju grozotne vojne v Vietnamu. Njihov najpogostejši argument je prepričevanje, da sta posameznik in javno mnenje določena kraja, dežele ali celo sveta premalo močna, da bi onemogočila določenim posameznikom — ki imajo v svojih rokah osredotočene moči za vodenje ogromnih političnih, gospodarskih in vojaških sil bogate dežele — izvajanje njihove agresivne politike proti majhnemu narodu in politike ogrožanja celotnega sveta z novo svetovno vojno. Vtis, da tem državnikom nobena javna akcija ne pride do živga, povzroča pri večini ljudi res velik občutek nemoči in kadar celo tak globok poznavalec svetovnih razmer kot je generalni sekretar OZN gleda na perspektive razvoja svetovne politike z malo upanja, potem je pojav resignacije precej razumljiv.

Vendar pa se v vsaki, še tako brezupni situaciji, v človeštvu najdejo ljudje, ki nemirnost svojega duha združujejo z optimistično vero v bodočo človeško družbo, živečo v miroljubnem sožitju in razvijajočo svojo materialno in duhovno kulturo. Ti ljudje niso idealisti, so samo ljudje z ideali. Zavedajo se, da idealov ni mogoče doseči, vendar pa jih uporabljajo zato, da kažejo smer njihovem delovanju. Ti posamezniki se iz najrazličnejših razlogov čutijo tudi sami prizadeji in odgovorni zaradi nestrpnosti, nasilja in drugega zla na svetu. Zavedajo se, da mora biti človek, ki razbija atome in začena prodirati v vesolje, po drugi

strani toliko odgovoren za obstoj svoje vrste, da osredotoči svoje sposobnosti tudi za kontrolo lastne dejavnosti. Skratka, verujejo, da mora dvonožec, ki se je po svoji biološki in duhovni evoluciji zavedel lastnega obstoja v sedanji stvarnosti, začeti tudi zavestno in svobodno načrtovati svojo porihodnost ter na podlagi njene vizije prevzemati odgovornost za svoja sedanja dejanja.

Mislím, da Russellovo sodišče in številne druge mirovne organizacije po svetu črpajo energijo za svoj temeljni optimizem ravno iz tega prepričanja. Vsi posamezniki, ki se na kakršenkoli način bojujejo za mir in razorožitev, so — morda iz neke prvobitne vere v človeško pamet — obenem gotovi, da morajo obstojati načini, s pomočjo katerih človeštvo kot celota lahko usmerja svoje delovanje za lasten razvoj. To še posebej velja za našo dobo, v kateri narodi različnih dežel vedno bolj čutijo svojo medsebojno povezanost. Vsem tem borcem za mir ni mogoče vzeti njihove vere, da lahko skupine miroljubno mislečih in delujočih ljudi ter združenja teh skupin v obliki pritiska javnega mnenja povzročijo poraz politike nasilja in atomske grožnje. Saj navsezadnje ne obstoja ljudstvo političnim voditeljem na ljubo, ampak obstojajo politični voditelji zavoljo ljudstva.

Če naj javno mnenje vpliva na tok mednarodnega političnega dogajanja, se mora najprej zavedati sedanjega položaja docela in v vsej njegovi povezanosti. Gre za to, da iz poplave najrazličnejših informacij izlu-

ščimo resnico o vietnamski vojni. Sele potem je možno res učinkovito mobilizirati mnenje množic. Glavni namen Russellovega sodišča torej ni doseči prenehanje vojne v Vietnamu, kakor nekateri mislijo. Takih iluzij si Sodišče ne dela, saj nima realnih moči za izvrševanje svojih končnih odločitev. Njegov cilj je spoznati odgovornost za morebitne vojne zločine v Vietnamu, hkrati pa tudi proučiti vietnamsko vojno pretežno s stališča mednarodnega vojnega prava. Svetovna konferenca o Vietnamu, ki bo v začetku letošnjega julija v Stockholmu, bo proučevala vietnamsko vojno tudi s političnega, ekonomskega in socialnega aspekta ter še z nekaterih drugih strani. Te in podobne akcije po svetu imajo za svoj cilj mobilizacijo svetovnega javnega mnenja že s pomočjo samega predočevanja čim verodostojnejše slike o vietnamski vojni. Obenem pa po svetu pomagajo širiti zavest o dejstvu, da sicer tudi drugod močnejši teptajo človeške in narodnostne pravice slabotnejših, da pa vojna v Vietnamu edina obenem predstavlja tudi grožnjo atomske svetovne vojne.

Priznati je treba, da se nuklearni vojaški spopad res lahko začne vsak trenutek. Priznati je treba tudi, da izolirani protesti javnosti večinoma nimajo direktne učinka na vladno politiko. Vendar pa borci za mir po svetu delujejo v prepričanju, da stalna prisotnost možnosti atomske vojne in občutek nemoči ne smeta paralizirati človekovih akcij za preprečevanje nasilja in svetovne katastrofe

Mitja Jermol

Sekretar ljubljanskega sekretariata
Mednarodnega sodišča za vojne zločine

cilji in organizacija mednarodnega sodišča

Izjava članov Mednarodnega sodišča za vojne zločine s pripravljalnega zasedanja novembra 1966 v Londonu.

»Čeprav nam naše naloge ni naložila nobena vlada, smo kljub temu prevzeli odgovornost v korist človečnosti in v interesu obrambe civilizacije. Ravnamo po lastni pobudi, popolnoma neodvisni od katerekoli vlade ter uradne ali poluradne organizacije, v trdnem prepričanju, da izražamo globoko nezadovoljstvo naših bližnjih v številnih deželah. Verujemo, da bo naša akcija pomagala prebuditi človeško vest.

Zato se štejemo za sodišče, ki sicer nima moči uveljavljati sankcije, bo pa moralo med drugim odgovoriti na sledeča vprašanja:

1. Ali je vlada Združenih držav Amerike (ter vlada Avstralije, Nove Zelandije in Južne Koreje) po mednarodnem pravu zagrešila agresivna dejanja?

2. Ali ameriška vojska uporablja ali eksperimentira z novim orožjem ali orožji, ki so po vojnem pravu prepovedana (plin, posebni kemični produkti, napalm itd.)?

3. Ali so bili bombardirani cilji čisto civilnega značaja, na primer bolnice, šole, sanatoriji, rečni jezovi itd. in v kolikšnem obsegu se je to zgodilo?

4. Ali so vietnamski ujetniki predmet nečloveškega ravnanja, katerega vojno pravo prepoveduje, zlasti mučenje ali pohabljanje? Je bilo civilno prebivalstvo žrtev neupravičenih represalij, predvsem eksekucij talcev?

5. Ali so bila ustanovljena taborišča za prisilno delo, ali je bilo prebivalstvo deportirano in ali so se izvršila dejanja z namenom iztrebiti prebivalstvo, ki bi jih pravno lahko označili kot genocidna?

Če Sodišče odloči, da je bil en ali vsi od teh zločinov storjeni, bo naloga Sodišča tudi ugotoviti, kdo je zanje odgovoren.

Sodišče bo proučilo vse dokaze, ki mu jih utegne kdorkoli predložiti. Dokazi so lahko ustni ali v obliki dokumentov. Vsak dokaz, nanašajoč se na cilje Sodišča, bo deležen naše pozornosti. Nobeni prič, kompetentni dokazati o dogodkih, s katerimi se ukvarja naša proučevanja, ne bomo odbili pravice pričanja.

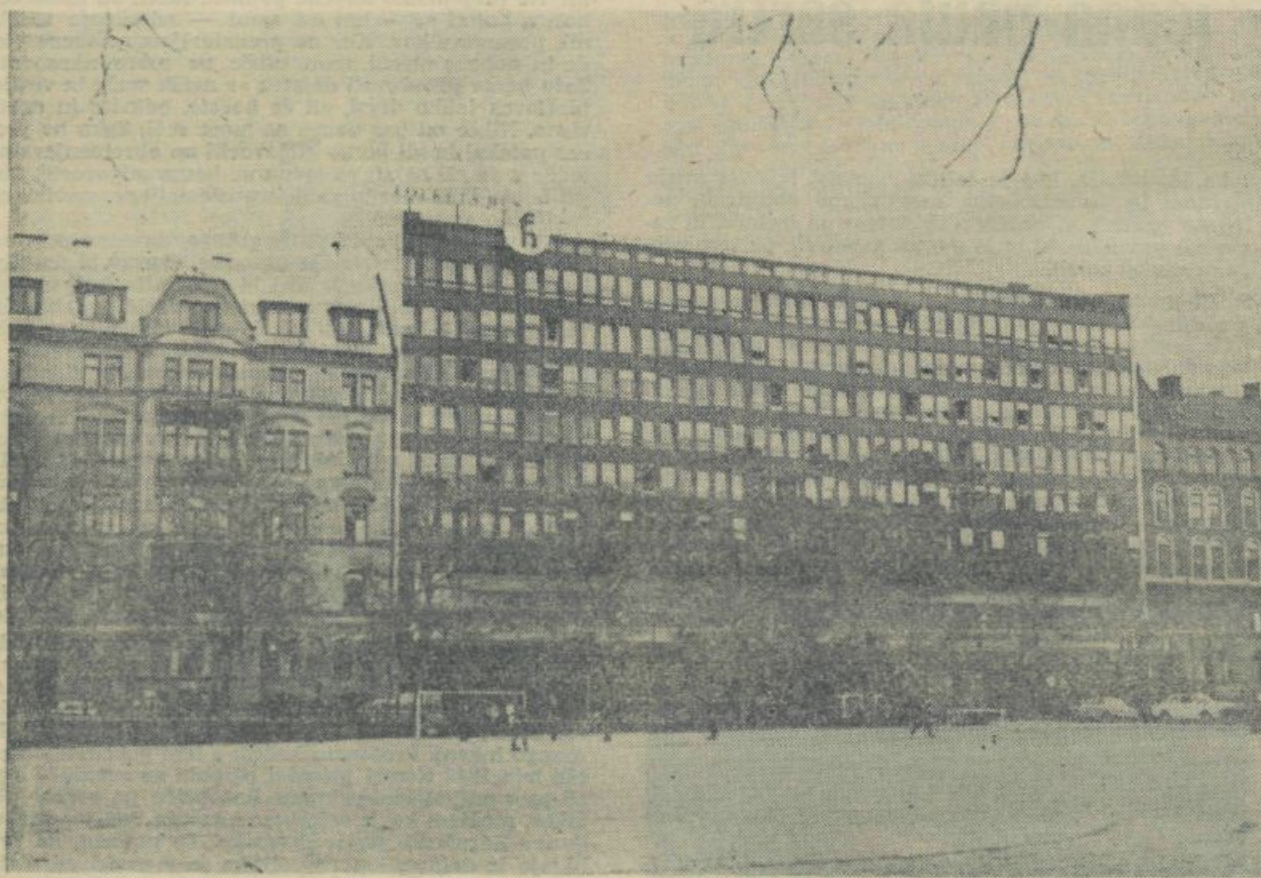
Narodna osvobodilna fronta Vietnamu in vlada Demokratične republike Vietnam sta nam zagotovili svojo pripravljenost sodelovati z nami, nam priskrbiti potrebne informacije in nam pomagati pri preverjanju njihove točnosti in verodostojnosti. Šef kambodške države, princ Norodom Sihanuk, nam je podobno ponudil svojo pomoč pri zbiranju dokazov. Prepričani smo, da bodo vsi izpolnili svojo obljubo, mi pa bomo hvaležno sprejeli njihovo pomoč, ne da bi to kakorkoli vplivalo na naša mnenja ali stališča. Kot Sodišče ponavljamo poziv, ki ga je Bertrand Russell v svojem imenu naslovil na vlado Združenih držav Amerike. Vabimo vlado ZDA, da predloži dokaze ali zahteva njihovo predložitev in da pošlje svoje funkcionarje ali zastopnike, ki bi se pojavili pred Sodiščem in obrazložili svojo obrambo. Naš namen je brez strahu in pristranosti ugotoviti čisto resnico o tej vojni. Iskreno upamo, da bo naš trud pripomogel k pravičnosti na svetu, ponovni vzpostavitvi miru in osvoboditvi tlačnih narodov.

Hkrati je Sodišče na pripravljalnem zasedanju sprejelo sledečo resolucijo:

»Hvaležni smo Mirovnemu skladu Bertranda Russella za delo, ki ga je že napravilo. Prepričani smo, da nam bodo začetni koraki, ki smo jih že storili, pomagali dokončati našo nalogo v primernem času in z mnogo večjo učinkovitostjo kot bi bila mogoča brez njihove pomoči.«

Sodišče ima svoje sekretariate v Londonu, Parizu, Ljubljani (Trg revolucije 1) in Tokiu. V New Yorku je ustanovilo center za proučevanje in zbiranje dokaznega gradiva. Uradni jeziki Sodišča so angleščina, francoščina, japonsščina in slovenščina.

Raziskovalno delo sodišča poteka v štirih komisijah: za zveze z javnostjo, finančni, znanstveni in pravni. Finančno se Sodišče opira na denarna darila zasebnih posameznikov in načelno ne sprejema finančne podpore od nobenih institucij, izvzemši Mirovni sklad Bertranda Russella.

Folket Hus, dvorana švedskega sindikata, kjer je zasedalo sodišče

zaključna razmišljanja ob neki akciji

Kljub temu, da ne gre za oceno angažiranja ljubljanskega študentskega gibanja in Tribune ob vietnamskem vprašanju in še posebej ob Russellovem mednarodnem razsodišču za vojne zločine, bomo poskusili v nekaj mislih zaokrožiti smisel in dileme te aktivnosti.

Ocena UO-ja, da so se subjektivne sile nezadostno angažirale v podpori vietnamskemu narodu v boju za neodvisnost in združitve, je bila nedvomno točna. Še posebej gre ob tem podčrtati dejstvo, da so se ob ustanovitvi Russellovega razsodišča pokazali določeni zadržki tudi, če ne predvsem z ocialne strukture, ki ni bila vselej naklonjena tovrstnim opredeljevanjem. Tako je tudi del našega tiska dokaj previden odnos do ideje B. Russella, medtem, ko je močnejše akcentiral tiste informacije, ki so se nanašale na zavrnitev možnosti zasedanja sodišča v Parizu, Londonu ali Stockholmu. Take oportunistične situacije so zadnji čas dobile svoj odraz v poročanju o pomenu Mednarodnega sodišča za vojne zločine, ki je bilo izredno skromno, gre predvsem za omejitve zgolj na skromno informiranje. Paradoks naše trenutne situacije je toliko večje dejstvo, da so posamezne informativne institucije komunističnih gibanj v Vzhodni in Zahodni Evropi, pa tudi socialdemokratske, socialistične in ostale progresivne, pacifistične sile pokazale mnogo večji interes pri objavljanju in popularizaciji te akcije. Konkretna potrditev teh dejstev je mogoče najti v velikem delu informativnih sredstev tako na Vzhodu kot na Zahodu. Kontradikcija je torej v tem, da so tudi reformistična gibanja (socialdemokratska, radikalna, liberalna itd. po-

kazala doslednejši angažirani odnos. Pri nas je šele v zadnjem času mogoče brati članke, ki kažejo na evolucijo stališč do sodišča. To šele po očitnem uspehu in resnem pristopu sodišča pri ugotavljanju narave Ameriške aktivnosti v Vietnamu in luči pozitivnega mednarodnega prava. Ob tem naj še pripomnimo, da je sodišče v Stockholmu prejelo več sto pozdravov in priznanj iz vsega sveta: med podpisniki so bila najrazličnejša gibanja, od komunističnih do pacifističnih. Med njimi ni bilo nobenega iz SFRJ. Pravzaprav izjema; pozdrav je poslala ljubljanska študentska organizacija in Tribuna. Ne gre za nikačršen slavospjev tistim, ki se v tem trenutku zavedajo tega pomena, temveč za spoznanje, ki je v popolnem nasprotju s tistim, kar smo slišali za očitek: sodišče je le ena izmed močnih podpor Vietnamu. Sedaj je jasno, da je bila to prevara ali demagoški izhod? Po vtisu sodeč pri nas nekakšen oportunistem ni kdaj pa kdaj bil sposoben uresničiti niti tega izhoda v silo.

Gre tedaj za zaključek, študentska organizacija bo še naprej v vseh svojih akcijah (vključno Russellovo) težila k nadaljnjemu osveščanju in prebujanju o totalnosti vietnamske situacije, kar zadeva tudi našo subjektivno odgovornost do nje. To pa pomeni nadaljnje objavljanje pisanih dokumentov in konkretnega materialnega angažiranja. Mislím, da je ljubljanska študentska organizacija častno izpolnila svojo vlogo, sedaj gre za to, da jo še naprej tvorno in delovno uresničuje.

(iz materialov za skupščino Zveze študentov)

kronika dogodkov v vietnamu

1895—1983 — Francoska invazija Indokine in začetek kolonialnega gospodstva.

1940 — Japonske čete zasedejo Vietnam s soglasjem Pétainove vlade.

1941 — Ustanovitev Ho Si Minhovega odporiškega gibanja Viet Minh, kateremu pomagajo ZDA.

1945 — Japonski državni udar proti francoskim kolonialnim oblastem. Ho Si Minh proklamira neodvisno Demokratično republiko Vietnam.

1946 — Francija prizna Ho Si Minhovo vlado. Ko francoske vojne ladje začno obstreljevati Haifong, se začne vojna v Indokini.

1949 — Francija ustanovi »Državo Vietnam« pod vodstvom Bao Daja.

1950 — ZDA začno vojaško pomagati francoski vojski v Indokini.

3. febr. 1950 — Jugoslavija prizna DR Vietnam in sprejme predlog za vzpostavitev diplomatskih stikov.

1953 — Francoske sile: 120.000 vojakov.

7. april 1954 — Ameriški predsednik Eisenhower izjavi, da bi izguba Indokine kot pri padanju domin potegnila za seboj padanje vseh dežel jugovzhodne Azije pod komunistično oblast.

1954 — Francoski poraz v slavni bitki pri Dien Bien Fuju.

26. 4.—21. 7. 1954 — Zenevska konferenca. Ustanovitev sovravnosti, določitev 17. vzporednika za demarkacijsko linijo do 20. julija 1956, ko je bil določen zadnji rok za vsevietnamske volitve pod mednarodnim nadzorstvom. Vladi Ho Si Minha in Bao Daja zagotovita, da ne bosta stopili v nobeno vojaško zvezo in da ju ne bodo izrabljali za obnovitev sovravnosti ali za izvajanje agresivne politike. Isto velja za Laos in Kambodžo. Sporazum podpišejo Francija, Laos, Kitajska, Velika Britanija, SZ in Kambodža. Ameriški zunanji minister Dulles je bil že pred tem demonstrativno zapustil konferenco.

7. 7. 1954 — Bao Dai imenuje za premiera Ngo Din Diema.

6.—8. 9. 1954 — V Manili je bil ustanovljen na ameriško pobudo vojaški pakt SEATO. Saigon sprejme zaščito pakta, dovoli ustanovitev tujih vojaških oporišč na svojem ozemlju in sprejema ameriške vojaške svetovalce.

10. 8. 1955 — Diem: »Južnovietnamska vlada se na noben način ne čuti vezana na Zenevski sporazum.«

1956 — Splošne volitve v obeh Vietnamih, predvidene na Zenevski konferenci, se ne izvršijo.

17. 5. 1958 — Severnovietnamski štab za zveze pri Mednarodni kontrolni komisiji izženejo iz Saigona.

30. 8. 1959 — Splošne volitve v Južnem Vietnamu. Opozicija onemogočena.

20. 12. 1960 — Ustanovitev FNO Južnega Vietnoma.

1961 — Ameriške vojaške sile: 3500 mož.

1962 — Prva »strateška naselja« (za katera sumijo, da so koncentracijska taborišča).

2. 1. 1963 — Prvi odkriti spopad med FNO in južnovietnamskimi vladnimi četami.

11. 6. 1963 — Prvi samosežig budističnega duhovnika.

21. 8. 1963 — Diem proglasi ustanovitev izjemnih sodišč.

1. 11. 1963 — Državni udar in umor Diema. Do junija 1965 sledi več pučev.

4. 11. 1963 — Rusk odbije predlog de Gaulla o nevtralizaciji Vietnoma.

20. 11. 1963 — Uboj predsednika Kennedyja. Novi predsednik Johnson izjavi, da bo vietnamko vojno nadaljeval.

Julij 1964 — Ameriške vojaške sile: 23.500 mož.

4. 8. 1964 — Incident v Tonkinškem zalivu. Ameriška letala potopijo v severnovietnamskih teritorialnih vodah dve vietnamski ladji.

18. 9. 1964 — Drugi pomorski incident v tonkinškem zalivu med ZDA in DRV. Dean Rusk zavrne prvo U Tantovo posredovanje severnovietnamskih predlogov za pogajanja.

Januar 1965 — Dean Rusk zavrne drugo U Tantovo posredovanje.

7. 2. 1965 — Začetek rednih ameriških bombardiranj DR Vietnoma.

11. 6. 1965 — General Cao Ky postane predsednik vlade. Ameriške vojaške sile: 54.000 mož.

24. 6. 1965 — Prekinitev diplomatskih stikov med Saigonom in Parizom.

6. 7. 1965 — »Moj edini vzor je Hitler,« izjavi premier Ky.

September 1965 — Ameriške vojaške sile: 129.000 mož.

December 1965 — Ameriške vojaške sile: 180.000 mož. Vojaške sile FNO: okoli 200.000 mož, od tega polovica gverilcev.

April 1966 — Ameriške vojaške sile: 250.000 mož.

29. in 30. 6. 1966 — Bombardiranje Hanoia in Haifonga.

Julij 1966 — Ameriške vojaške sile: 300.000 mož.

24. in 25. 10. 1966 — Konferenca v Manili. Poskus utrditve ameriških pozicij v jugovzhodni Aziji.

December 1966 — Prvo bombardiranje stanovanjskih četrti v Hanoiu. State Department to demantira, vendar dopisnik New York Times bombardiranja potrudi.

Marec 1967 — Nova eskalacija: miniranje severnovietnamskih rek.

April 1967 — Ameriške vojaške sile: 415.000 mož in 75.000 vojakov 7. ladjevja pred Vietnamom. 50.000 zavzniških vojakov.

Sestavil Mitja Jermol

Med pričevanjem vietnamskih žrtev. Od leve proti desni: Ralph Schoenman (generalni sekretar sodišča), Jean Paul Sartre in Vladimir Dedijer

prvo pismo j. p. sartra deanu rusku

Spoštovani gospod Rusk:

Mednarodno sodišče za vojne zločine se je v Stockholmu zbralo na svečanem zasedanju, da bi proučilo, če so ZDA in njeni zavezniki zagrešili v Vietnamu zločine proti miru, zločine proti človeštvu in vojne zločine. Proti omenjenim strankam obstaja prima facie material na osnovi poročil in fotografij, ki se redno pojavljajo v ameriških časnikih in časopisih, na ameriški televiziji in v svetovnem tisku nasploh. V Vietnam smo poslali pet preiskovalnih skupin, skupno več kot 30 kvalificiranih preiskovalcev, da bi na mestu samem zbrale dokaze. Mnogi od teh preiskovalcev poročajo Sodišču na sedanjih sejah skupno z drugimi kvalificiranimi pričami.

Po našem preliminarnem zasedanju v Londonu, novembra leta 1966, ko smo določili glavna področja našega proučevanja, smo povabili FNO Južnega Vietnoma, vlado ZDA in DR Vietnoma, naj pošljejo svoje priče ali dokaze, ki bi mogli Sodišču pomagati pri iskanju čiste resnice z vso znanstveno objektivnostjo in brez strahu ter pristranosti. Vabilo vaši vladi smo poslali iz Londona 11. novembra 1966. To pismo je sledilo vabilo, ki vam ga je bil poslal Bertrand Russell 25. avgusta 1966.

FNO in DR Vietnam sta poslala priče, ki jim bo dana priložnost pričati na naših sedanjih sejah in jih bodo člani Sodišča ter njegovo strokovno osebje skrupulozno proučilo. Doslej od vas ali kateregakoli člana ameriške vlade nismo prejeli nobenega odgovora. Zanimljivo smo, da se vlada ZDA brani s čim večjo vnemo, tako da bi lahko slišali in proučili vsa dejstva, ki se nanašajo na predmet našega obravnavanja. Kot se svet dobro zaveda, gre sedaj za življenje, svobodo in blaginjo vietnamskega ljudstva. Nadalje sedanja proučevanja obravnavajo mladino ZDA, Južne Koreje, Avstralije in Nove Zelandije, katere večina življenj in čast sta postala vprašanje. Končno nadaljevanje sedanje vojne ogroža mir in varnost vseh narodov sveta, namreč zaradi nevarnosti, da se bo konflikt razširil v svetovno vojno.

Naše sedanje zasedanje v Stockholmu se je začelo 2. maja in bo trajalo do 10. maja. V obravnavi bodo predvsem sledeči dve vprašanji:

1. Ali je vlada ZDA (in ali so vlade Avstralije, Nove Zelandije in Južne Koreje) storile agresivna dejanja v skladu z mednarodnim pravom?

2. Ali so bili bombardirani cilji čisto civilnega značaja, kot na primer bolnice, šole, sanatoriji, nasploh itd. in če so bili, v kolikšnem obsegu?

Veseli bi bili vaših prič ali vaših opolnomočenih predstavnikov, ki bi pričali v korist vlade ZDA čim jasneje in jedrateje in kar bi nam pomagalo najti resnico. Storili bomo vse, da bomo prilagodili naš urnik tako, da bomo lahko pred Sodiščem slišali vaše predstavnike. Veseli bomo vašega odgovora v najkrajšem možnem času.

Jean-Paul Sartre
Izvršni predsednik Sodišča

odgovor j. p. sartra na izjavo deana ruska

To sodišče je povabilo Deana Ruska, naj določi predstavnika ameriške vlade, ki bi obrazložil stališče ZDA pred člani porote. Sodišče je natančno povedalo, da bi rado slišalo, kadarkoli in čimprej je mogoče, katerokoli pričo, ob pogoju, da jo je določil State

Department. Dean Rusk nam ni direktno odgovoril, ampak je izjavil novinarjem, da se ne namerava »igrati s 94-letnim Britancem«. Kadar je ta stari Britanec lord Russell in obenem najslavnejši živeči britanski filozof in kadar je resni gospod, ki noče zapravljati svojega časa povprečen ameriški uradnik, potem je pravkar citirani odgovor res pikanten. Ne vem, če bi se gospod Rusk, če bi se srečal z lordom Russelom, z njim igral, če ne bi raje bilo, da bi se Russell igral z ubogimi argumenti, ki jih ima gospod Rusk navado podarjati tisku. Razen tega pa, če gre samo za vprašanje starosti, je med nami mnogo takih, ki — ne da bi hoteli tekmovati z lordom Russelom — še niso prekoračili starostne meje, ki jo je določil gospod Rusk in bi bili veseli, če bi imeli priložnost srečati se z njim v javni razpravi.

In razen tega ne vem, če bi imel včeraj občutek, da se je igral, potem ko smo slišali poročila dr. Beharja in prof. Vigierja, ter ko sem vpraševal priče o uporabi fragmentarnih bomb v Vietnamu. Toda to skoraj ni važno. Rad bi samo poudaril zadrego, ki jo ta neobičajna izjava izdaja. Gospod Rusk bi lahko odgovoril: »Ne priznavam legitimnosti Sodišča in ne bom poslal nikogar, ki bi predstavljal ameriške stališče vlade. Ali pa: Priznavam njegovo legitimnost in mi smo tako prepričani, da imamo prav, da bomo tako poslali svojega predstavnika v Stockholmu. Ali pa bi lahko odgovoril: Ne priznavam legitimnosti porote, toda razpolagamo s tako močnimi argumenti in takimi neizpodbitnimi dokazi, da se ne bojim pred njimi razložiti razlogov za našo politiko.

Toda ničesar takega ni rekel. Nasprotno, izbral je nečasten način in se poskusil rogati iz velikega moža. Mnenja smo, da se s to zadrego in pretvezo ne roga iz nikogar drugega kot iz samega sebe ter da s tem ne dela nobene časti Združenim državam Amerike. Če ameriška vlada zaupa svojo obrambo povprečnosti tega ubogega možaka s svojimi revnimi argumenti, potem s tem daje dokaz, da je res že skrajen čas za proučitev njene politike z vso objektivnostjo, toda brez odlašanja. To je najboljši način za osveščanje vseh, ki so še omamljeni od njene propagande.

Jean-Paul Sartre

izjava vl. dedijerja pred zasedanjem sodišča v stockholmu

Popolnoma bi ustrezalo, če bi Russellovo sodišče zasedalo na Svedskem, trdnjavi demokratičnih tradicij in dežel, ki podpira humanitarne vrednote. Nasprotno glasovom v določenih krogih, to sodišče ne trdi, da je tako mednarodno sodišče, ki bi imelo namen ali moč izreči obsodbo katerihkoli privatnih ali javnih oseb. Predvsem je raziskovalno telo, ki proučuje dokaze o morebitnih vojnih zločinih v Vietnamu na znanstven in nepristranski način ter jih posreduje svetovnemu javnemu mnenju. Njegov edini namen je brez strahu poiskati resnico v skladu s tradicijami svobodnega preiskovanja, ki so v čast vsem narodom, ne glede na njihovo deželo ali politično prepričanje.

Ker je edina moč sodišča v moči resnice in je njegov edini poziv namenjen vesti človeštva, ne more storiti ničesar zlega. Po drugi strani pa, če svoje delo zadovoljivo opravi — v kar verujem — lahko razjasni sedanjo situacijo v Vietnamu in pripomore k njeni miroljubni rešitvi v interesu ne samo vietnamskega ljudstva, temveč tudi vseh ljudi v Evropi in Združenih državah Amerike.

28. aprila 1967

I. DEL: PRAVNI VIRI

1 — Definicija kršitev

a) — Za definicijo kršitev se bomo najprej in predvsem sklicevali na definicije v 6. členu Nürnberških pravilnikov. Gre za vprašanje klasičnega razlikovanja med zločini proti miru, vojnimi zločini in proti človeštvu.

b) — Odslej so te definicije del pozitivnega mednarodnega prava. Sankcionirala sta jih Nürnbergski in Tokijski proces, ki sta po drugi svetovni vojni obravnavala obtožbe proti vojnim zločincem, ter tudi odločitev Združenih narodov z dne 12. decembra 1946.

c) — Poudariti je treba razliko med pravom, ki se nanaša na zločine proti miru (jus ad bellum) in pravom o vojnih zločinih (jus in bello), po drugi strani pa med vojnimi zločini in zločini proti človeštvu, od katerih slednji ne zahtevajo nujne predpostavke vojne stanja.

d) — Trem vrstam zločinom, definiranih po Nürnberških pravilnikih, je treba dodati še četrto, ki je tudi del pozitivnega mednarodnega prava. Gre za zločin genocida, definirane ga v resoluciji organizacije Združenih narodov z dne 11. decembra 1948 ter mednarodni konvenciji z dne 9. decembra 1948, katere je začela veljati 12. januarja 1951.

2 — Zločini proti miru in agresivna vojna

a) — Definicija: Zločini proti miru so v 6. členu Nürnberških pravilnikov definirani takole (neuraden slovenski prevod): »Planiranje, pripravljanje, začetje ali bojevanje agresivne vojne ali vojne, ki krši mednarodne pakte, sporazume ali zagotovila, ali udeležba v skupnem planu ali zaroti za izvedbo karkoli omenjenega.«

b) — Nezakonitost začetja vojne v mednarodnih odnosih obravnavajo številni teksti, od katerih je najpomembnejši Pariški pakt z 27. avgusta 1928 (t.i. »Briand-Kellogov pakt«), ki nosi podpis predsednika Združenih držav Amerike. To je tekst, na katerega so se sklicevali v največji dolžini v Nürnberških pravilnikih glede obsodbe agresivnih vojn Tretjega Rajha.

c) — Citirani bodo tudi drugi mednarodni teksti, ki obsojajo začetje vojne in nosijo podpis ZDA.

d) — Začetje vojne je nezakonito tudi v skladu z določbami 2. člena Ustanovne listine OZN (odstavka 3 in 4).

e) — Toda začetje vojne ni samo nezakonito dejanje, temveč tudi kriminalno. Razprava, ki je nastala v Nürnbergu glede tega, sedaj nima drugega kot čisto teoretičen značaj, saj je resolucija Združenih narodov z dne 11. decembra 1946 sankcionirala kriminalni značaj začetja vojne z vključitvijo tega dejanja v pozitivno mednarodno pravo.

f) — Neodvisno od kršitve osnovnih mednarodnih pravil, ki obsojajo začetje vojne v mednarodnih odnosih, lahko vojna nadalje pomeni tudi natančnejšo kršitev specifičnih obveznosti, ki izvirajo iz določenih paktov. V tem smislu je sodba v Nürnbergu našla 26 sporazumov, ki jih je bila Nemčija kršila.

g) — Poudariti je treba, da se je pojem agresivne vojne po Nürnberškem procesu razvijal. Ustanovna listina OZN v dveh različnih odstavkih omenja potrebno zatekanje k miroljubnim sredstvom z namenom reševati mednarodne spore, po drugi strani pa omenja uporabo sile proti teritorialni integriteti ali politični neodvisnosti države. Resolucija Generalne skupščine Združenih narodov z dne 14. decembra 1960 je proklamirala potrebo dovoliti vsem narodom »miroljubno in pristoječe izvrševati svoje pravice do popolne neodvisnosti in integritete njihovega narodnega ozemlja.« Zdi se torej, da moramo odslej ločiti vojno z namenom rešiti mednarodni spor in vojno, naperjeno proti narodnemu obstoju države. V slednjem primeru stojimo prav gotovo pred mednarodnim zločinom težje stopnje in lahko se celo vprašujemo, če ne gre za zločin agresije posebnega značaja, drugačnega od prej omenjenih zločinov agresije.

3 — Vojni zločini

a) — Nürnbergski pravilniki definirajo vojne zločine takole (neuraden slovenski prevod): »kršitve vojaških zakonov in običajev. Take kršitve bodo vključevale, ne bodo pa se nanje omejevale, ubijanje, maltretiranje ali deportacijo civilnega prebivalstva z ali na okupiranem ozemlju z namenom zasluževanja za delovno silo ali v katerikoli drug namen, ubijanje ali maltretiranje vojnih ujetnikov ali osebja na morju, ubijanje talcev, plenjenje javne ali zasebne imovine, namerno uničevanje mest ali vasi ali pustošenje, ki ga vojna potreba ne upravičuje.«

b) — Osnoven tekst, ki se nanaša na pravice vojne in običaje predstavlja četrta Haška konvencija z dne 18. oktobra 1907 in pravilnik, ki ji je dodan. 25. člen omenjenega pravilnika sankcionira osnovno načelo pozitivnega mednarodnega prava, po katerem »bojujoče stranke nimajo neomejene pravice pri izbiri sredstev za nanašanje zla sovražniku.«

c) — Kar zadeva ravnanje z vojnimi ujetniki, ranjenci in bolniki ter zaščito civilistov v času vojne, so osnovni veljavni teksti Ženevske konvencije iz leta 1949, ki so začele veljati 21. oktobra 1950.

d) — Kar zadeva pline in podobne snovi, je osnovni tekst Ženevski protokol iz leta 1925. Ta protokol Združene države Amerike niso ratificirale, vendar pa se na splošno smatra, da njegove določbe izražajo običajno pravo univerzalne uporabljivosti.

e) — Celota obveznih pravil, ki jih priznavajo ZDA, vsebuje uradni priročnik z naslovom »Pravo vojskovanja na kopnem«, ki ga je objavilo obrambno ministrstvo ZDA leta 1956 (referenčna številka: FM 27-10). Obstojata tudi priročnik o paktih in sporazumih, ki jih mora ameriška vojska spoštovati. V teku razprav na našem Sodišču bomo večkrat imeli priložnost sklicevati se na ta dva dokumenta, ki jih vlada OZN nikakor ne more spodbijati.

4 — Zločini proti človeštvu

a) — Nürnbergski pravilniki jih definirajo takole: »ubijanje, iztrebljanje, zasluževanje, deportacije in druga nečloveška dejanja storjena proti civilnemu prebivalstvu, pred ali med vojno; ali pa preganjanje na političnih, rasnih ali verskih osnovah pri izvrševanju ali v zvezi z vsakršnimi zločini v okviru

splošno uvodno poročilo

Leon Matarasso predsednik pravne komisije Sodišča

pristojnosti Sodišča, ne glede na kršitev domačega prava dežele, v katere so bili zločini storjeni.«

b) — Razprava o zločinih proti človeštvu, storjenih izven vojnega stanja in zločinov, ki bi bili med vojno lahko storjeni — razprava je potekala pred pričetkom Nürnberškega procesa — je brez pomena za razpravo, ki se bodo vršile pred našim Sodiščem.

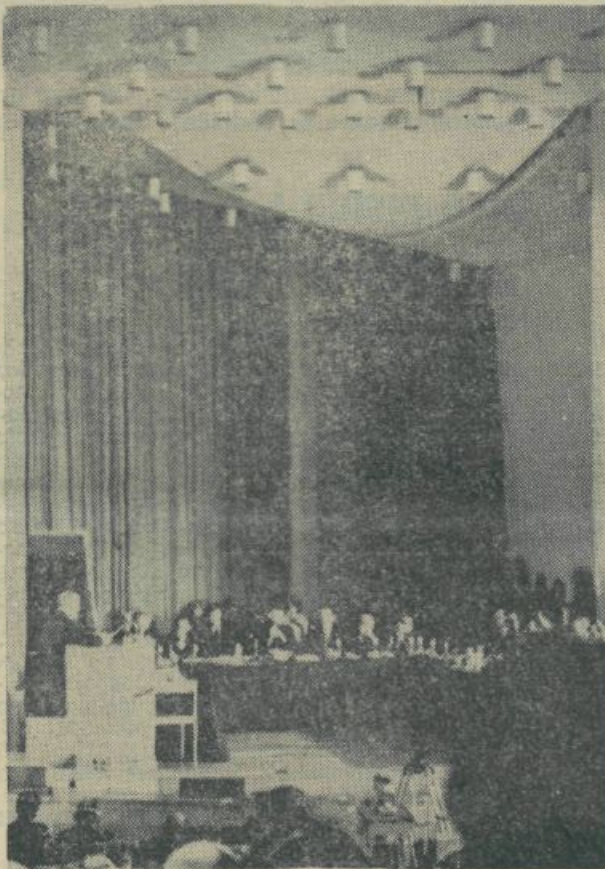
c) — Zločine proti človeštvu še posebej označujeta obseg prebivalstva, ki je zločine utrpel, in motiv za te zločine.

V določenih primerih ista dejanja istočasno predstavljajo zločin proti človeštvu in vojni zločin.

5 — Genocid

a) — Genocid, kot ga označuje mednarodna konvencija z dne 9. decembra 1948, sestoji iz uničevanja ali preganjanja človeških skupin, ki predstavljajo narodne, etnične, rasne ali verske enote.

b) — Zločin je lahko izvršen s sledečimi dejanji: ubijanje članov skupine, resen napad na telesno in mentalno integriteto članov skupine, namerno izpostavljanje skupine takim eksistenčnim pogojem, ki bodo že po svoji naravi pripeljali do delnega ali popolnega telesnega uničenja, ukrepi z namenom preprečevati rojstva v skupini, ter končno, prisilno preseljevanje otrok iz skupine v drugo skupino.

Med zasedanjem sodišča

II. DEL: OBREMENJEVALNE TOČKE

1 — Zločini proti miru in agresivna vojna

a) — Ko so bili leta 1954 podpisani Ženevski sporazumi, je bila ustvarjena pravna ureditev položaja v Vietnamu. To pravno ureditev so sprejele vse zainteresirane stranke ter splošno telo teh narodov.

b) — Z uporabo oborožene sile so ZDA spremenile to pravno ureditev in nadomestile mirovno stanje z oboroženim spopadom. Zato nosijo odgovornost za prehod iz stanja miru v vojno stanje in so zato storile dejanje, ki se po mednarodnem pravu šteje za agresivno vojno, ki predstavlja zločin proti miru.

c) — V kratkem bomo ponovili dejstva o značaju Ženevskih sporazumov iz julija leta 1954. S tem mislimo na sporazum o ustavitvi sovražnosti, ki sta ga podpisala glavni komandant Ljudske armade Vietnam in glavni komandant sil Francoske unije. Temu bosta sledili dve deklaraciji: zaključna deklaracija različnih udeležencev in deklaracija predstavnika ZDA.

d) — V kratkem bomo našteali glavne določbe Ženevskih sporazumov, posebno tiste, ki se nanašajo na neodvisnost, suverenost in ozemeljsko integriteto Vietnam in tudi na tiste, ki poudarjajo začasnega značaja demarkacijske linije ter nedopustnost, da bi jo tolmačili kot politično in ozemeljsko mejo.

Našteli bomo tudi določene osnovne določbe Ženevskih sporazumov, namreč prepoved preganjanja zaradi dejavnosti, katere so bile izvršene v času predhodne vojne, prepoved sprejemanja novih čet, vojaškega osebja, orožij in municije ter izgradnjo vojaških oporišč.

Končno bomo omenili volitve, predvidene za julij leta 1956, in obveznost začeti priprave zanje s pomočjo navezovanja slikov med obema vietnamskima državama v juliju leta 1955.

e) — Predhodne določbe bomo konfrontirali z obnašanjem ZDA in opozorili bomo na dejstvo, da določeno število dejanj že pred letom 1954 priča o nameri ZDA zavzeti Vietnam. V tej zvezi bomo opo-

zeli na pogoje, v katerih so ZDA v Saigonu vzpostavile Diemovo vlado nekaj tednov pred podpisom Ženevskih sporazumov.

Ta konfrontacija nam bo omogočala spoznati progresivne značaj ameriške agresije in temu sledeče kršitve Ženevskih sporazumov (preganjanje nekdanjih članov Odpora, onemogočenje volitev, predvidenih za leto 1956, uvajanje orožja in osebja v širokem obsegu, uvajanje plačancev).

f) — V okviru te agresije je boj južnovietnamskega ljudstva do leta 1959 dobil značaj narodnega boja proti tujemu vpadu, pri čemer je imel obliko zgolj političnega boja.

Sele od leta 1959 dalje, v skladu z razvojem ameriške agresije, je boj Juga dobil obliko oboroženega spopada, kar je leta 1960 pripeljalo do ustanovitve Fronte narodne osvoboditve Južnega Vietnama.

g) — Končno bomo obravnavali pogoje, v katerih je potekala ameriška agresija proti Demokratični republiki Vietnam in tudi tako imenovana politika eskalacije, pri čemer bomo poudarjali agresorjevo ogrožanje miru v jugovzhodni Aziji in na svetu sploh.

Poudarili bomo slabotnost argumentov, ki so jih ZDA navedle v obrambo svoje dejavnosti, posebno kar zadeva »pravni memorandum o legalnosti udeležbe ZDA v obrambi Vietnama« z dne 4. marca 1966, predlog pred senatnim odborom za odnose s tujino.

h) — Zaključek bo sestavljala domneva, da so ZDA zagrešile zločin proti miru, to pomeni, da so bojevale agresivno vojno ob kršenju splošnih in posebnih sporazumov, z dodatnim dejavnikom, da so v tem primeru uporabili silo in jo naperili proti ozemeljski integriteti in politični neodvisnosti države — Vietnama — katere integriteto in neodvisnost priznavajo Ženevski sporazumi.

Ne gre samo za vprašanje agresivne vojne, katere je — kot vsaka vojna, ki skuša urediti mednarodni spor s silo — nezakonita in kriminalna, temveč tudi za vprašanje agresivne vojne proti pravici vietnamskega ljudstva do življenja.

Nürnbergska sodba je pravilno odločila, da je agresivna vojna najvišji mednarodni zločin, ker vsebuje vse ostale zločine. Ta zločin so ZDA zagrešile v Vietnamu, toda ugotovili bomo, če je povezan še z drugimi zločini.

2 — Specifikacija vojnih zločinov

a) — V tem uvodnem poročilu ne naštevamo podrobno vseh vojnih zločinov, pripisanih ameriškim oboroženim silam pri izvajanju vojaških operacij.

b) — Množično, sistematično in namerno bombardiranje civilnega prebivalstva in civilnih ciljev (bolnišnice, šole, cerkve, pagode itd.). Sodišču bodo predložene vse informacije o izrednem obsegu tega bombardiranja kakor tudi o količini, značaju in vrstah uporabljenih sredstev. Med pričami, ki bodo dokazovale posamezna dejstva o tem vprašanju, bodo na prvem mestu člani preiskovalnih komisij, ki so odšle v Severni Vietnam v imenu Sodišča.

c) — Politika uničevanja, preganjanja in množičnega ubijanja v Južnem Vietnamu, ob zaničevanju mednarodnih pravil o ravnanju s civilnim prebivalstvom na zasedenih ozemljih.

d) — Ubijanja, mučenja ali škodljivo ravnanje z vojnimi ujetniki ob zaničevanju določb Mednarodnih ženevskih konvencij iz 1949 l.

e) — Poleg uporabe določenih orožij ali sredstev v nezakonitih pogojih, tudi uporaba novih orožij »protiosebnega« značaja, naperjenih proti civilnemu prebivalstvu. V tem oziru bomo posebno pozornost posvetili tako imenovanim krogličnim bombam, za katere se bo od sodišča zahtevalo, da jih razglasi za prepovedana orožja.

f) — Množične deportacije prebivalstva in njegova koncentracija v posebnih taboriščih, ustanovljenih v ta namen. Natančna študija o teh taboriščih (ki jih včasih imenujejo »strateška naselja«) bo obravnavala to vprašanje. Izvedena bo primerjava s koncentracijskimi taborišči, ki so jih Nemci organizirali med zadnjo svetovno vojno in katere so bila predmet sodbe v Nürnbergu.

g) — Izdelana bo natančna študija o tem, kako ameriška vojska uporablja pline in strupene produkte, ne samo skupno z znanstveno analizo teh produktov, ampak vključno opis posebnih pogojev, v katerih jih uporabljajo.

3 — Zločini proti človeštvu

a) — Kot smo že dejali, se zločini proti človeštvu razlikujejo od vojnih zločinov dejansko samo po svojem pomenu in nameri po iztrebljenju ljudi.

b) — Mislimo, da Sodišču lahko prikažemo, kako so pravkar našteji zločini nanesli prizadetemu prebivalstvu daljnosežne posledice ter da so bili storjeni z očitnim namenom uničiti del vietnamskega prebivalstva, da bi tako prisilili drug del k predaji.

4 — Genocid

Mednarodna konvencija o genocidu sodi, da je ta zločin storjen takrat, ko je skupina človeških bitij šteta kot narodna, etnična ali verska enota, žrtev množičnega uničevanja ali preganjanja.

Če vse doslej našteje zločine (zločine proti miru, vojne zločine in zločine proti človeštvu) vzamemo kot celoto, lahko rečemo, da gre za zločin genocida, čeprav kdo tekst o genocidu interpretira najbolj ozko.

Ta zločin, ki je kulminacija agresivne vojne in ki vključuje vse zločine, storjene v času bojevanja vojne, predstavlja poskus iztrebiti celoten narod.

Zaključna pripomba

Ko je bil Henry Cabot Lodge še veleposlanik ZDA v Saigonu, je v nekem intervjuju izjavil sledeče:

»Vprašanje: Nastajajo vprašanja o pravnem aspektu našega početja v Vietnamu. Na kakšen način nas mednarodno pravo upravičuje?«

Odgovor: Kar zadeva mene, je pravni aspekt te zadeve brez pomena... (Časopis U. S. News and World Report, 15. februar 1965).

poslanica norodoma sihanouka

šefa kamboške države, Mednarodnemu sodišču za vojne zločine

Srečen sem, da lahko na Mednarodno sodišče za vojne zločine naslovim svoje najiskrenejše čestitke in izkažem svoje visoko spoštovanje lordu Bertrandu Russellu, ki je njegov inspirator in organizator. Celotni kmerski narod toplo pozdravlja visoke osebnosti, ki so se danes zbrale, da bi proučile vse aspekte vojaške intervencije Združenih držav Amerike v jugovzhodni Aziji. Zdi se nam potrebno prikazati strahotno agresijo in dominacijo ameriške vlade pred svetovnim mnenjem brez dvoumnosti. Nič manj ni nujno, da je svet zelo natančno obveščen o trpljenju, ki ga miroljubnim narodom nanašajo napadalci, opremljeni z ogromnimi sredstvi uničevanja.

Dva in dvajset let po koncu druge svetovne vojne so mednarodno pravo, Listina Združenih narodov, Zenevske konvencije in neštivilne univerzalne deklaracije postale mrtve črke ali pa jih uporabljajo v medsebojnih odnosih samo nekatere sile in privilegirane države. Kot vse dežele Azije, Afrike in Latinske Amerike, tudi Kambodža ve iz izkušnje, da nima možnosti mednarodnega priziva pred brutalno silo in grožnjami, ki jih uporabljajo ZDA in njihovi sateliti za uničenje njene neodvisnosti in ozemeljske integritete.

Po porazu nemškega fašizma predstavlja ameriški imperializem največjo nevarnost za svetovni mir. Sedaj ameriško letalstvo sistematično uničuje uboge

vasi, tovarne in riževa polja. Vražja orožja množično uničujejo vietnamsko civilno prebivalstvo. Takšna je usoda, ki jo ameriška vlada namenja ali jo bo namenila deželam in narodom, ki se nočejo pokoriti njenim zakonom.

To dominacijo s pomočjo vojaške sile na nesrečo opogumlja soudeležnost ali pasivnost velike večine dežel na svetu. Jasno nam je, da se Zahod zelo malo meni za indokitajsko tragedijo. Zato ponujam podporo Kambodže delu Mednarodnega sodišča za vojne zločine, ker to delo predstavlja znak prebuditve človeške vesti.

Obtožujemo ameriško vlado in njene protektorate v Saigonu in Bangkoku ponavljajočih se napadov na neodvisnost Kraljevine Kambodže. Spominjamo na dejstvo, da so bile uradne ameriške službe po letu 1959 vmešane v vseh zarotah proti suverenosti naše dežele, posebno v poskusih odcepitve naših pokrajin Siemreap in Battambang, v bombnem atentatu proti kmerskim suverenom, v ustanovitvi najemniških čet z imenom »Svobodni Kmeri« v Tajlandu in Južnem Vietnamu, odkoder te čete odhajajo v napade na obmejna področja.

Obtožujemo ameriško vlado in njena protektora v Saigonu in Bangkoku stalnih vodorov čez kopne, zračne in morske meje Kambodže. Tem vdorom skoraj vsak dan sledijo napadi na vojaške postojanke in obmejne vasi.

Obtožujemo ameriško vlado in njena protektora v Saigonu in Bangkoku zločinov in grozot, ki so

jih povzročile njihove obožovane sile proti civilnemu prebivalstvu Kambodže. Teroristični značaj bombardiranja in mitraljiranj nezaščitenega prebivalstva so potrdili vsi mednarodni preiskovalci.

Obtožujemo ameriško vlado in Saigonske oblasti genocida nad kamboško skupnostjo 600.000 ljudi, ki živi v Južnem Vietnamu. Da bi ubežali mučenju in metodičnemu masakru, se je uspelo 15.000 oseb te manjšine zateči v Kambodžo.

Vse dokumente, ki podpirajo te obtožbe, bodo Sodišču predložili poslanci kraljeve vlade, ki bodo lahko dali tudi vse dodatne informacije, za katere jih bo Sodišče prosilo.

Na koncu želim, da bi delo Sodišča za mednarodne zločine preko publicitete, ki je bodo deležni, povsod po svetu povzročilo uspešno in usklajeno akcijo, zaradi katere bi se ZDA odpovedale svoji zločinski politiki in pustili indokitajskemu ljudstvu v njegovi neodvisnosti mir, h kateremu strastno težijo.

N. Sihanouk

NORODOM SIHANOUK

odlomki poročila o uničevanju vodnih nasipov

S. Kugai, član japonske preiskovalne komisije

Splošno sliko ameriškega bombardiranja vodnih jezov in irigacijskih sistemov daje poročilo Ministrstva za ohranjanje vode DR Vietnam. Naša japonska raziskovalna skupina je po svoji strani ugotovila, da sta bila sistematično uničena dva nasipa za obrambo pred poplavami, imenovana Van-Hai in Can v Nhu-Tanu, nadalje dva nasipa v Chat-Binhu in Chinh-Tamu, vsi nasipi v pokrajini Nin-Binh in nasipi na rekah Chu in Ma v pokrajini Than-hoa. Tom Viet Nghien iz pokrajine Than-Hoa je povedal, da bi prefektura Dong-Son in mesto Than-Hoa bila popolnoma poplavljeni, če bi uspel sovražnikov načrt porušiti vse nasipe v pokrajini.

V pokrajini Nam-Ha so v letu 1966 zabeležili 125 napadov ameriškega letalstva na vodne nasipe. V avgustu, ko je vodostaj še posebno visok, so Američani izvedli kar 61 napadov na različne nasipe. Bombardirali so tudi nasipe na morski obali za obrambo pred plimo in zaradi polucije s slano vodo je postalo sejanje poljskih kultur v isti pokrajini nemogoče.

V pokrajini Thai-Binh so bili napadi usmerjeni tudi na nasipe in jezove na Rdeči reki (Sonkoi) ter na rekah Luoc, Hoa, Tra-ly, Diem-Ho ter na kanalu Lan.

Pokrajine Thai-Binh in Nam-Ha sta žitnici Severnega Vietnamu ter imata vsaka po dva milijona prebivalcev. Jasno je, da bi imelo uničenje nasipov na Rdeči reki, ki teče med obema pokrajinama, v deževni dobi katastrofalen učinek na gospodarstvo in bi povzročilo smrt več milijonov ljudi.

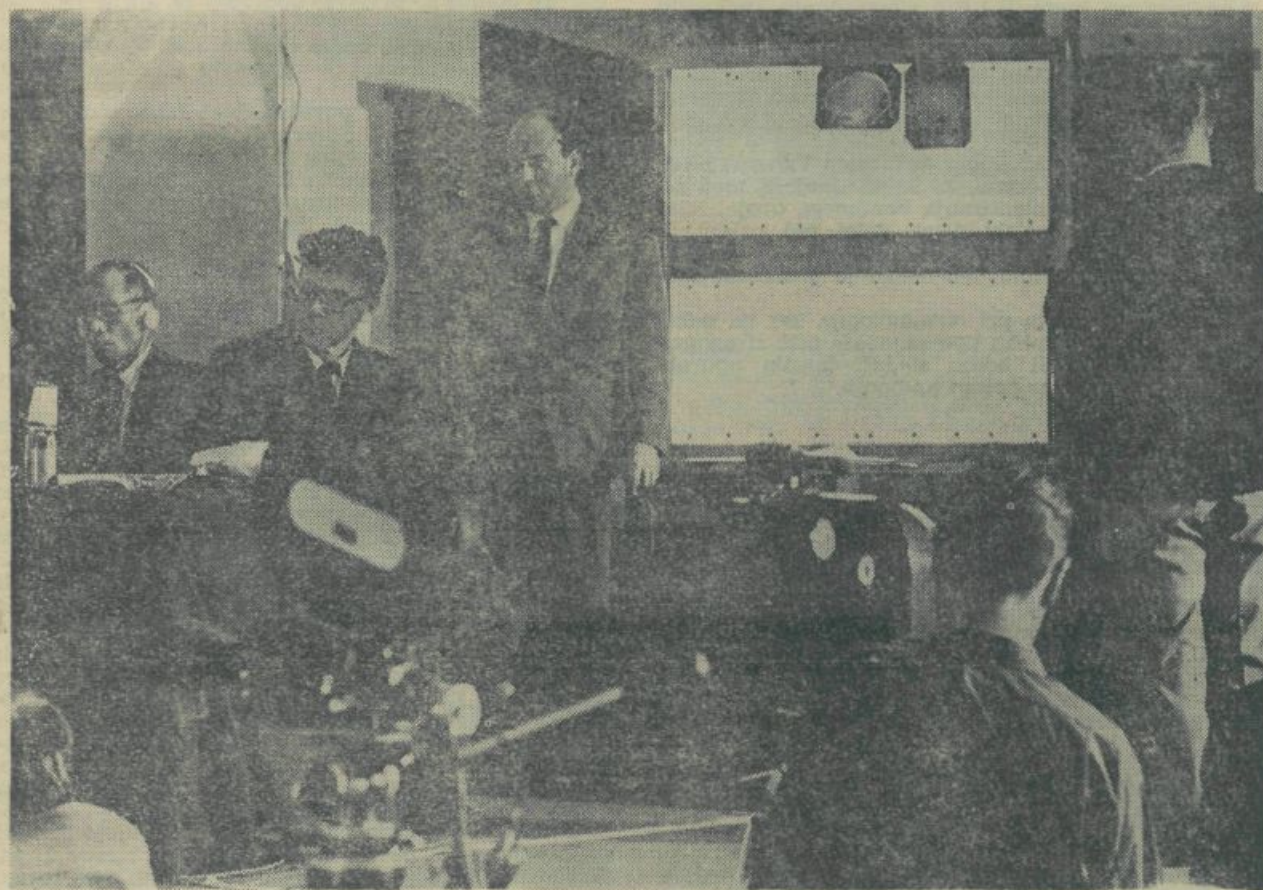
Kolikor smo lahko preiskali področja, v katerih so bili nasipi uničeni, so to popolnoma kmetijska področja brez vsakršnih vojaških ciljev. Ameriška trditve, da je bilo uničenje nasipov pomota, je popolnoma neutemeljena. Ameriški plan uničenja nasipov ni mogoče zanikati zaradi dejstev, da so v pokrajinah Nam-Ha in Thai Binh ameriška letala odvrгла celo tempirane bombe na mesta, kjer so bili nasipi uničeni, da bi otežkočili popravljalna dela, ter da so v pokrajinah Nge-An in Quang-Binh letala ZDA napadla popravljalne enote s krogličnimi bombami in napalmom.

Poročilo Fujia Yamazakija, profesorja na agronomski fakulteti pri univerzi v Tokiu

Uničevanje teh nasipov z ameriškim bombami ima naslednji pomen:

1. — Primer rečnih jezov. Ni potrebna nobena razlaga za prikaz posledic uničenja rečnih jezov v deževni dobi, ko je vodostaj višji kot nivo obdelovalne zemlje in mestnega področja. Kar zadeva proizvodnjo hrane, ne bi bili uničeni samo pridelki sami, ampak bi bila tudi ogromna škoda na obdelovalni zemlji, ki bi postala neplodna, ker bi jo prekril pesek in razni erozijski produkti. Kar zadeva prebivalstvo, bi bile stanovanjske hiše bodisi uničene ali pa bi jih vodna stihija odnesla.
2. — Primer obmorskih nasipov. Če bodo uničeni nasipi ob morski obali, bo morska voda preplavila kopno in obdelane površine bi postale zaradi polucije neuporabne, pridelki pa bi bili uničeni. Četudi bi bili nasipi popravljeni in morska voda odstranjena, bi bila prihodnja letina zaradi velike slanosti zemlje skrajno majhna. Če bi se uničenje nasipov zgodilo v času plime, bi bila škoda na stanovanjskih stavbah in drugih zgradbah ogromna.
3. — Primer namakalnih naprav. Uničenje namakalnih naprav — jezov, zapornic, nasipov, kanalov ipd. — bi bodisi onemogočilo riževu letino v sušni dobi (v oktobru) bodisi sejanje mladih riževih sadik zaradi pomanjkanja vode.
4. — Primer črpalnih naprav. Uničenje črpalnih naprav bi škodilo riževi letini v deževni dobi (v maju).

Vodni nasipi, jezovi in namakalne naprave v Severnem Vietnamu imajo velik pomen v gospodarstvu in življenju prebivalstva, ker je ta dežela pretežno kmetijska in riž gojijo predvsem na področju rečne delte. Uničevanje teh naprav z bombardiranjem pomeni torej neopravičljiv zločin proti vietnamskemu ljudstvu.

John Takman in T. Behar, švedski in francoski zdravnik dokazujeta z znanstvenega vidika vpliv CBU orožja na človeški organizem

učinki agresije na javno zdravje

dr. Roberto Guerra (Kuba)

Kot zdravniki smo obiskali DR Vietnam v času prve polovice decembra 1965, z namenom izmenjati z našimi vietnamskimi kolegi znanstvene podatke o tretmanu konvencionalnih poškodb, opeklin zaradi napalma in belega fosforja ter o drugih medicinskih aspektih vojne. Med našim bivanjem v DR Vietnamu smo obiskali bolnišnice v Hanoiu in drugod, kjer smo imeli priložnost pogovarjati se z mnogimi zdravniki, asistenti, bolniškimi sestrami, pacienti in laiki, ki so na kakršenkoli drug način povezani z medicinskim področjem.

Obiskali smo nemško-vietnamsko bolnišnico prijateljstva in bolnišnico sv. Pavla. Videli smo, da so 80 odstotkov bolnikov, zdravnikov in bolniškega osebja evakuirali v varnejša področja. Takrat so namreč zvedeli za decembrske dogodke v letu 1966, namreč o brezobzirnem in kriminalnem bombardiranju ameriškem stanovanjskih četrti v Hanoiu.

V bolnišnici sv. Pavla smo videli več pacientov z opeklinami zaradi napalma. Šlo je za nekaj resnih poškodb in za strašne deformacije. O posledicah bombardiranja z napalmom sta dr. Behar in dr. Takman že predložila Sodišču svoje poročilo. Polovica žrtev napalma zaradi opeklin umre. Preživeli imajo opekline tretje in četrte stopnje, ki se izredno težko celijo in pustijo pacientu trajne deformacije. Vse opečene osebe so civilisti.

V Hanoiu smo obiskali tudi ostanke medicinske fakultete. Pravim »ostanke«, ker so namreč pravkar pakirali še zadnje dele laboratorijske opreme za trans-

port na varnejša področja. Preselili so bili že skoraj celotno fakulteto, da bi lahko v varnejših pogojih nadaljevala s svojo funkcijo.

Obiskali smo tudi nekatere bolnišnice v oddaljenih in težko dostopnih področjih, kjer ni bilo niti elektrike niti tekoče vode. Te bolnišnice so bile kamufilirane, da jih ameriška letala ne bi identificirala.

V improviziranih operacijskih prostorih je bilo malo zdravstvenega osebja. Kirurgi so imeli na čelu pritrjene svetilke, ker normalne razsvetljave ni bilo. Dinamo kolesa so spremenili v generator. Kolo so obrnili in s pogajanjem pedal pridobili potrebno električno razsvetljavo za operacije. Ljudje so se na kolesu izmenjavali, da svetloba ne bi oslabela.

Od vietnamskih zdravnikov in zdravstvenega osebja smo dobili številne podatke o ameriških napadih na bolnišnice. Doktorja Behar in Takman sta že poročala Sodišču o ogromni škodi, ki so jih utrpeli bolnišnice, ki so iz zraka zlahka razpoznavne. Ta dejstva so eden glavnih razlogov za njihovo evakuacijo na varnejša področja.

Ameriška imperialistična agresija krši vsa mednarodno priznana pravila o javnem zdravju na svetu. Bombardiranje zdravniških centrov in ubijanje ter poškodovanje mož, žena in otrok, vključno nosečnic, je velik zločin proti javnemu zdravju.

Prav tako je uničevanje kmetijskih pridelkov, ubijanje domačih živali, rušenje vodnih nasipov in poplavljanje poljskih površin prvovrsten zločin proti narodnemu zdravju in prehrani.

(Odlomki)

odlomki iz poročila o „protiosebnih“ orožjih

Moje ime je J. B. Neillands in sem profesor biokemije na Kalifornijski univerzi v Berkeleyu, ZDA. Obiskal sem Hanoi kot član tretje preiskovalne skupine tega Sodišča. Ostali člani skupine so obili Lelio Basso, Axel Höjer, Hugo Manes in John Takman. Poročilo sloni na izsledkih v DR Vietnamu, naše delo pa je bilo usmerjeno na zbiranje podatkov o namernem bombardiranju civilnega prebivalstva s protiosebnimi orožji in o ravnanju z ameriškimi vojnimi ujetniki v DR Vietnamu.

Protiosebne bombe

1. Javne izjave

V času zadnjih nekaj mesecev so vsi zahodni obiskovalci DR Vietnamu poročali, kako ameriško letalstvo uporablja nad to deželo različne tipe protiosebnih bomb. Temu smo posvetili posebno zanimanje, ker so ameriški predstavniki stalno demantirali vesti o bombardiranju civilnega prebivalstva v Severnem Vietnamu.

Ze 1. junija 1966 je časnik Washington Daily News poročal: »Zanesljivi viri pravijo, da so ameriška letala metala med svojimi eksplozivnimi orožji tudi močne protiosebne bombe. Te so nad Severnim Vietnamom uporabljali že prej, toda to doslej še ni bilo objavljeno. Bombe sejejo tisoče jeklenih kroglic. Izdelane so bile za uporabo proti takim ciljem kot so komunistična protiletalska gnezda in mesta za izstreljevanje raket.«

Poročila podobnega značaja so bila objavljena tudi v časopisu Philadelphia Inquirer 2. junija 1966, v časniku Washington Post 29. decembra 1966. New York Times je objavil 28. junija 1966 med drugim sledeče:

»Vietkongovci so soočeni z eksotičnim ameriškim orožjem... To je CBU, vojaška kratica za »cluster bomb unit« (grozna bombna enota = kroglična bomba)... Zdi se, da se obrambno ministrstvo in Bela hiša sramujeta CBU in njihovih tako imenovanih eksotičnih orožjih, med katere sodijo tudi nove in izpolnjene vrste napalma... CBU je del najbolj impresivnega arzenala konvencionalnega orožja, ki je bilo kdajkoli uporabljeno v bojevanju.«

Predsednik Johnson je vse doslej vztrajal na izjavah, da so ameriške bombe usmerjene proti »jeklu in betonu«. New York Times je 28. decembra 1966 poročal o sledečem: »Nekdanji predsednik Eisenhower je danes dejal, da ve, da so ameriške bombne operacije v Severnem Vietnamu naprejene izključno proti vojaškim ciljem.« Nekaj dni pozneje (31. decembra), je predsednik Johnson dejal na svoji tiskovni konferenci: »...politika naše vlade je bombardirati samo vojaške cilje.« 2. januarja 1967 je New York Times objavil uvodnik, ki je »zanikal« da bi bil najmanjši dokaz v prid komunistični propagandi, da ZDA namerno bombardirajo civilne cilje.«

V poročilu iz Hongkonga, je San Francisco Chronicle 11. aprila 1967 zapisal, da je skupina kvekerjev, ki se je vračala iz DR Vietnamu domov, obtožila ZDA ubijanja in onesposabljanja civilistov z bombami, ki so posebej izdelane v ta namen. Vojaška komanda v Saigonu je na obtožbo takoj odgovorila: »Seveda smo v Severnem Vietnamu uporabljali CBU.« Komentator Royce Brier iz San Francisco Chronicleja je 14. aprila zapisal: »Velika laž se zopet širi. Pentagon je od nekdaj izvel neobhodnega »predstavnik«, ki je dejal, da ameriško letalstvo uporablja take bombe že več kot eno leto. Dejaj je, da jih uporabljajo proti protiletalskim gnezdom, konvojem ipd. Ko je to povedal, predstavnik upa, da boste pozabili. Ali boste? AH mu verjamete?«

2. Viri informacij

Intervjuji z Dong Haijem, šefom podkomiteja za orožja pri preiskovalni komisiji DR Vietnamu za vojne zločine, z dr. Thujem, sodnim zdravnikom, dr. Luyem, medicinskim strokovnjakom za napalm in fosforna orožja, različni medicinski personal v Hanoiu in na podeželju (glej poseben seznam), pacienti v bolnicah v Hanoiu in v pokrajini Thanh Hoa.

3. CBU — kroglične bombe

Prvič uporabljene v Severnem Vietnamu v aprilu 1966, zdaj (v marcu 1967) pa jih uporabljajo v napadih po celotnem Severnem Vietnamu, vključno vasi in druge civilne cilje. Zdaj ta tip uporabljajo pogosteje kot tip »ananas«. Bombe transportirajo in mečejo v okoli 180 cm dolgih ceveh. Mečejo jih iz letal kot F 105, F 101 in 86 Skyraider, ki običajno nosijo 4 take cevi z bombami. Optimalna višina za napad je med 800 in 1800 metri. Matične bombe eksplodirajo okoli 6 sekund po padcu iz letala, tako da se posamezne bombe raztresejo nad ovalnim področjem dimenzij približno 1000 m x 250 m. Bombe imajo krilca, ki pri padcu povzročajo vrtenje bombe. Zaradi vrtenja se pripravi detonator, tako da bombe lahko eksplodirajo takoj ob prvi oviri. Potreben je zgolj majhen udarec. Vsaka bomba učinkuje v premeru 10 metrov. Smrtni učinek je predvsem posledica razpršitve 420 jeklenih kroglic, pri čemer povzročajo poškodbe tudi delci kovinskega ovija bombe.

4. Bombe tipa »ananas«

Prevažajo jih pritrjene k trupu letala v 19 ceveh, ležečih sporedno ob strani. Vsaka cev vsebuje 18 do 25 bomb. Bombe mečejo v nasprotni smeri letenja. Te bombe imajo kroglice malo večjega premera, kot je premer pri bombah CBU (imenovanih tudi »tip goyave«). Optimalna višina za metanje bomb je 800 do 1500 metrov, ker se bombe razpršijo po površini 300—560 m x 200—250 m. Kroglice zadenejo torej praktično vsako nezaščiten osebo v napadenem območju.

5. Fragmentarične bombe

Američani uporabljajo v Severnem Vietnamu več tipov protiosebnih bomb, ki se razlikujejo med seboj po načinu fragmentiranja bombnega ovoja, tako da nastajajo šrapnelski delci, dolgi več palcev in okoli en palec široki, s skrajno ostrimi nazobčanimi robovi. Poškodbe zaradi teh delcev je proučeval doktor Crevine.

Nastopajo težave pri terminologiji, ker na nekaterih krogličnih bombah tipa »ananas« piše »fragmentarična bomba«. Mi bomo slednji termin uporabljali samo za pravkar opisan tip bomb.

Zažigalna orožja

1. Napalm (NP)

Sestava: aluminijev naftenat 92—96 odstotkov in aluminijev palminat 4—8 odstotkov. Gori pri 800 do 1300°C. Gori lahko do 15 minut. Ogenj napalma povzroča zelo globoke rane, ki so v veliki večini smrtne, posebno, če so žrtve stare osebe in otroci.

2. Napalm 2 (NP 2 ali »super napalm«)

Sestava: natrij, magnezij in fosfor. Gori pri 1500 do 2000°C. Napalm je pakiran v bombah teže 100—200 kg ali pa se nahaja v tankih kapacitetah 300—600 litrov. Ekstenzivno ga uporabljajo v južnih pokrajinah Severnega Vietnamu.

3. Magnezijeve bombe

Sestava: magnezij 85—96 odstotkov, ostalo aluminijev prah. Gori pri okoli 3500°C.

4. Termitna bomba

Sestava: Aluminij 25 odstotkov, železov oksid 75 odstotkov, dodatek barijevega nitrata. Gori pri okoli 3000°C.

tehnični opis značaja in uporabe krogličnih bomb

1. Tip »ananas«: cilindrična eksplozija, teža 800 gramov, 6 krilc, 160 gramov ciklotola, debelina ovoja 7 mm, mehanična detonacija navadnega tipa, radij delovanja 15 m (drobci do 50 metrov), izstreljevanje z 19 cevmi po 20 bomb v vsaki cevi, krater eksplozije ima premer 30—40 cm in globino 10—20 cm, prvokrat so te bombe uporabili 8. februarja 1966 v Le Thuynu (pokrajina Quang Binh).

Slabe lastnosti: mnogo bomb ne eksplodira, možnost ranitve izstreljavca.

2. Tip »goyave«: sferična eksplozija, teža 400 gramov, okoli 50 gramov ciklotola A3 (heksogen, trimelitrinitramin 91 odstotkov, vosek 9 odstotkov), debelina ovoja 7 mm (železo in baker s primesjo cinka), 280 kroglic premera 5,56 mm, vrtljive bombe (s krilci), detonator deluje na osnovi vrtenja, eksplozija nastopi ob prekinitvi vrtenja zaradi udarca na zemljo ali v zraku, ko trči ob drevo, streho ipd. če bomba spremeni os vrtenja pri hitrosti 7500 m/s, radij delovanja 15 m, aktivira se v dveh fazah: a; letalo odvrže matično bombo višine 210 cm in premera 40 cm, katera vsebuje 300 do 640 sferičnih krogličnih bomb; b) matična bomba se odpre na določeni višini (najbolje od 800 do 1200 m). Krater sferične bombe ima premer 20—30 cm in globino 10—15 cm.

Te bombe so prvokrat uporabili 18. aprila 1966 nad mestom Nac Chau.

Učinki sferičnih bomb (imenovanih »cluster bomb units«) na organizem — obdelala F. Mazars in J. Zucman.

Izvor dokumentov: poročila dveh francoskih zdravnikov, ki sta bivala v Severnem Vietnamu več tednov. To sta dr. Behar, radiolog in dr. Krivine, kirurg, šef klinike pariške medicinske fakultete. Navezala sta več gledati z vietnamskimi kirurgi, imela sta možnost pregledati mnogo ranjenih ljudi in izdelati klinična in radiološka poročila.

Ceprav je zdravniških dokumentov, ki sta jih lahko proučevala, premalo za osnove statistične študije, pa vendar dobro prikazujejo novo travmatsko patologijo krogličnih bomb. Dodatne dokumente je oskrbel doktor Vo Ngoc Thu iz Severnega Vietnamu.

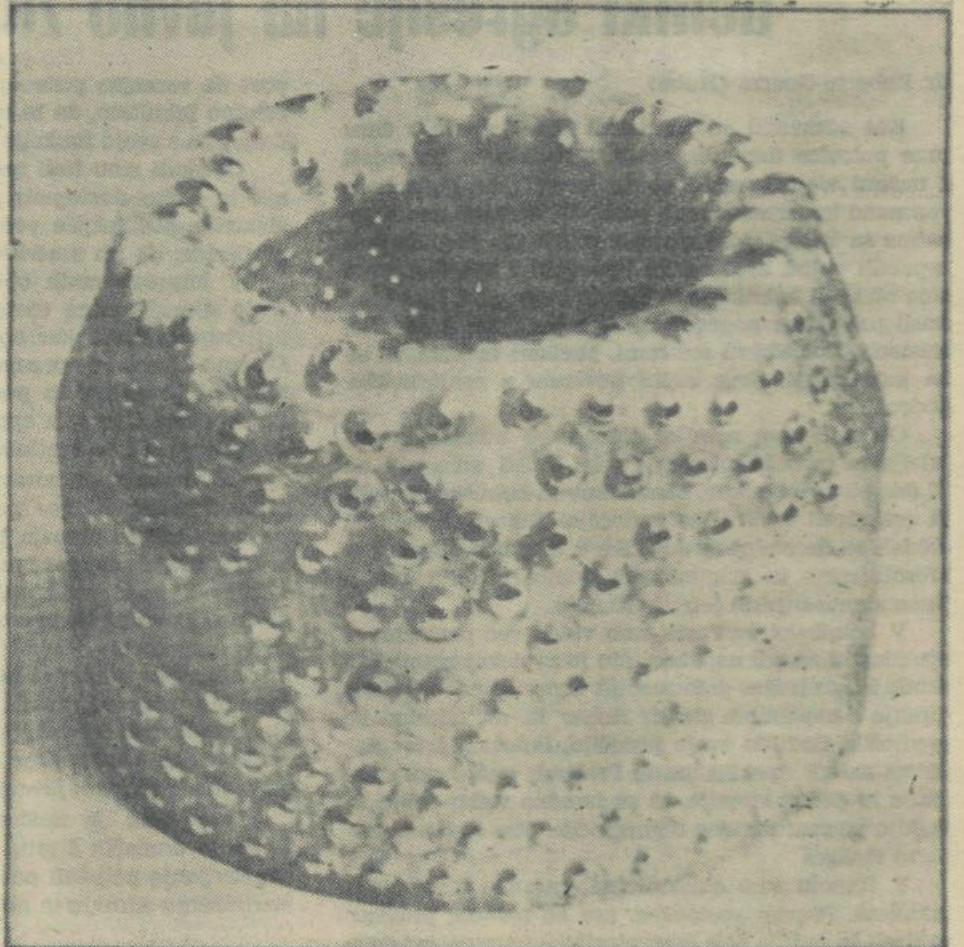
Za razumevanje teh bomb je potrebna kratka balistična študija.

Balistika: Doslej sta bila uporabljena dva tipa krogličnih bomb, to sta tip »ananas« in tip »goyave«. Po velikosti so te bombe podobne ročnim granatam. Njihov ovoj je iz krhke zlitine, v kateri so jeklene kroglice premera 5,5—6 mm (150—300 v vsaki bombi). Eksploziv v bombah je ciklotol, ki je mnogo močnejši od TNT v običajnih granatah. Bombe eksplodirajo ob udarcu na zemljo ali prvo oviro, recimo drevo ali streho hiše. Ob eksploziji se kroglice z veliko močjo razpršijo v vodoravni smeri (s hitrostjo 500 m/s).

Okrogla oblika delcev v ovoju ima dve posledici: veliko hitrost kroglic in njihovo premočrtno gibanje na razdalji 15 metrov ter veliko moč prodora v človeško telo. Po drugi strani pa jih zaradi njihovih majhnih dimenzij in s tem majhne teže zlahka zastavita zid ali streha, zato nimajo uničevalnih učinkov na bivališča, tovarne itd. To pomeni, da gre za izključno protičloveške bombe.

Te značilnosti krogličnih bomb pojasnjujejo resnost poškodb, ki jih povzročajo: rane so večkratne in nekatere ranjence je zadelo celo več bomb, rane zaradi

Nadaljevanje na 11. strani

nadaljevanje z 10. strani

prodora kroglic so zelo majhne, kroglice dolgo časa krožijo po notranjih organih telesa ter povzročajo zato različne notranje poškodbe.

Kirurške posledice:

1. Diagnoza je težavna, ker so rane, nastale ob prodoru kroglic, zelo majhne in jih je težko opaziti. Včasih je treba rentgenizirati celotno telo, da bi našli določene kroglice. Začeti je treba pri mestu vstopa kroglice in poskušati rekonstruirati možno pot premikanja jeklenega delca. Znaki tako nastalih možnih notranjih poškodb so pogosto zelo negotovi. Te rane so v začetku majhne, toda postanejo v daljšem obdobju zelo resne, če se njihovo zdravljenje hitro ne začne.

2. Težave nastopajo tudi pri zdravljenju. Da bi bili gotovi, da so vse kroglice odkrite, je potrebno dolgočasno zdravljenje. Po drugi strani povzročajo delci nadaljne komplikacije, ker v telesu rjavijo.

Končno je treba poškodbam zaradi kroglic dodati še poškodbe zaradi delcev bombnega ovoja. Ti delci so čisto podobni delcem običajne ročne granate in čeprav ne prodrejo tako globoko kot kroglice, povzročajo zaradi svoje nepravilne oblike takoj težje rane.

Važno je prikazati še nekatere druge značilnosti:

1. Pogoste so poškodbe živčnega sistema, ker niti lobanja niti hrbtenica skoraj ne moreta zadržati kroglic, ki prodirajo v telo z veliko močjo. Zato so poškodbe možgan in hrbtne mozga pogoste. Narava oškodb centralnega živčnega sistema je znana.

2. Posebno izpostavljene so oči in poročali so o več primerih slepote enega očesa ali obeh oči.

3. Pogostnost in resnost poškodb prebavnih organov, zlasti v trebuhu. En sam delec lahko povzroči več poškodb prebavil. Te poškodbe je mogoče zdraviti samo, če so poprej natančno locirane, zato pa je treba preiskati celoten abdomen, ker so majhne in jih je težko videti. Težavnost tovrstne operacije je znana. Če je perforacija težja, lahko to povzroči smrt zaradi peritonitisa.

4. Resnost kostnih poškodb zaradi učinka vseh kovinskih delcev pri veliki hitrosti.

5. Prodornost kroglic so potrdila opazovanja fetalnih poškodb pri nosečih ženskah.

Eno od poročil se med drugim nanaša tudi na fetus, ki ga je kroglica skozi materni uterus ranila v lice. Kroglico so ob rojstvu odstranili. Žal je otrok v starosti 8 mesecev kazal znake nevrološke zaostalosti. Očitno je bilo, da je bila kroglica poškodovala otrokov centralni živčni sistem.

Zaključki:

1. Kroglične bombe imajo težke poškodbene učinke na človeško telo, vendar po drugi strani ne povzročajo škode na trdnih zgradbah.

2. Te bombe povzročajo poškodbe novega tipa, ki v svetovni medicinski literaturi še nikoli ni bil opisan.

3. Razen takojšnje smrti bombe najpogosteje povzročajo poškodbe s kasnejšimi komplikacijami in trajno invalidnost.

zahodni tisk o ravnanju z vietnamskimi ujetniki

Donald Wise, glavni tuji poročevalec časopisa Sunday Mirror, je 4. aprila 1965 zapisal:

»Noben Američan ne more reči svojim vojakom, naj neha mučiti ujetnike. Sicer pa jim niti ni do tega. Običajna mučenja so potapljanje ljudi z glavno naprej v vodne rezervoarje, rezanje z noži pri živem telesu, zamahovanje s svilenimi nogavicami, napolnjenimi s peskom, po ujetnikovih sencih in priključevanje ujetnikov na električne generatorje vojaških štabov.«

New York Herald Tribune je objavil podrobnejši opis:

»Načini, s katerimi naj bi ujetnike prisilili h govoru, vključujejo rezanje prstov, ušes, nohtov ali spolnih organov. Zid vladne vojaške zgradbe krasi žica, na kateri so odrezana ušesa ujetnikov. Ena od ameriških zgradb ima v alkoholu shranjeno uho nekega Vietkongovca.« (25. aprila 1965)

Malcolm Brown od agencije Associated Press je zapisal:

»Marsikateri tiskovni dopisnik je videl, kako so ujetnikom z mačetami sekali roke. Ujetnike tudi kastrirajo ali oslepljajo. Nekega osumljenca so po zasliševanju privezali za oklopno vozilo in ga vlekli preko polj. Mnogi vojaki uživajo pri pretepanju vietkongovskih ujetnikov. Zasliševane osebe tako pogosto izdihnejo po zaslišanju, da se zdi pri tem inteligenca drugotnega pomena.« (The New Face of War, 1965)

»Dobijo si Vietkongovca (namreč ameriški vojak; op. prev.) in ta mora položiti roke na lica. Potem vzamejo žico in jo potegnejo skozi eno roko in lice v usta ter skozi drugo roko ven na drugo stran. Potem oba konca žice privežejo okrog kolov.« (New York Herald Tribune, 29. septembra 1965)

Avstralski novinar Wilfred Bruchett je dal sledeč opis mučenja mladega dekleta. Opis je podkrepila tudi Mednarodna kontrolna komisija:

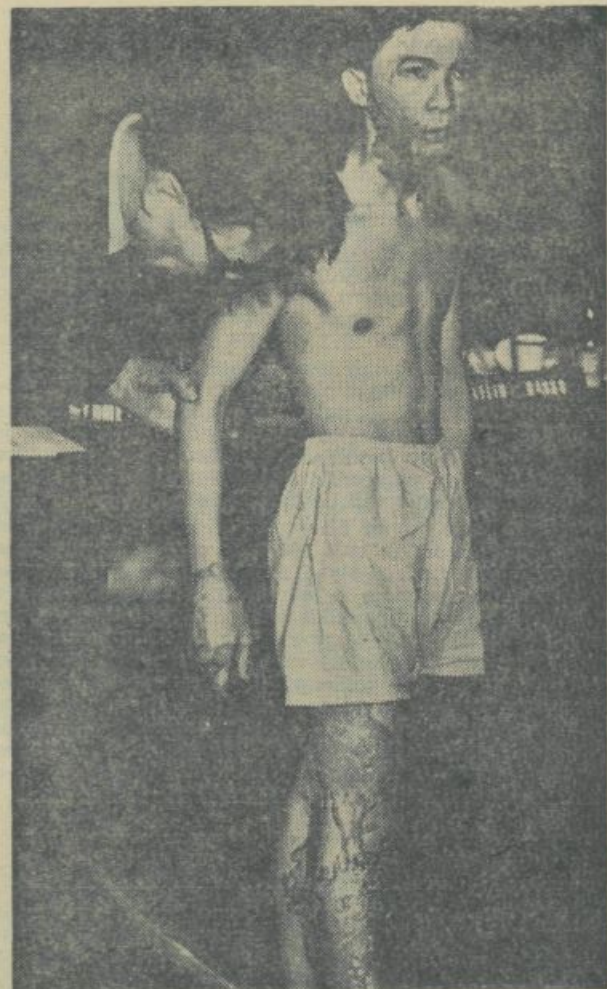
»Dekle je imelo svojo desno ramo razgaljeno. Slo mi je na bruhanje. Satenasta koža se je končavala v majhnih erupcijah, ki so bile podobne cvetači. To je bilo na mestih, kjer so bili z razbeljenimi kleščami iztrgali meso. Na zgornjem delu roke je bilo pol ducata takih izžganih mest. Dekletu so bili skozi usta in nosnice s silo vlivali milnico in urin, vagino in prsne bradavice so ji bili priključili na električno energijo, s prsi, stegen in ram so ji bili z žarečimi kleščami trgali meso, v vagino so ji bili porinili tudi ravnilo. Ta ravnanja so kombinirali s pretepanjem, gladovanjem in milejšimi oblikami mučenja.«

Herald Tribune je ob priliki objavil:

»Na letalu, namenjenem proti Saigonu, so zasliševa-

Ngo Thi Nga, učiteljica, žrtev CBU. Švedski kirurg dr. Takman razlaga članom sodišča posledice delovanja enega izmed drobcev CBU. Desno ena izmed vietnamskih prič, kmet, žrtev napalma

li vietkongovske ujetnike. Prvi ni hotel odgovorjati na vprašanja in so ga vrgli z letala na višini 900 metrov.« Podoben dogodek je objavil New York Times 7. julija 1965.

The New York Times je 28. novembra 1965 objavil sledeče:

»Zbrali so še nadaljnje vaščane, enega moža pa so pripeljali pred poveljnika čete. Vietnamski oficir se je obrnil k svojemu svetovalcu in dejal: 'Mislim, da bom ustrelil tega človeka. O.K?' — 'Kar daj,' je odvrnil svetovalec. Oficir je izstrelil nekaj nabojev iz svoje karabinke v vaščana, pod njegove prsi. Mož je padel in izdihnil. Patrulja je odšla dalje.«

Usodo ujetnikov je opisal tudi Houston Chronicle, 24. decembra 1964:

poročilo o ravnanju z ameriškimi ujetniki

J. B. Neilands, član tretje preiskovalne skupine Sodišča

1. Reakcija ameriškega tiska

Pred nekaj časa, ko se je govorilo o tem, da bi ujetim ameriškim pilotom sodili kot vojnim zločincem, je ameriški tisk zajela skoraj histerična reakcija. Številka revije Life s 7. aprila 1967 poroča o prisotnosti pilota Richarda A. Strattona na tiskovni konferenci v Hanoju takole:

»...Ujetnik se je kot lutka globoko priklonil proti poslušalcem, ne da bi spremenil svoj izraz. Vzravnil se je, se obrnil za četrtino kroga in se spet mirno in globoko priklonil. Potem se je obrnil na desno ter se še enkrat priklonil. Po štirih ali petih priklonih je prenehal. Oficir je zavpil drug ukaz in ves proces se je začel znova: ujetnik se je priklanjal v vseh smereh, z obrazom bledim kot zid.«

Potujoči ameriški veleposlanik Harriman je baje dejal isti reviji:

»...kaže, da severnovietnamske oblasti uporabljajo proti ameriškim vojnim ujetnikom duševni in fizični pritisk. Vsi se še spominjamo grdih zapisov 'pranja možgan' iz korejske vojne. Bila bi najresnejša zadeva, če bi Severni Vietnam uporabljal proti ujetnikom podobne metode.«

Ameriška sredstva javnega obveščanja so še vedno obsedena in zaskrbljena z mislimi na »pranje možgan«. New York Times je v aprilu 1967 napačno poročal, da je eden od ujetnikov — katerega sem bil intervjuval — delal čudne priklone.

2. Intervju z ameriškim piloti

Na večer 16. marca 1967 so Maurica Cornilla, J.-M. Krivina in mene odvedli v neko vilo v Hanoju, v kateri smo se srečali z dvema ujetima ameriškim pilotoma. Pogovor je potekal v normalno opremljeni dnevni sobi, vzdušje je bilo sproščeno in neformalno. Čeprav sta bila razen polkovnika Ha Van Lauja, tolmača, še dva vietnamska oficirja, nam predhodno niso popolnoma ničesar dejali, kakšna vprašanja naj zastavljamo. Preden je prišel vsak ujetnik v sobo, so nam dali njegovo ime, čin, serijsko številko in datum zajetja.

Prvi pilot je odklonil, da bi objavili njegovo ime, češ da noče iti iz ujetniškega taborišča v Severnem Vietnamu v ameriški zapor. Stacioniran je bil v Da Nangu in je bil očitno angažiran predvsem v napadih z napalnom nad Severnim Vietnamom. Sestrelili so ga na njegovi tretji misiji, katero je imenoval »misija uničevanja ceste«. Bil je presenečen nad ravnanjem, ki ga je bil deležen potem, ko so ga bili ujeli. Na razpolago so mu časniki, knjige in revije, čeprav

»Bili so štirje, vsi osumljeni, da so Vietkongovci. Postavili so jih v vrsto in ustrelili prvega moža. Potem so zasliševali drugega. Tudi njega so ustrelili.«

David Halberstam poroča leta 1965:

»Marinci so enostavno postavili v vrsto sedemnajst ljudi in jih hladnokrvno postrelili.«

New York Post je 30. aprila 1965 citiral marince, ki je najprej ustrelil vaščana v hrbet, potem pa dejal: »Jaz ne mislim, da smo ubijalci. Mi smo marinci.«

New York Journal American je 16. septembra 1965 objavil tole:

»To je nova sorta Američanov, katero večina od nas ne pozna. Čas je, da se navadimo nanjo. Osemnajstletniki in devetnajstletniki imajo jeklo v svojih hrbtenicah in morda preveč ubijaškega instinkta. Kaže, da ti otroci uživajo pri ubijanju Vietkongovcev.«

je količina branja omejena. Lahko pere svojo obleko in se vsak dan koplje. Za božič je lahko molil na oltarju, ki so ga okrasili z religiozno sceno in ob priliki tega praznika je dobil tudi posebno hrano, katere je vključevala pivo in kikiriki.

Ta pilot je postal do ameriške vojaške intervencije v Vietnamu zelo kritičen. Njegovo stališče se je popolnoma spremenilo, ko je prebral nekaj materiala iz tamkajšnje knjižnice. Omenil je knjigo Felixa Greena »Vietnam, Vietnam« (Fulton Press, Palo Lato, 1966) kot vir objektivnih informacij. Pritoževal se je, da so mu bili v ameriški vojski na razpolago samo izvodi časopisa Star and Stripes.

Drugi ujetnik ni nasprotoval proti objavi svoje identitete. Njegovo ime je Jack Williamson Bomar, rojen 10. junija 1926, s serijsko številko FV 2251452 in je odletel z letalskega oporišča Tachli v Tajlandu. Ko je 4. februarja 1967 letel na višini 9000 m, je njegovo letalo zadela protiletalska raketa. Major Bomar je pristal na rizevem polju, na katerem so ga kmetje takoj obkrožili in mu odrezali škornje. Imel je več poškodb na levem gležnju, košček kovine v levem stegnu in rano pod nohtom na prstu desne roke. Bil je moker, zeblo ga je in prevzel ga je strah. Takoj so ga odpeljali v naselje in poklicali zdravnika. Zayili so ga v odejo in ga pogreli pred ognjem. Ponudili so mu dve jajci, riž in drugo hrano. Naslednji dan so ga odpeljali v taborišče, v katerem so mu nogo rentgenizirali in jo položili med deščice. Rane so mu povili in dobival je antibiotike. Dali so mu tudi zobno ščetko in novo obleko. Ko smo ga srečali, je še vedno hodil z berglami. Zahteval je, da ameriško ljudstvo obvestimo o humanitarnem ravnanju z njim.

Major Bomar ni trdil, da razume vse politične implikacije vojne, vendar je izrazil močne dvome o sedanji ameriški politiki. Dejaj, da je stališče večine pilotov »100 misij in pojdi domov«, tako da politika ni bila pogost predmet pogovorov. Z ljubeznijo je govoril o svojem domu in družini ter pripomnil, da njegovo življenje »nikoli ni imelo politične nobene ideje«. Cenil je priložnost, da bere knjigo »Vietnam, Vietnam« in se spozna z deli ameriškega publicista Wilfreda Burchetta.

Z vsakim pilotom smo govorili več kot eno uro. Oba sta zanikala poskuse uporabe »pranja možgan« in poudarjala človečnost ravnanje z njima. Oba moža sta bila videti zdravstveno in psihološko v dobrem stanju. Zdelo se je, da čutita, da je bilo njuno življenje v ZDA in njeni vojski brez osnovne politične vzgoje.

odlomek poročila o uporabi kemičnega orožja

Zenkichi Asami, član japonske preiskovalne skupine

Pričevanje kmeta Duonga Dinha Nguja, 55

Duong Dinh Ngu je iz svojih izkušenj opisal posledice razširjanja bojnih kemikalij proti kmetijskim rastlinam nad okrajem Ran Don v Južnem Vietnamu v septembru 1962 in nad okrajem Phuc Lon v Južnem Vietnamu leta 1963 in 1964. Med drugim je dejal:

»Kemičen napad v okraju Ran Don je zajel 40 ha riževih nasadov, 27 ha polj sladkega krompirja in 32 ha polj tapioke. Tapioka, ki je že začela brsteti in je bila pod vplivom kemikalij, je odmrla in se pokvarila. Enako se je zgodilo z riževimi sadikami. Tisto leto je bilo pričakovati obilno riževno letino.

Kemikalije, ki so jih stresla ameriška letala nad okrajem Phuc Lon leta 1963, so zajela 5000—6000 ha riževih polj. Leta 1964 so utrpeli škodo tudi gozdne površine. Kemikalije iz leta 1963 so bile sivo bele, leta 1964 pa so uporabili kemikalije rumene barve, ki so v reki pomorile precej rib, ko so slučajno padle tudi vanjo. Nekateri vaščani, ki so jedli tako poginule ribe, so se zastrupili, medtem ko se ni zgodilo ničesar tistim, ki so jedli te ribe, konzervirane v soli. Bananine rastline so zaradi kemikalij zgnile ne samo do stebel, ampak do korenin. Američani so izvrševali kemične napade vsake štiri mesece, ko se je začela sezona riževe žetve.«

Pričevanje Pham Duc Nama, 45

Pham Duc Nam je opisal svoja opazovanja tri dni trajajočega kemičnega napada ameriških letal v bližini Da Nanga 25. do 27. februarja 1966. Med drugim je dejal:

»Napadali so dvakrat na dan, zjutraj in popoldne. Prizadeta površina meri 120 km x 150 km. Tapioka, sladki krompir in banane so odmrele v pičlih petih minutah, medtem ko so ostale rastline in drevesa odmrla v enem do dveh dneh, listje je odpadlo in ostale so gole veje, katerih lubje je imelo sledove kemičnega delovanja. Grmovje z majhnimi listi se je relativno dobro držalo. Živina je bila težko prizadeta. Ljudje so spravili na varno hrano, ki so jo imeli doma, medtem ko domače živali niso imele kaj jesti. Večina rib v rekah je plavala mrtva na površini. Tridnevni napad je stal življenja 10 ljudi in je povzročil bolezen »natsua« (vrsta progresivne mozoljavosti) na 18.000 prebivalcih.«

izjava stanleya faulknerja

Stanley Faulkner je član sodišča ameriške zvezne države New York in član zveznega vrhovnega sodišča Združenih držav Amerike. Razen tega je predavatelj o mednarodnopravnih aspektih ameriške udeležbe v vietnamski vojni. Je strokovnjak za vojaško pravo in avtor številnih člankov o tem predmetu. Je tudi podpredsednik Nacionalne zveze odvetnikov. Ima še druge funkcije in je sodeloval v nekaterih

Mednarodno sodišče za vojne zločine je na svojem zasedanju v Stockholmu od 2. do 10. maja 1967, proučilo sledeči dve vprašanji, sprejeti v Londonu, 15. novembra 1966:

1. Ali je vlada ZDA storila (in ali so vlade Avstralije, Nove Zelandije in Južne Koreje storile) agresivna dejanja po mednarodnem pravu?

2. Ali so se zgodila bombardiranja objektov čisto civilnega značaja, kot na primer bolnic, sanatorijev, šol, vodnih nasipov itd. ter če so se, v kakšnem obsegu?

Potem ko je Sodišče slišalo kvalificirane predstavnike DR Vietnam in vzele na znanje uradno zavrnitev vlade ZDA, da bi ta omogočila pojasnitev svojega stališča, in to kljub raznim pozivom, kateri so ji bili naslovljeni; potem ko je Sodišče zaslišalo različne poročevalce, strokovnjake in številne priče, med katerimi so bili člani preiskovalnih skupin Sodišča in vietnamski državljani — žrtve vojne;

potem je Sodišče proučilo različne pisane, fotografske in filmske dokumente ter številne druge materialne dokaze;

SE JE ODLOČILO ZA OBJAVO CELOTNE DOKUMENTACIJE.

Potem je Sodišče še slišalo sumarično poročilo Lelia Bassa, katero mu je bilo v dragoceno pomoč,

SE ČUTI SPOSOBNEGA IZRECI SLEDEČE ODLOČITVE:

O prve m v p r a š a n j u (odlomki):

Iz zgodovinskega in diplomatskega informacijskega materiala, ki je bil predložen Sodišču, sledi, da:

— obstojajo številni dokazi o ameriški volji polastiti se Vietnamu pred letom 1954;

— so Diemovo vlado v Saigonu postavile nekaj tednov pred zaključkom Zenevske konference Združene države Amerike;

— so saigonske oblasti, podrejene ZDA, sistematično kršile določbe Zenevskih porazumov, kateri prepovedujejo represalije, kot je to večkrat ugotovila mednarodna kontrolna komisija;

— da so ZDA ob neupoštevanju Zenevskih sporazumov po letu 1954 pripeljale v Vietnam vedno večje količine vojaškega materiala, vojaško osebje ter tam zgradile vojaška oporišča.

Splošne vietnamske volitve, predvidene za julij 1956, se niso izvršile kljub številnim diplomatskim notam vlade DR Vietnam, ki je zahtevala prehodne posvetovalne pogovore po določbah Zenevskih sporazumov. Informacije iz ameriških virov omogočajo naložiti odgovornost za saigonsko zavrnitev teh predlogov vladi ZDA, kar pomeni najosnovnejšo kršitev Zenevskih sporazumov.

slavnih političnih procesih v času McCarthyja in pozneje.

»Tukaj sem prisoten kot opazovalec Nacionalne zveze odvetnikov, sodniškega združenja ZDA in obrambnega odbora »Fort Hood Three«. Slednja organizacija je bila ustanovljena, da bi pomagala braniti tri vojake — ki jih zastopam — in ki so zavrnilo poziv za odhod v Vietnam. Njihova obramba temelji na trditvi, da je vojna akcija ZDA v Vietnamu nezakonita, ker krši določbe naše ustave in določbe mednarodnih sporazumov. Obtoženci tudi trdijo, da bi kot posamezniki kršili mednarodno pravo, če bi sodelovali v tej vojni.

Zastopam tudi Roberta Luftiga, člana ameriške vojske, ki zahteva sodno prepoved, s katero bi onemogočil obrambnemu ministru McNamari, da bi ga poslal v Vietnam. Osnove njegove akcije so iste kot v primeru prej omenjenih treh obtožencev, namreč, da vietnamska vojna krši določbe Briand-Kelloggovega pakta, ustanovne listine OZN, Nürnberške sodbe, Zenevskih konvencij o vojnih ujetnikih (1949) in Zenevskega sporazuma iz leta 1954 ter določbe naše ustave. Vrhovno sodišče ZDA je 26. aprila 1967 sprejelo petico o proučitvi tega primera.

V vseh primerih obtoženci nadalje trdijo, da bi kršili določbe Pravnega priročnika o bojevanju na kopnem, katerega je izdalo ameriško obrambno ministrstvo, če bi se udeležili te vojne.

Zainteresiran sem za dokaze, ki bodo predloženi temu sodišču in za aplikacijo mednarodnega prava na tem Sodišču glede na obveznost narodov za držovanje miru.

poročilo o napadih na civilno prebivalstvo

Y. Ishijima, član japonske preiskovalne skupine

ZDA sistematično bombardirajo cilje čisto nevojaškega značaja v raznih delih Severnega Vietnamu.

Japonska preiskovalna skupina dokazuje namerne te bombardiranja s tremi vrstami objektivnih dejstev in dokazov. Prvi dokazi se nanašajo na škodo, prizadejano na takih nevojaških ciljeh kot stanovanjske hiše, trgovine, kmetije, bolnišnice, šole, otroški vrtci, cerkve, templji in namakalne naprave. Japonska preiskovalna skupina je na lastne oči videla in potrdila to škodo. Posnetih je bilo mnogo fotografij in obstojajo tudi pisma in magnetofonska pričevanja žrtev teh bombardiranj.

Drugo vrsto dokazov sestavljajo ostanki krogličnih bomb, iz katerih sta razvidna struktura in delovanje protiosebnih orožij, vključno napalma.

Tretji dokaz je priznanje ameriškega pilota na mestu samem, da so ameriška letala po večkratnih zaporednih napadih številna vietnamska mesta spremenila v ruševine. To pričevanje je potrdila tudi japonska preiskovalna skupina po položaju na kraju samem.

V mestih Phuly, Vinh in Dong-Hoi, na primer, so bile vse stavbe od hiš do majhnih tovarn in trgovin sistematično uničene ena za drugo. Dokazi kažejo, da so bili napadi izvedeni na popolnoma brezobzirni način. Nobena zgradba ni bila izjema. V mestih Dong-

odločitev prvega zasedanja mednarodnega sodišča

S tem so ZDA ustvarile v Južnem Vietnamu stanje tuje vojaške intervencije. Temu napadu na Jug je sledil napad na Sever, ki se je začel leta 1964 in ojačil leta 1965 v obliki zračnih bombardiranj in obstreljevanja z zemlje in morja.

Pravno gledano skoraj ni potrebno opozarjati, da predstavlja Vietnam en sam enoten narod, zato si je težko zamisliti, kako naj bi ta sam nad seboj zagrešil agresijo.

Sodišče dejansko nikoli ni našlo nobenega dokaza o tej domnevni agresiji s Severa na Jug. Podatki o številu infiltriranih ljudi s Severa na Jug so si pogosto nasprotujoči in so zelo dvomljivi.

Ker je vlada ZDA torej kršila Briand-Kelloggov pakt iz leta 1923, Utavno listino OZN (2. člen, 4. odstavek), Zenevske sporazume 1954 in 6. člen Nürnberškega statuta, sledi, da je odgovorna za uporabo sile v Vietnamu, kar pomeni, da je zgrešila proti tej deželi agresijo, kar je ZLOČIN PROTI MIRU.

O drugem vprašanju (odlomki):

Sodišče je postalo prepričano, da so bombardiranja čisto civilnih ciljev iz zraka, s kopnega in z morja, množična, sistematična in namerna.

Sodišče je mnenja, da pomeni pogosto in sistematično bombardiranje civilnega prebivalstva in civilnih objektov v DR Vietnamu odgovornost Združenih držav Amerike za VOJNI ZLOČIN.

Neodvisno od celotne obsodbe tega zločina Sodišče izjavlja, da je treba fragmentarične bombe tipa CBU —

Hoi in Vinh sta bili uničeni celo stavbi, v katerih je imela svojo izpostavo Mednarodna kontrolna komisija.

Brezobzirna bombardiranja ameriških letalskih sil potekajo na štiri načine. Po prvem načinu letala organizira in zaporedoma napadajo vnaprej določena naselja, dokler jih ne uničijo do tal. Drug način pomeni preizkušanje posebnih orožij (npr. ob veliki uporabi krogličnih bomb), tretji način pomeni sistematične napade na posebne cilje kot na primer bolnišnice, četrti pa pomeni bombardiranje posebnih ciljev (hiše, ljudje, živina), izbranih v trenutku samega napada. Dogajalo se je tudi že, da so ameriška letala streljala na zdravnike, ki so po prvem napadu hiteli na pomoč ranjenecem.

Metodičnost in organiziranost ameriških bombardiranj nevojaških ciljev dokazuje tudi pričanje ameriškega pilota Charlesa Tannerja, katerega je japonska preiskovalna skupina intervjuvala v Hanoju.

Pilot je povedal detajle, ki so posneti na magnetofonskem traku. Poročnik Tanner nedvoumno trdi, da je v ukazu za napad vključena tudi metoda »najprej uniči hiše z bombami, potem zažgi zaklonišča z napalmom ter končno ubij ali rani s krogličnimi bombami vse ljudi, ki so zaradi ognja zbežali iz zaklonišča«. Dejansko je formacija letalskega poročnika Tannerja izvedla napad z vsemi omenjenimi tremi tipi orožij.

Poročilu sledi natančen opis napadov na civilna naselja in druge nevojaške cilje.

izjava sodišča o uporabi cbu

Obrambno ministrstvo ZDA je v včerajšnji izjavi za tisk zatrdilo, da v Severnem Vietnamu ne uporablja krogličnih ali fragmentaričnih bomb za uničevanje civilnih ciljev.

Popolnoma smo osupli nad tem zanikanjem Pentagona. Sam general Westmoreland je ponosno izjavil:

»Kar nadaljevali bomo s prelivanjem njihove krvi... do točke narodne katastrofe za več generacij.«

Nadaljevali bomo z dokazovanjem resničnosti Westmorelandovih besed.

V preteklih petih dneh smo javnosti predložili veliko količino neposrednega dokaznega gradiva, ki so ga zbrali naši znanstveni strokovnjaki v Vietnamu. Pokazali smo, da kroglične bombe pogosto uporabljajo proti civilnim ciljem v Severnem Vietnamu ob kršenju pravno obveznih in konvencionalno sprejetih vojnih pravil. Na naslednjih sejah bomo predložili nadaljnje dokaze o uporabi krogličnih bomb, napalma in kemičnih orožij proti striktno civilnim ciljem in ob kršenju vojnih pravil.

Naši dokazi so neovrgljivi. Če obrambno ministrstvo misli, da je njegova trditev kljub temu pravilna, bomo veseli, če bomo lahko predložili vse naše dokaze in pripeljali ameriške, francoske, vietnamske in druge priče neposredno kongresnemu odboru ali kateremukoli drugemu uradnemu telesu. Prepričani smo, da ameriški narod želi zvedeti, če njihova vlada dela ali ne vojne zločine v Vietnamu in pričakujemo odgovor vlade ZDA, da bi lahko pokazali našo obširno zbirko dokazov na javnem zasedanju v ZDA, tako da bi ameriško ljudstvo lahko samo odločilo o resnici nasprotujočih si trditvev. Ne glede na sprejetje ali odklonitev te ponudbe bo naše Sodišče objavilo v svetovnem tisku svojo polno dokumentacijo.

katerih edini namen je maksimalno prizadeti civilno prebivalstvo — šteti za prepovedano orožje po vojnih zakonih in običajih.

S tem, da so omenjeni vojni zločini bili storjeni v velikem obsegu in pogosto, jim je vlada ZDA pridala načaj.

ZLOČINOV PROTI ČLOVEŠTVU

v skladu s 6. členom Nürnberškega statuta.

Ker pa so bili ti zločini sistematično storjeni z namenom napasti osnovne pravice vietnamskega ljudstva, njegovo enotnost in voljo po miru, postanejo zločini proti človeštvu — katerih so krive ZDA —

OSNOVEN ELEMENT ZLOČINA AGRESIJE,

Zločin agresije se šteje po določbah nürnberške obsodbe za najvišji zločin, kateri vsebuje vse ostale.

ZAKJUČKI SODIŠČA

1. Ali so ZDA zagrešile proti Vietnamu agresivna dejanja po določbah mednarodnega prava?

— DA, soglasno.

2. Ali so se zgodila bombardiranja čisto civilnih ciljev, kot na primer bolnic, šol, sanatorijev, vodnih nasipov itd., in če so, v kakšnem obsegu?

— DA, soglasno.

Zaključujemo, da so vlada ZDA in njene orožne sile krive namernega, sistematičnega in obsežnega bombardiranja civilnih ciljev, tj. civilnega prebivalstva, naselij, nasipov, jezov, zdravstvenih ustanov, šol, cerkva, pagod, zgodovinskih in kulturnih spomenikov.

Ob enem vzdržanem glasu soglasno zaključujemo, da je vlada ZDA kriva pogostih kršitev kamboške suverenosti, nevtralnosti in ozemeljske integritete ter kriva napadov na določeno število kamboških mest in vasi.

3. Ali so vlade Avstralije, Nove Zelandije in Južne Koreje skupno z ZDA sokrive agresije na Vietnam ob kršitvi mednarodnega prava?

— DA, soglasno.

Razen tega se postavlja vprašanje, če so vlade Tajlanda in drugih dežel tudi sokrive agresije ali drugih zločinov proti Vietnamu in njegovemu prebivalstvu. Tega nismo mogli ugotoviti na tem zasedanju. Zadalji smo si nalogo proučiti pravne aspekte tega problema in poiskati morebitne dokaze za take zločine do našega sledečega zasedanja.

Vidirano brez popravkov.

Stockholm, 10. maja 1967

Izvršni predsednik Sodišča
Jean-Paul Sartre

NESKLADNOST MED SISTEMOM IZOBRAŽEVANJA IN GOSPODARSTVOM

Gospodarski uspehi v preteklosti, ki so brez dvoma rezultat gospodarskega angažiranja celotne družbene skupnosti, so seveda rodili potrebo po povečanem številu strokovnih kadrov. Vendar je potrebno takoj v začetku podčrtati, da so se uspehi pokazali predvsem znotraj samega sistema izobraževanja. Na naših visokih šolah je v zadnjih petnajstih letih diplomiralo povprečno nad 10.000 študentov kar je v odnosu na predvojno situacijo vsaj petkratno povečanje. Enako uspešna je bila tudi rast srednjega in zlasti osnovnega šolstva. Malo bolj kritično pa gre pogledati rezultate, ki smo jih dosegli s skokovitim porastom izobrazbene ravni prebivalstva. Akutno pomanjkanje strokovnega kadra je imelo za posledico »trganje za strokovnjake«, vsaj takrat, ko so bili še tako redki, kot jih je zdaj na videz preveč. Podjetja in družbene službe so torej spočetka dokaj nekritično absorbirala vse, ki so se ponajša s kakršnokoli diplomom, niti ne toliko kot rezultat potrebe (ali vsaj nujne potrebe), ampak splošnega političnega razpoloženja, ki je bilo naklonjeno izobrazbi in izobrazbeni strukturi, ki ustreza razvitim državam. Seveda ta pripravljenost za sprejemanje strokovnih kadrov ni šla toliko daleč, da bi to predstavljalo resno nevarnost za že obstoječe kadrovske strukture. Prodir mladih, izobraženih in sposobnih ni nikoli segel do tiste meje, ki predstavlja osnovo za spontano nadaljevanje procesa, plemenitenja strukture v gospodarstvu. Se pravi, če priznamo kakršnokoli zvezo med izobrazbo in sposobnostjo, in ta korelacija je nedvomna, potem smo v preteklosti zelo mnogo izgubili ne le na račun znanih »zaintestiranih investicij«, (ki so mimogrede tudi ena od pojavnih oblik obrtniškega gledanja na družbeno proizvodnjo), ampak predvsem na vsakem delovnem mestu v vsaki ekonomski enoti, ki ob obstoječem potencialu družbenih sredstev ni ustvarilo sorazmerno visokega narodnega dohodka.

Vendar bi bilo prepovršno stresti vso problematiko v en koš in podpisati enoglasno obsodbo.

Absolutno pomanjkanje kadrov v prvem obdobju je logično dalo rezultate, ki so bili občutni. To se je hkrati odražalo na pospešeni gradnji šolskih kapacitet (ekstenzifikaciji šolske mreže), gradnji študentskih domov, štipendijskem sistemu in materialni pomoči študirajoči mladini nasploh ter zelo pomembni skrbi za dodatno izobraževanje delavcev v neposredni proizvodnji.

Kljub temu pa s perspektive komaj desetih let danes že lahko ocenimo vzroke, ki so privedli do ohydaitve zlasti na relaciji posameznik (diplomant) — podjetje. V pogojih, ko je celotna družbena situacija narekovala razvoj predvsem v smer kvantitativne in zadovoljevanja najnujnejših potreb, manj pa v smer razvoja mikroekonomizacije družbene proizvodnje, je bilo pričakovati spostavitve statičnega ravnotežja, ki smo mu priča še zdaj, čeprav iz povsem drugih vzrokov. Poudariti je namreč treba, da tehnološke zahteve večine naših podjetij tudi dejansko niso presegale ravni znanja, ki ga posejeda klasična figura naše podjetniške teatralike — obrtniški mojster.

Ob številnih šolah z dokaj velikim številom diplomantov potemtakem v verigi en člen manjka. Ali je torej veriga neuporabna?

Verjetno stojimo trenutno na pragu nekaterih premikov, ki bodo v končnem dogovoru vendarle dala odgovor na vprašanja, ki nas v zvezi s kadrovsko problematiko mučijo. Če se že držimo primerjave z verigo, ki se zdí prikladna, bodi omenjeno, da spoznanje, da ima ta veriga dva konca, razlaga prav nič ne olajšajo.

Če je prvi konec — šolski sistem — vsaj v glavnih obrisih skovan, bodo potrebne še presneto dolge razprave, ali je tudi ustrezen. Ustrezen ne samo v pogledu strokovnosti in pripravljenosti diplomanta, ampak tudi v pogledu prilagojenosti potrebam, ki že obstajajo, oziroma perspektivam razvoja, ki se v bistvenih koristih odpirajo pravzaprav šele po reformi. Vendar je bilo o tem že toliko povedanega, da so potrebna predvsem še dejanja.

Ob koncu šolanja pa je verige nenadoma konec. Če pred vstopom v šolo morda le še obstajajo sentimentalni razlogi, češ, študent naj bo, ker je bil oče tudi in ker je morebiti tudi nadarjen, se ta sentimentalnost v trenutku razblini.

Povezava šole s proizvodnjo se formira preko denarja, ki ga le-ta odnaja za funkcionalnem neposredno neproduktivnega kroga družbenih institucij. Nemašnega denarja. Namen šole pa je, da ljudi formira do stopnje, ko se zdí, da je diplomant zrel, da preide na drugo stran. Na šolo vstopijo drugi in denar za nove študente (diplome, učence) se pač znova poišče in navažno tudi najde. Šola je potemtakem samo posredno zainteresirana za realno planiranje kadrovske kapacitete. Vse to gradimo seveda na predpostavki, da je družbena delitev dela že dosegla stopnjo, ko v načelu nobena šola ni več nepotrebna. Drugo poglavje je seveda, če je prav vsaka tudi racionalna.

Za družbo kot celoto bi bilo seveda najbolj ugodno, da prešteje, koliko delavcev, tehnikov inženirjev, ekonomistov itd. rabi v naslednjih recimo dvajsetih letih in vsakemu učenčku že v osnovni šoli, ustrezno njegovim fizičnim in intelektualnim možnostim, določi mesto v družbi za naprej. To bi bilo seveda mogoče, če bi bili ljudje stroji in če bi nekdo postavil sistem enačb, ki bi kot rezultat dal potrebo po kadrih. Ne glede na nekoliko karikirano sliko tak sistem seveda v bistveno drugačnih ekonomskih pogojih obstaja.

Zakaj torej centralno planiranje kadrov pri nas ni mogoče? Mislim, da v grobem ne more biti diskusije o načelih našega družbenoekonomskega sistema. V tem okviru pa je osrednje gibalno človek samoupravljalec oziroma višje oblike samoupravnih asociacij, ki so v krogu lastnih interesov neodvisne pri sprejemanju odločitev o svoji lastni usodi, s pridržkom, da samoupravna odločitev ni v neskladju z višjimi oblikami že obstoječih samoupravnih dogovorov. Vendar pa ob dejstvu, da gre za organsko, ne hierarhično družbeno strukturo, ostaja osnovni dogovor samoupravnih delavcev daleč najpomembnejši; v odnosu na ekonomske kategorije torej tudi bolj ra-

cionalen, bolj prilagojen potrebam in seveda hkrati tudi bolj odvisen od kratkoročnih potreb posamezne samoupravne enote.

Obstajajo potemtakem tudi sheme kadrovske potreb posameznih proizvodno samoupravnih enot, ki jih lahko poimenujemo funkcionalne. So mnogo celovitejše kot že omenjene centralne in v svoji vsoti predstavljajo tudi mnogo boljši indikator potrebe po graditvi šolske mreže in njenem morebitnem prestrukturiranju. Programiranje kadrov, ki bi bilo v našem sistemu smiselno, torej shematsko lahko prikažemo takole:

- a) družbeni plan za celotno gospodarstvo in posamezne panoge
- b) programiranje razvoja podjetja s posebnim ozirom na družbene potrebe in mesto v mednarodni delitvi dela
- c) programiranje in opis delovnega procesa na obstoječi tehnološki osnovi
- d) opis delovnih mest
- e) ocenjevanje delovnih mest glede na zahtevnost
- f) kvantifikacija ocen in njihovo preračunavanje v posamezne profile izobrazbe
- g) zbiranje podatkov v nekem centru in programiranje razvoja šolske mreže.

Vsi opisani elementi nosijo v sebi kratkoročne in dolgoročne elemente, ki se dajo prilagoditi tako potrebam gospodarstva v celoti kot potrebam posameznih podjetij. Nekateri od njih že obstajajo na vseh klinih opisane lestvice, potrebno bi jih bilo le zbrati in ovrednotiti. Najteže bi bilo ostvariti pogoj pod g), ker to predstavlja pri nas skoraj popolno novost. Če ugotavljamo, da šola kot samostojna samoupravna organizacija sama ni primarno zainteresirana za usodo svojih diplomantov po končanem šolanju, potem je tudi razumljivo, da od nje ni pričakovati iniciative za bolj načrtno vsklajevanje kadrovske potreb v republiko. Da trditev ni iz trte zvita, dokazuje že podatek iz ankete, ki jo na pobudo ZS in ZMS organiziral Republiški sekretariat za prsveto in kulturo: velika večina naših srednjih šol ne ve kam se bodo usmerili dijaki, ki so šolanje končali z odličnim ali prav dobrim uspehom. Kaj šele, da bi obstajala sistematična skrb za ureditev njihovega materialnega položaja. Tarnanje na visokih šolah, da se z demokratizacijo izobraževanja pojavlja vse večja poplava povprečnosti, torej ni čisto brez osnove.

Gospodarstvo in družbene službe pa izkoriščajo konjunkturo, ki jo je na področju »trga visokokvalificirane delovne sile« nepričakovano sprožila refor-

ma. Ker so bile ustavljene nekatere že začete investicije, mnoge planirane pa so zaradi restriktivne kreditne politike padle v vodo, so se tudi sheme kadrovske potreb (kjer so pač obstajale), zamajale ali podrlle.

Danes se neredko srečujemo s pojavi, da bivši študenti s privoljenjem štipenditorjev potujejo v tujino ali pa se zaposlujejo neustrezno znanju in sposobnosti. V najslabšem primeru pa so na spisku čakajočih pri Zavodu za zaposlovanje. Ker se na teh seznamih pojavljajo predvsem nekateri poklici, je dojem o nenačrtosti in adekvatno temu, nujnosti potrebe vsklajevanja kadrovske politike v republiko, še globlje.

Kjer pa vendarle obstaja sistematična skrb za izobraževanje delavcev, pa le-ta ne sega preko okvira samoupravne enote; redkeje do nivoja občine. Ker so integracijska gibanja zlasti v gospodarstvu postala nujnost, ki jo je prinesla reforma, je sicer upanje na preokret v kadrovske politiki umestno. To pa ni nikakor perspektiva današnjega, ampak prejkone šele jutrišnjega dne. Nedvomno pa s smemo od podjetij pričakovati dragoceno pomoč pri organiziranju kadrovske politike na nivoju republike in sestavljanje dolgoročnega plana izobraževanja. Zato je potrebna le iniciativa zainteresiranih družbenopolitičnih faktorjev — domnevam, da je to v prvi vrsti SZDL in organizacije, ki združujejo mladino.

Kljub temu pa se ne morem otresti vtisa, da bo sedanja situacija mnoge gospodarske organizacije zepeljala, ker bo reforma prignala trenutno še latentno obstoječo potrebo za izboljšanje kadrovske strukture do dejanske. Takrat pa se nam utegne ponekod sedanja relativna brezbriznost maščevati.

Naslednji faktor, ki mu gre pripisati ekstenzivno zaposlovanje v preteklosti in obstoječo stagnacijo v zaposlovanju predvsem visokokvalificiranih delavcev, pa je razvitost potreb. Pod tem razumemo potrebo po kadrih določenega profila, ki zvisi od stopnje delitve dela in splošne kulturne stopnje posameznih dežel ter razvoja tehnologije. Naj navedem za primer lastno stroko (navajam prosto po izjavi nekega univerzitetnega profesorja): v visoko razvitih državah je skrb za ureditev in varstvo pokrajine postala potreba, ki jo je prinesel razvoj civilizacije. Pri nas, kjer stremimo za razvojem turizma, pa se s tem problemom ukvarjajo ljudje, ki zato niso specializirani in imamo zato pogosto opravka s skazanim licem naravno sicer izredne pokrajine — v nasprotju z zahodno Evropo, kjer obstajajo številne šole v ta namen. Prav tako pa niso vsklajena stremjenja posameznih panog — teamsko delo je pri nas izredno redek pojav.

Kako pa vpliva na potrebe po kadrih trenutna razvitost tehnologije? Misel, da strukturi kapitala v naših podjetjih odgovarja profil mojstra, ni čisto brez soli. V pogojih relativno cenene delovne sile predstavlja množična potrošnja živega dela navidezno prednost za nekatera podjetja. Znana pa je, da je že v manufakturni proizvodnji obstajala težnja po zaposlovanju delavcev z minimalno izobrazbo, ker enostavne ročne delovne postopke lahko opravljajo delavci brez večjega znanja. Ker je nesporno, da jugoslovansko gospodarstvo po tehnoloških postopkih in opremljenosti še zaostaja za visoko razvitimi deželami, potem je tudi razumljivo, da se pogosto oprijemlje rezervoarja nekvalificirane delovne sile. To pa pomeni zaostajanje v razvoju, ki ga lahko premostimo samo na račun višje produktivnosti, ki jo prinaša visokokvalificirana delovna sila ob istočasnem vlaganju v nadaljnji razvoj produktivskih sredstev. Oba faktorja sta torej ozko povezana.

Vprašanje pa je, če na tem področju more obstajati ekonomski avtomatizem. Dejstvo je namreč, da sedanja kadrovska sestava tem avtomatizmom ni naklonjena, ne le zaradi kakršnekoli okorelosti, ampak predvsem pomanjkljivega znanstvenega obzorja.

Vprašati se še moramo, kako je s takozvano ekonomiko izobraževanja, ki pokaže posredno in neposredno učinkovanje vlaganj človeka z računico. Na začetku podano trditev, da je skrb za izobraževanje po osvoboditvi rasla, lahko le podčrtamo s podatkom, da so tudi raziskovanja na področju nadaljnje rasti strokovnega izobraževanja številna in nam torej problematika, ki jo obravnavamo, ni nova in tuja. Marsikaj, kar je danes še kako aktualno, so ugotavljali že leta 1963 na posvetovanju o vzagosti strokovnih kadrov. Izostala je torej akcija — ali pa se je izjalovila. Poglejmo še, kaj smo v zadnjih letih izgubili v slovenskem gospodarstvu zaradi pomanjkljive skrbi za načrtno vlaganje v kadre (Izbrano iz referata A. Deleona in sodelavcev na omenjenem posvetovanju).

Profesor Harold F. Clark pravi, da »čeprav se narodi razlikujejo v njihovih prirodnih pogojih, klmi in kulturnem bogastvu, visoka korelacija med pismenostjo in dohodkom na prebivalca dokazuje, da je izobraževanje dominantni faktor v ekonomskem blagostanju vsakega naroda.« Nekateri aproksimativni računi kažejo, da je delež faktorja »izobrazba« v povečanju produktivnosti dela od 30 do 50 odstotkov. V Zenevi 1965 na konferenci OZN o uporabi znanosti in tehnike so navedli celo primer, da povečajo proizvodnjo sposobnost tisti, ki so končali osnovno šolanje za 40 odstotkov, dijaki srednjih šol za 100 odstotkov in študenti fakultet za 300 odstotkov.

Sedanji že intelektualni potencial SZ je razumljiv, saj je 1924. leta ekonomist Strumilin zapisal v »Gospodarskem pomenu izobraževanja«:

— da koristi od povečanja produktivnosti dela presegejo izdatke države za izobraževanje za 27,6-krat,

— da so strokovnjaki za plan ugotovili, da se produktivnost dela in vzporedno z njo tudi zaslužek po učinku pri tistih delavcih, ki so končali sedemletno šolanje pri enakih ostalih pogojih povečuje povprečno za 67 odstotkov, kontrolna skupina ni imela nobene izobrazbe.

— da je račun pokazal, da vsaka milijarda rubljev, ki se potroši za izobraževanje, poveča obseg nacionalnega dohodka za približno 6 milijard rubljev.

Razlaga zgornjih izjavjanj je očito nepotrebna.

Ivo Marek

Upravni odbor Sklada za posojila študentom visokošolskih zavodov v SR Sloveniji objavlja

RAZPIS

za brezobrestna posojila v študijskem letu 1967/68 študentom fakultet, visokih in višjih šol ter umetniških akademij v SR Sloveniji.

Za posojila lahko zaprosijo novinci, redno vpisani študenti in absolventi s statusom absolventa po statutu visokošolskega zavoda, na katerem študirajo. Prilicni mesečni dohodki (štipendija, delež dohodka iz družinske skupnosti, otroški dodatek, pokojnina po starših, invalidnina ipd.) praviloma ne smejo presegati 400,00 Ndin. Prosiliec mora imeti za jamstvo sposobnega poroka.

Posojila se bodo odobravala v mesečnih zneskih od najmanj 50,00 do največ 400,00 Ndin.

Po pravilniku sklada za posojila je glede na študijski uspeh posojiljemalca možen odpis po naslednji lestvici: 100 % za odličen uspeh, 80 % za prav dober, 50 % za dober in 20 % za zadosten uspeh.

Prosilci naj vložijo pismene prošnje z naslednjimi prilogami:

1. potrdilo o statusu študenta oziroma absolventa; novinci prilože prepis spričevala o zaključnem izpitu v srednji šoli druge stopnje;

2. potrdilo o opravljenih izpitih z ocenami;

3. potrdilo o premoženjskem stanju, iz katerega je razvidno število članov družinske skupnosti (hranilcev in nepreskrbljenih) in morebitna davčna obveznost staršev ali skrbnikov,

potrdilo o povprečnem osebnem dohodku staršev oziroma zakonca v zadnjih šestih mesecih,

potrdilo o lastnih dohodkih npr. štipendiji, otroškem dodatku, pokojnini po starših, invalidnini ipd.);

4. izjavo poroka, t. j. za jamstvo sposobne osebe, ki jamči, da bo posojilo vrnjeno v smislu pogodbe, če prejemnik posojila ne izpolni svoje pogodbene obveznosti.

Prednost pri razpisu imajo prosilci z boljšim študijskim uspehom in slabim materialnim stanjem.

Prošnje, potrdilo o opravljenih izpitih in izjavo poroka naj prosilci izpolnijo na obrazcih, ki bodo na voljo v visokošolskih zavodih in pri vrtarju univerze v Ljubljani ter združenju visokošolskih zavodov v Mariboru od 1. junija t. l. dalje.

Prošnje sprejemajo od 15. septembra do 5. oktobra 1967 tajništva visokošolskih zavodov (fakultet, visokih in višjih šol ter umetniških akademij) v Ljubljani in Mariboru.

Prošnje naj vložijo v navedenem roku vsi študentje, ki želijo prejeti posojilo, in sicer izpolnjujejo pogoje razpisa, četudi dotlej še ne bodo vpisani. Potrdilo o vpisu bodo obvezno predložili naknadno.

Prepozno vložene prošnje in prošnje, ki ne bodo imele zahtevanih prilog, se ne bodo sprejemale.

Upravni odbor sklada

NEKAJ VTISOV IZ AMERIŠKEGA COLLEGEA

Majhen privaten college, ki ga je ustanovila skupina nizozemskih naseljencev kmalu zatem, ko je očistila bližnjo goščavo ob Michinganskem jezeru pred Indijanci. Da bi se spravi z bogom (ki jim tudi ni kdovekak žameril preganjanje domačinov), so pobožni očetje poskrbeli za duševni blagor svojih potomcev tako, da so svoj vzgojni zavod zaupali najvidnejšim božjim predstavnikom na zemlji. Tako je šola že od vsega začetka v rokah ameriške reformirane cerkve in že motto collegea (zaupaj v boga) dovolj zgovorno priča, da predstavlja vera najmočnejšo oporo, ob kateri si mladi ljudje nabirajo izobrazbo. Vendar pa za sprejem v college ni potrebno biti posebno goreč vernik, temveč je dovolj že »soglasje nasploha« s temeljnimi principi krščanske morale. (Seveda bi bilo napak misliti, da krščanska solidarnost vključuje 1000 \$ solnine in 1800 \$ oskrbine na leto, kar plača vsak študent sam).

Študentje so nabrani iz vseh koncev in krajev ZDA. Na vprašanje, zakaj se niso vpisali raje na katero od njim bližnjih šol, navadno odgovarjajo, češ da žele študirati v svoji verski sredi, kar pa največkrat v njihovem rojstnem kraju ne bi bilo mogoče. Človeka preseneča nenavadno tovariško vzdušje, ki vlada med njimi. Čeprav jih je skoraj 2000 in študirajo na različnih smereh, se vsi prebivalci Campusu poznajo med seboj, čemur precej pripomore tudi njihova »izvenštudijska dejavnost« (povprečno ima študent okoli 15 ur predavanj na teden, zato ima časa na pretek); skoraj vsak je član kakšnega društva ter se ukvarja z vsem — od športa, tehnike pa tja do teoloških razmišljanj. Šport v glavnem predstavlja samo igranje softballa, ameriške variante cricketa, ter igranje bolj »buržoaznega« tenisa. Dekleta se poleg tega ukvarjajo še z lokostrelstvom. Te moderne Diane pogumno manipulirajo z velikanskimi loki ter pogonjajo meter dolge puščice v tarče. To po vsej verjetnosti predstavlja pripravo za totalno vojno v primeru, če zmanjka atomskih bomb. Na vseh vogalih so namreč nameščene table, ki kažejo pot v zaklonišče, nenehoma opozarjajo Američane na morebitno razširitev vojne na njihovo ozemlje.

Vloga študentske organizacije tu ni omejena samo na pisanje priporočil za štipendije, temveč se uveljavlja bolj na področju kulturnega življenja v Campusu, ki je precej pestro, kar postane razumljivo, če pomislimo na 2000 pripadnikov obeh spolov, ki so obsojeni na skoraj samostansko življenje. Študentska organizacija se poleg tega, da organizira srečanja z znanimi ljudmi iz kulturnega in business-

verze, ki ima možnost vpliva na politične odločitve, ki se tičejo družbenega položaja študentov v celoti (nasploh je vloga mladih intelektualcev v industrijsko visoko razviti ameriški družbi enaka ničli in se sploh ne more primerjati s politično zelo aktivnimi študenti v nerazvitih deželah Azije in Afrike.)

Ves način organizacije življenja v collegeu je namenjen temu, da posameznika čim bolj pritegne v »družbeno življenje« — čim globlja poznanstva in sklepanja prijateljstev. Študent v takem okolju lahko na vsakem koraku čuti, da ni sam, da pripada nekemu (organizaciji). Značilno za vso ameriško družbo so razne verske sekte, kjer se srečujejo ljudje istih poslovnih ali širših družbenih interesov. Jed se servira v tako imenovanem »družinskem stilu«; že pred prihodom v jedilnico se formira skupina, ki pozneje sedi pri isti mizi s podobnim namenom, kot ga je imel Kant, ko je vabil najboljšo študente domov na kosilo; »obed brez zanimivega pogovora pri mizi je slab obed.« Pred jedjo se oglasi po zvočniku molitev ali pa jo »odžebra« vsak zase, kakor se spodobi za Američana, ki hoče z molitvijo dati sicer preveč vsakdanjemu »pospravljanju« hrane bolj umirjen ton. (Mogoče je vzrok tudi v obupno enolični hrani, ki je zaradi cenejšje masovne produkcije po vsej državi enaka, pa naj televizija še tako zbuja v gledalcu apetit s posnetki raznih jedi.)

Vpliv religiozne vzgoje se najbolj odraža v nekakšni mešanici vere in znanstvenih trditvev, ki formirajo študentove poglede na svet, ki so brez kakršnihkoli bistvenih razlik pri študentih collegea, kljub temu, da so z nekako mešanico psihološko religioznega testa ugotovili okoli 60 različnih mnenj glede vloge religije v svetu. Predvsem je značilno dvojje: znanost in cerkvene resnice so na različnih nivojih, spravljene v posamezne predale, ki jih človek odpira samo posamično, nikoli hkrati. Znanost ne more ovreči niti dokazati bivanja božjega, kakor bog nima ničesar proti znanstvenim pojmom, skratka pravcati v svetovni red nevrmeajoči se deistični bog, ki bdi nekje nad nami, obenem pa predstavlja pravo poplavo krščanske ljubezni, katero je vsadil vsemu človeštvu v srca. Ta ljubezen je v veliki meri dana raznim apostolom (modernejši izraz bi bil socialni delavec, kar bolj ustreza načinu njegovega delovanja v raznih delavskih četrtih). Tak apostol je prisel predavati o organizacijski mreži, ki jo ima razporedeno reformirana cerkev v Chicagu, New Yorku in drugih večjih industrijskih mestih. Predavatelj je prišel z namenom, da bi nanašal nekaj Kristusovih vojakov, ki bi bili pripravljeno opravljati neke vrste misionarsko delo med raznimi mladinskimi bandami, ki so prave bojne organizacije z najostrejšo notranjo disciplino, ki terorizirajo predmestja velikih industrijskih središč. Ljudje, ki se ukvarjajo s krščansko prevzgojo teh mladoletnikov, morajo biti Kristusovi vojaki v pravem pomenu besede, ker se jim sicer lahko zgodi, da jih kakšen 14-letni fant prehitro zbliza z bogom. Kot enega izmed največjih uspehov dela z mladoletniki (in s tem tudi dokaza za bivanje božje, ki bi ga bilo vredno prističi štirim dokazom Tomaža Akvinskega), je predavatelj omenil uspeh nekega duhovnika v Chicagu. Ta je dosegel, da prihajajo mladoletniki brez pištol in strojníc v cerkev (te puste v prostoru pred božjim hramom, podobno ko tmuljmani obuvala). Predavanje se je končalo z molitvijo, v kateri so prisotni prosili boga, da ne bi dopustil, da bi janije, ki so v zadnjem času ukradli večjo količino dinamita, eksploziv uporabili.

Temeljni vzrok, zaradi katerega študentje pristajajo na verske dogme (če nekdo govori o krščanski ljubezni in enkrat uporablja ta pojem kot sociološko kategorijo, ki naj bi označevala bistvene človeške odnose, vendar brez vsake globlje znanstvene analize družbe, in mu takšna nedoločena pojma omogoča njegovo uporabo kot čisto metafizične kategorije, to je divjanja nebesa, kar je dano človeškemu umu že od vsega začetka — od boga, je to dogmatizem v najčistejši obliki), je premalo kritično obravnavanje družbenih problemov, kar je nasploh značilno za ameriške študente, čeprav se profesorji na seminarjih obupno trudijo, da bi se študentje med predavanjem čim bolj »sprostili«, da bi se tako ustvarilo bolj domače vzdušje, v katerem bi posamezniki raje prišli s svojo pravo barvo na dan. Posreči se samo prvo; predavanja resnično tečejo bolj v obliki dialoga med predavateljem in auditorijem, vendar vprašanja redko zadenejo v bistvo stvari. Povečini se tičejo bolj tehnične rešitve problema, ne pa njegovega vzroka; skratka, ne čemu, temveč kako. Ta način pristopanja k problemom se najslabše obnese pri filozofiji, ki zahteva precejšnjo samostojno in kritično mišljenje, ki ga pa študentje jemljejo zgolj kot daleč v preteklost raztezajočo se verigo receptov za srečnejše življenje, katere posameznik »kritično« po potrebi sprejme ali odvrne.

Ker je namen collegea dati študentom čim širšo izobrazbo (prvi dve leti na collegeu približno odgovarjata tretjemu in četrtemu razredu gimnazije pri nas), so predavanja, ki predstavljajo nekak uvod v filozofijo in družbene vede, obenem obvezna za vsakega, ne glede na smer študija. Filozofija uživa precejšen ugled. To se vidi že potem, da so predavalnice za filozofijo v cerkvi, kar predstavlja najbolj častno mesto, saj se vsi pomembnejši dogodki v Campusu vrše tamkaj. Profesorji, ki predavajo filozofijo, so nekaka »dekleta za vse«. Prav zabavno jih je poslušati, ko se z enako mero resnobne lotevajo problemov iz matematične logike in problema, v kakšnem odnosu je duša do telesa. (Sicer pa še ni tako dolgo od tega, ko so na ameriških univerzah razlagali Ptolomejev in Kopernikov sistem kot dve popolnoma enakovredni hipotezi.) Filozofija resnično predstavlja pravo onanijo duha (v smislu Pogačnikovega plakata).

Izdelali so dokaj posrečeno metodo, s katero se lotevajo posameznih mislecev. Ta obsega nekaj pravih iz silogizma in nekaj verifikacijskih metod, izposojenih od simbolne logike. Izbranih imajo nekaj najznačilnejših citatov od najrazličnejših mislecev (pri tem se Tomaž Arinski pogumno družijo z Engelsonom), na katerih potkušajo ostrino svojega uma, tako da aplicirajo prej navedena pravila nanje. Če jim nato uspe dokazati, da je neka misel v logičnem protislovju s samo seboj, so z njo opravili. (Ta predavanja spadata v redni cikel študija bodočih filozofov; ob vsem tem uživa college še precejšen filozofski renome.)

Valter Motaln

ČASOPISK

UVODNIK

Ali ni uvodnik nekaj takega, kot če bi slaven kuhar serviral v štirioglatem krožniku pogreto juho?

ZUNANJA POLITIKA

Rusk pravi, da se noče igrati s 94-letnim Britancem. Seveda, gotovo ima več od tega, če se igra z življenjem tisočev mladih Vietnamcev.

Ali grški generali poznajo ustavno demokracijo? O ja, na videz.

NOTRANJA POLITIKA

»Oh«, pravi prvi.

»No ja,« pravi drugi.

»Psst!« pravi tretji.

»Veste kaj,« reče četrti, »nehajmo se že pogovarjati o politiki.«

Nekatere polemike so kot bikoborbe: čeprav je bik močan in se divje brani, je vsem jasno, da ga bodo na koncu le zaklali.

GOSPODARSTVO

Kandidat je v ponudbi na razpis navedel, da pasivno obvlada pet tujih jezikov. Pozneje se je izkazalo, da razume »Rauchen streng verboten!« »Ne pas se pencher au dehors,« »No parking,« »Metti un tigre nel motore« in »Zabranjena uporaba WC za vreme bavljena voza na stanici.«

Zelite slišati pravljico? Tista o jarem direktorju je daljša, tista o steklem blagajniku pa lepša.

KULTURA

Grajski biki: bikoborba po kranjsko.

Pri nas je s financiranjem kulture in prosvete tak položaj, da še satirika mine vsak humor.

LOKALNA KRONIKA

Saj si komaj upam pomisliti: Morda je pa parole na filozofski fakulteti napisal neznan satirik?

MED LJUDMI

Vežala naju je globoka ljubezen. Vse se je končalo, ko mi je povedala svoj prvi vic.

Strip-tease: prikaz vsebine švedskih filmov za nestrpnje.

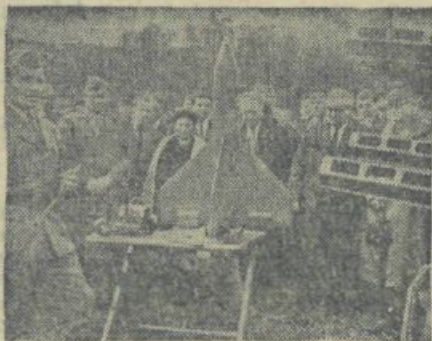
ZADNJA VEST

Včera ob 9.15 po vzhodnoameriškem času so na Cape Kennedyju uspešno lansirali v vodo novo podmornico.

PA SE TO

Zadnjič me je nekdo vprašal, če vem, kje stanuje Mitja Jermol, ki da se preveč igra s satiro, pa sem se mu moral kar zlagati, da tega tipa sploh ne poznam. Mitja Jermol

Do pokopališča - enosmeren promet

Peter Baloh, lepljenke, 1966

smanskega področja (povabili so celo nekoga, ki se je izdal za komunisto, vendar pa bi vsaj po njegovi zunanosti sodeč spadal bolj v prakomunizem kot v ameriško družbo), bori z vodstvom collegea za razne ugodnosti, ki omogočajo študentu bolj »prijetno življenje.« (V vodenju šole ima približno enak položaj kot Trade Unioni v industriji). Trenutno vodi kampanjo proti ravnateljstvu šole, ki zahteva, da mora vsak študent vsaj dvakrat na teden v cerkev, kar predstavlja kar precejšen napor za študenta, saj je masa že ob osmih zjutraj (vodstvo collegea, kljub vsej svoji skrbi za čim boljše odnose s študenti ne dopoli izostankov od maše, tako kot so nekaj sto let pred nami dovolili jezuiti Descartesu, ki je čas, namenjen za jutranjo mašo, uporabil za filozofska razmišljanja).

Volilna kampanja za kandidature v študentskem vodstvu predstavlja miniaturno predvolilno kampanjo za predsednika ZDA. V času volitev gledajo z vseh sten velikanske podobe kandidatov z dobro vidnim zobovjem, podobno kot na televizijskih reklamah za zobno pasto. Posamezne študentske stranke tako navdušeno navijajo za svoje kandidate, da se imena le-teh znajdejo celo na jedilnem listu.

Vendar je akcijski radij delovanja študentske organizacije omejen samo na college in so tako možnosti za vsako politično akcijo, ki bi presejala področje šole, popolnoma izključene. Njena vloga se nikakor ne more primerjati z vlogo UO-ja naše uni-

Sveta študentskih domov — Študentskega naselja in Akademskega kolegija v Ljubljani — objavljata

RAZPIS

za sprejem redno vpisanih študentov na visokošolskih zavodih v Ljubljani (na fakultetah, visokih in višjih šolah ter akademijah) za študijsko leto 1967/68 v Študentsko naselje in Akademski kolegij.

Razpis velja za ves posteljni sklad obeh domov, to je skupaj za 2309 postelj. Prosilci morajo imeti dober študijski uspeh, pri tem pa imajo prednost materialno šibkejši. Zdravstveno stanje prosilca mora biti tako, da ne ogroža sostanovalec.

Vsi prosilci morajo vložiti prošnje na predpisanem obrazcu. Prošnji morajo priložiti:

I. Novinci, ki prosijo prvič za sprejem v dom:

a) tisti, ki prejema otroški dodatek, potrdilo o tem dodatku,

b) novi prosilci, ki ne prejema otroškega dodatka, predložijo potrdilo o dohodkih staršev ali zakonca, potrdilo o premoženjskem stanju in potrdilo družinski skupnosti,

c) prepis spričevala o zrelostnem izpitu.

Enake priloge predložijo tudi prosilci, ki so že vpisani na visoki šoli, pa prosijo prvič za sprejem v dom. Namesto spričevala o zrelostnem izpitu pa predložijo potrdilo o opravljenih izpitih.

Prosilci morajo priložiti frankirano ovojnico s točnim naslovom za odgovor.

II. Stari stanovalci:

Prosilci, ki že stanujejo v domu in obnavljajo prošnjo za bivanje v njem, vložijo samo prošnjo na predpisanem obrazcu in potrdilo o opravljenih izpitih.

Prošnjo so dolžni obnoviti vsi stanovalci, če želijo še naprej ostati v njem, ne glede na to, kateri posteljni sklad zasedajo v domu.

Predpisani obrazci za prošnje in izpite bodo prosilcem na voljo pri vrtarju univerze.

Po zaključenem vpisu na vseh visokošolskih zavodih bo komisija status študenta sama preverjala.

Prošnje sprejema komisija za sprejemanje v študentske domove pri tajništvu univerze, Ljubljana, Trg revolucije 11, in sicer:

a) za stare stanovalce, ki obnavljajo prošnjo do 30. JUNIJA 1967,

b) za nove prosilce pa do 31. JULIJA 1967.

Prepozno vloženi ali pomanjkljivo opremljeni prošnji komisija ne bo obravnavala.

Novi prosilci bodo o rešitvah dobili pismeno sporočilo, obnavljavci prošenj pa bodo za rešitve zvedeli preko domov.

Svet Študentskega naselja in Akademskega kolegija